

godina XIII. / br. 45 / rijeka / listopad 2017. / besplatni primjerak

zeleno i psavo

magazin primorsko-goranske županije

Jadranovo

Živi se za
turizam
i od turizma

gradovi općine

Najviše stanovnika
Grad Rijeka
128,624

Općina Viškovo

Vozišće 3, 51216 Viškovo
T: ++385 51 503 770
F: ++385 51 257 521
E: nacelnica@opcina-viskovo.hr
www.opcina-viskovo.hr
Načelnica:
Sanja Udović
Predsjednik Vijeća:
Denis Mladenčić

Općina Klana

Klana 33, 51217 Klana
T: ++385 51 808 205
F: ++385 51 808 708
E: nacelnik@klana.hr
www.klana.hr
Načelnica:
Željka Šarčević Grgić
Predsjednik Vijeća:
Igor Iskra

Grad Kastav

Zakona kastafskega 3,
51215 Kastav
T: ++385 51 691 452
F: ++385 51 691 454
E: info@kastav.hr
www.kastav.hr
Gradonačelnik:
Matej Mostarac
Predsjednik Vijeća:
Zemir Delić

Općina Jelenje

Dražičkih boraca 64,
51218 Jelenje
T: ++385 51 208 080
F: ++385 51 208 090
E: opcina.jelenje@gmail.com
www.jelenje.hr
Načelnik:
Robert Marčelja
Predsjednik Vijeća:
Luka Zaharija

Općina Čavle

Čavla 31, 51219 Čavle
T: ++385 51 208 310
F: ++385 51 208 311
E: opcina@cavle.hr
www.cavle.hr
Načelnica:
Ana Cvitan Polić
Predsjednik Vijeća:
Norbert Mavrinc

Općina Matulji

Trg M. Tita 11,
51211 Matulji
T: ++385 51 274 114
F: ++385 51 401 469
E: opcina.matulji@ri.htnet.hr
www.matulji.hr
Načelnik:
Mario Čiković
Predsjednik Vijeća:
Darjan Buković

Grad Rijeka

Korzo 16, 51000 Rijeka
T: ++385 51 209 333
F: ++385 51 209 520
E: protokol@rijeka.hr
www.rijeka.hr
Gradonačelnik:
mr.sc. Vojko Obersnel
Predsjednik Vijeća:
Tomislav Čordašev

Općina Kostrena

Sv. Lucija 38, 51221 Kostrena
T: ++385 51 209 000
F: ++385 51 289 400
E: opcina-kostrena@ri.t-com.hr
www.kostrena.hr
Načelnik:
Dražen Vranić
Predsjednik Vijeća:
Dražen Soldan

Grad Opatija

Maršala Tita 3,
51410 Opatija
T: ++385 51 680 123
F: ++385 51 701 313
E: opatija@opatija.hr
www.opatija.hr
Gradonačelnik:
Ivo Dujmić
Predsjednik Vijeća:
dr.sc. Robert Kurelić

Općina Lovran

Šetalište M. Tita 41,
51415 Lovran
T: ++385 51 291 045
F: ++385 51 294 862
E: opcina.lovran@ri.ht.hr
www.opcinalovran.hr
Načelnik:
Bojan Simonić
Predsjednik Vijeća:
Alan Sanković

Općina Mošćenička Draga

Trg slobode 7, 51417
Mošćenička Draga
T: ++385 51 737 536
F: ++385 51 737 621
E: mosc-draga-opcina@ri.t-com.hr
www.moscenicka-draga.hr
Načelnik:
Rikardo Staraj
Predsjednik Vijeća:
Boris Skalamera

Grad Cres

Creskog statuta 15,
51557 Cres
T: ++385 51 661 950, 661 954
F: ++385 51 571 331
E: grad@cres.hr
www.cres.hr
Gradonačelnik:
Kristijan Jurjako
Predsjednica Vijeća:
Maja Sepčić

Grad Mali Lošinj

Riva lošinjskih kapetana 7,
51550 Mali Lošinj
T: ++385 51 231 056
F: ++385 51 232 307
E: gradonacelnik@mali-losinj.hr
tajnik@mali-losinj.hr
www.mali-losinj.hr
Gradonačelnica:
Ana Kučić
Predsjednik Vijeća:
Elvis Živković

Grad Rab

Trg Municipium Arba 2,
51280 Rab
T: ++385 51 777 460
F: ++385 51 724 777
E: tajnica@grad-rab.hr
www.rab.hr
Gradonačelnik:
Nikola Grgurić
Predsjednik Vijeća:
Željko Peran

Općina Lopar

Lopar bb,
51281 Lopar
T: ++385 51 775 593
F: ++385 51 775 597
E: tajnik@opcina.lopar.hr
www.opcina-lopar.hr
Načelnik:
Josip Borić
Predsjednik Vijeća:
Dino Ivanić

Grad Krk

Trg bana J. Jelačića 2,
51500 Krk
T: ++385 51 401-111
F: ++385 51 221 126
E: grad-krk@ri.t-com.hr
www.grad-krk.hr
Gradonačelnik:
Dario Vasilčić
Predsjednik Vijeća:
Marinko Pavlič

Općina Punat

Novi put 2, 51521 Punat
T: ++385 51 854 140
F: ++385 51 854 840
E: opcina-punat@ri.t-com.hr
www.opcina.punat.hr
Načelnik:
Marinko Žic
Predsjednik Vijeća:
Goran Gržančić

Površina kopna
3.588 km²

Dužina morske obale
1.065 km

Najveći otoci
Cres i Krk
10.578 ha

Najmanji otok
Boljkovac (Rab)
0,11 ha

Grad Čabar

Narodnog oslobođenja 2,
51306 Čabar
T: ++385 51 829 490
F: ++385 51 821 137
E: info@cabar.hr
www.cabar.hr

Gradonačelnik:
Kristijan Rajšel
Predsjednica Vijeća:
Vazma Malnar

Općina Skrad

Josipa Blaževića-Blaža 8,
51311 Skrad
T: ++385 51 810 620
F: ++385 51 810 680
E: opcina-skrad@ri.t-com.hr
www.skrad.hr

Načelnik:
Damir Grgurić
Predsjednik Vijeća:
Dubravko Grbac

Republika Hrvatska

Primorsko-goranska
županija

Adamićeva 10, 51000 Rijeka
T: ++385 51 351-600 F: ++385 51 212-948
info@pgz.hr • www.pgz.hr

Župan:

Zlatko Komadina

Zamjenici župana:

Marina Medarić
Marko Boras Mandić
Petar Mamula

Predsjednik Županijske skupštine:

Erik Fabijanić

Najmanje stanovnika

Općina Brod Moravice
865

Grad Delnice

Trg 138. brigade HV 4,
51300 Delnice
T: ++385 51 812 055
F: ++385 51 812 037
E: gradonacelnik@delnice.hr
www.delnice.hr

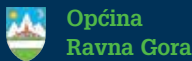
Gradonačelnik:
Ivica Knežević
Predsjednik Vijeća:
Goran Bukovac

Općina Brod Moravice

Stjepana Radića 1,
51312 Brod Moravice
T: ++385 51 817 180
F: ++385 51 817 002
E: opcina@brodmoravice.hr
www.brodmoravice.hr

Načelnik:
Dragutin Crnković
Predsjednik Vijeća:
Branimir Svetličić

Općina Ravna Gora

I.G. Kovačića 177, 51314
Ravna Gora
T: ++385 51 829 450
F: ++385 51 829 460
E: opcina-ravna-gora@ri.t-com.hr
www.ravnagora.hr

Načelnik:
Mišel Šćuka
Predsjednik Vijeća:
Franjo Ružić

Grad Vrbovsko

Goranska ulica 1,
51326 Vrbovsko
T: ++385 51 875 115
F: ++385 51 875 008
E: marina.tonkovic@vrbovsko.hr

Načelnik:
Dražan Mufić
Predsjednik Vijeća:
Jasna Božić

Općina Mrkopalj

Stari kraj 3, 51315 Mrkopalj
T: ++385 51 833 131
F: ++385 51 833 101
E: opcina-mrkopalj@ri.t-com.hr
www.mrkopalj.hr

Načelnik:
Josip Brozović
Predsjednik Vijeća:
Zvonko Matković

Općina Lokve

Šet.Golubinjak 6,
51316 Lokve
T: ++385 51 831 336
F: ++385 51 508 077
E: opcina-lokve@ri.t-com.hr
www.lokve.hr

Načelnik:
Toni Štimac
Predsjednica Vijeća:
Gordana Božić

Najviše naselje

Begovo Razdolje
- 1.060 m.n.v.

Najviši planinski vrh

Kula - Bjelolasica
- 1.534 m.n.v.

Općina Fužine

Dr. Franje Račkog 19,
51322 Fužine
T: ++385 51 829 500
F: ++385 51 829 503
E: opcina-fuzine@ri.t-com.hr
www.fuzine.hr

Načelnik:
David Bregovac
Predsjednik Vijeća:
Slavko Starčević

Opći podaci

Ukupno stanovništvo

296.195

Najviše stanovnika

Grad Rijeka

128.624

Općina Viškovo
14.445

Najmanje stanovnika

Općina Brod Moravice
866

Gradova

14

Općina

22

Naselja

510

Naselja bez stanovnika

42

Infrastruktura

Ceste

3.490 km

Željeznice

135,5 km

Luke

86

Zračne luke

4

Grad Novi Vinodolski

Trg Vinodolskog zakona 1,
51250 Novi Vinodolski
T: ++385 51 245 045
F: ++385 51 244 409
E: gradonacelnik@novi-vinodolski.hr
www.novi-vinodolski.hr

Gradonačelnik:
Velimir Piškulić
Predsjednik Vijeća:
Neven Pavelić

Grad Crikvenica

Kralja Tomislava 85,
51260 Crikvenica
T: ++385 51 455 400
F: ++385 51 242 009
E: info@crikvenica.hr
www.crikvenica.hr

Gradonačelnik:
Velimir Rukavina
Predsjednik Vijeća:
Veselko Mutavgjić

Grad Kraljevica

Frankopanska 1A,
51262 Kraljevica
T: ++385 51 282 450
F: ++385 51 281 419
E: gradska-uprava@kraljevica.hr
www.kraljevica.hr

Gradonačelnik:
Dalibor Čandrić
Predsjednica Vijeća:
Vesna Špalj

Općina Vinodolska

Bribir 34, 51253 Bribir
T: ++385 51 422 540
F: ++385 51 248 007
E: pravna@vinodol.hr

Načelnik:
Marijan Karić
Predsjednik Vijeća:
Boris Miklić

Grad Bakar

Primorje 39, 51222 Bakar
T: ++385 51 455 710
F: ++385 51 455 741
E: gradonacelnik@bakar.hr
www.bakar.hr

Gradonačelnik:
Tomislav Klarić
Predsjednik Vijeća:
Milan Rončević

Općina Malinska - Dubašnica

Lina Bolmarčića 22,
51511 Malinska
T: ++385 51 750 500
F: ++385 51 859 322
E: info@malinska.hr
www.malinska.hr

Načelnik:
Robert Anton Kraljić
Predsjednik Vijeća:
Zdenko Cerović

Općina Baška

Palada 88 51523, Baška
T: ++385 51 750 550
F: ++385 51 750 560
E: opcina-baska@ri.t-com.hr
www.baska.hr

Načelnik:
Toni Juranić
Predsjednik Vijeća:
Emil Polonijo, prof.

Općina Vrbnik

Trg Škujica 7, 51516 Vrbnik
T: ++385 51 857 310
F: ++385 51 857 099
E: opcina-vrbnik@ri.t-com.hr
www.opcina-vrbnik.hr

Načelnica:
Marija Dujmović-Pavan
Predsjednik Vijeća:
Ivan Juranić

Općina Dobrinj

Dobrinj 103, 51514 Dobrinj
T: ++385 51 848 344
F: ++385 51 848 141
E: opcina-dobrinj@ri.t-com.hr
www.dobrinj.hr

Načelnik:
Neven Komadina
Predsjednik Vijeća:
Zoran Kirinčić

Općina Omišalj

Prikešte 13, 51513 Omišalj
T: ++385 51 661 970
F: ++385 51 661 980
E: opcina@omisalj.hr
www.omisalj.hr

Načelnica:
Mirela Ahmetović
Predsjednik Vijeća:
Anto Trogrlić

2-5 90 dana

županijski info

6-11 razgovor

Gari Cappelli, ministar turizma RH
Blizu povijesne brojke od 100
milijuna noćenja

12-13 projekti

Platak, brdo uživanja
Nacionalno izletišta broj jedan

14-15 na kafe

Robert Antun Kraljić, Malinska-
Dubašnica
Zajednica koja raste u svakom
smislu

16-17 vizitka

Pavlo Mirić d.o.o. Novi Vinodolski
Vinodol bi mogao imati 13
Pavlomira

18-19 među nama

Upravni odjel za socijalnu politiku i
mlade PGŽ
Tu smo da građanima
omogućimo bolji život

20-22 oko nas

Zvonko Turak, kastafska legenda
Ni sam ne moren verovat koliko
tega san napisal

23-27 kartulina

Jadranovo i Dramalj
Živi se za turizam i od turizma

28-29 oko nas

Morski pas, fotosession za kućne
ljubimce
600 morskih pasa u objektivu
Petra Fabijana

30-33 susjedi

Krajinski park Kolpa
Stvoreni za uživanje u prirodi

34-35 obljetnice

Klub Sušačana, Rijeka
25 godina Kluba i 100 brojeva
Revije

36-37 sportski turizam

Sea Kayak Croatia, Rab
Mala tvrtka za veliki odmor na
Jadranu

38-39 sport

Fran Čubranić, vaterpolist
Primorja
Najbolji mladi golman svijeta
predvodi novi val

40-41 naši vaši

Obitelj Tolstikov, sibirski Matuljci
Irkutsk - centar Sibira,
Matulji - centar svijeta

42-43 pijat

Konoba Volta, Fužine
Pravo mjesto za goranske
specijalitete

44-45 obljetnice

Katedra Čakavskog sabora Cres-
Lošinj
Kulturni krug spaja dvije otočne
komune

46-48 reportaža

Pomorski meteorološki centar
Rijeka
Vremenski ekstremi postaju
redovna pojava

49 nagradna križaljka

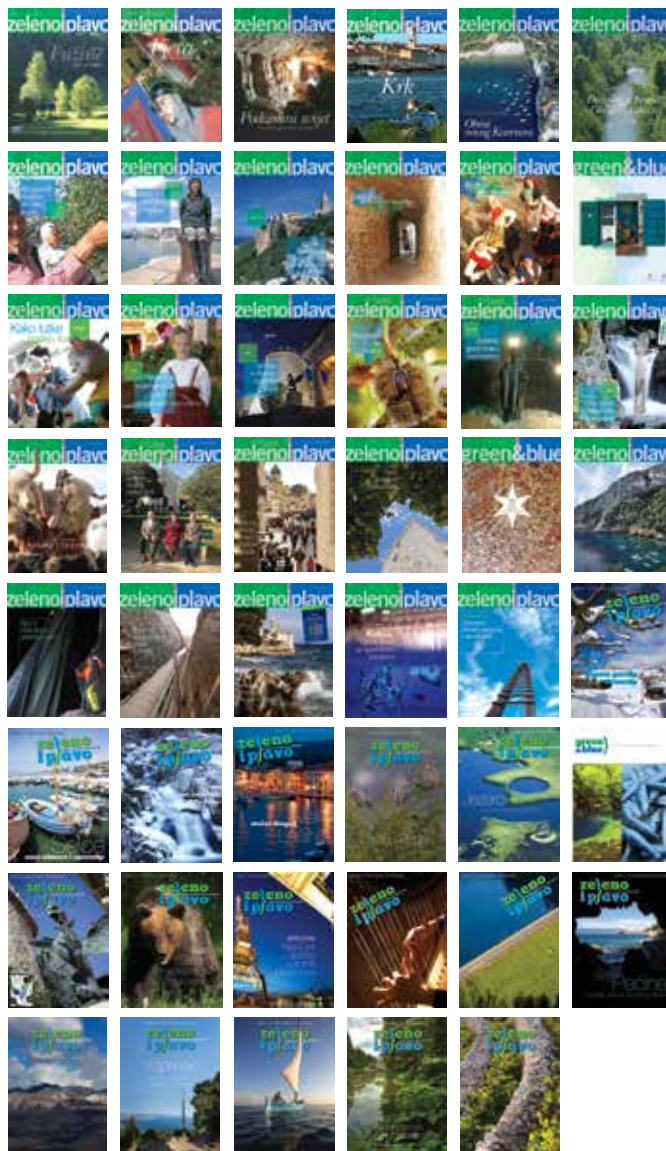
Jadranovo i Dramalj

50 info zip

dobitnici nagradne križaljke

51 štorija

Kupovanje pameti

Predbilježi se i besplatno primaj poštom magazin Primorsko-goranske županije
zeleno i plavo • info@pgz.hr • www.pgz.hr • tel: 051 / 351 612

Impressum

ISSN 1845-5220 • Izlazi 3 puta godišnje • Godina XIII • Broj 45 • Listopad 2017.

Izdavač:

Primorsko-goranska
županija, Adamićeva
10, Rijeka
info@pgz.hr
www.pgz.hr
tel: 051 / 351 612

Za izdavača:

Zlatko Komadina

Odgovorni urednik:

Ermina Duraj

Glavni urednik:

Dragan Ogurlić

Autori tekstova:

Dragan Ogurlić,
Marinko Krmpotić,
Davor Žic,
Anto Ravlić,
Boris Perović,

Edi Jurković,
Mladen Trinajstić,
Hrvoje Hodak,
Bojan Purić

Fotografije:

Petar Fabijan,
Rino Gropuzzo,
Marinko Krmpotić,
Mladen Trinajstić,
Anto Ravlić,
Bojan Purić,
Robert Anić,
Marko Gracin,
Arhiva ZIP

Naslovnica:

Petar Fabijan

Ilustracija:

Vjekoslav Vojo
Radoičić

Likovno oblikovanje:

Ivica Oreb

Marketing i

produkcija:

Makol marketing,
Rijeka, e-mail:
makol@makol.hr

Tisak:

Radin print, Sv.
Nedelja

Naklada:

15.000

Idući broj magazina
"Zeleno i plavo" izlazi
u siječnju 2018.

**RIJEKA 2020 -
PORT OF
DIVERSITY**

EPK Rijeka 2020. ide dalje

Ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek i državni tajnik u Ministarstvu kulture Krešimir Partl sa suradnicima održali su 29. rujna u prostorima novootvorenog objekta Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u bivšem Benčiću radni sastanak sa županom Zlatkom Komadinom, gradonačelnikom Vojkom Obersnelom i njihovim suradnicima, direktoricom Trgovačkog društva Rijeka 2020 d.o.o. Eminom Višnić i predstavnicima strateških i programskih partnera projekta EPK.

Gradonačelnik Rijeka Vojko Obersnel zahvalio je ministrici na dolasku i podršci koju daje projektu

Rijeka kao Europske prijestolnici kulture 2020. Godine, a župan Zlatko Komadina je kazao kako ministarstva i cijela Vlada RH moraju prepoznati udio državne komponente.

“Da bi Rijeka bila uspješna Europska prijestolnica kulture 2020., ona prije svega treba biti hrvatska prijestolnica kulture. Ministarstva i Vlada Republike Hrvatske trebaju to prepoznati i dati potporu, kao što i mi u Županiji dajemo potporu programskim linijama revitalizacije kulturne i prirodne baštine”, rekao je župan. ■■

Ministrica kulture daje konkretnu potporu EPK Rijeka 2020., a župan poručuje: „Da bi Rijeka bila uspješna Europska prijestolnica kulture 2020., ona prije svega treba biti hrvatska prijestolnica kulture“

Članice Povjerenstva za ravnopravnost spolova PGŽ na modnoj pisti s porukom “U svojoj koži” (foto M. Vukelić)

U svojoj KOŽI

Trsatska gradina je sredinom srpnja ugostila večer mode, ljepote i umjetnosti, četvrto po redu izdanje modne manifestacije CITY 45 20.

Reviju je otvorio Models Fashion Store, generalni pokrovitelj događanja koji svoje poznate brendove okuplja u buticima u Zagrebu i Poreču, a izlaske su upotpunili nakit Zlatna kiša dizajnerice Tee Lubine Tomašević kao i torbe Borša. Reviju su uveličali riječki brendovi Lusso, Amare, Yoko, Peperoncina Dizajn, Kayra, Šik by Ljupka, Pepa dizajn, La Vetrina i Andy's, a predstavili su se i brendovi iz drugih dijelova Hrvatske.

Reviju je podržalo i Povjerenstvo za ravnopravnost spolova PGŽ s porukom “U svojoj koži”. Predstavnice povjerenstva prošetale su pistom i dale jasnu poruku kako je osobno zadovoljstvo u svome tijelu najbitnije i preduvjet uživanja u modi.

Dosad najveći broj posjetitelja pokazatelj je da ova manifestacija ima puno dobrih razloga za brzo planiranje i svog petog izdanja. ■■

Velika investicija u Klenovici

Župan Zlatko Komadina, ministar mora, prometa i infrastrukture Oleg Butković i ravnatelj Županijske lučke uprave Novi Vinodolski Velimir Antić početkom listopada potpisali su Sporazum o zajedničkom financiranju II. faze rekonstrukcije luke Klenovica ukupne vrijednosti 16 milijuna kuna.

Također je potpisan i Ugovor s izvođačima radova, zajednicom ponuditelja, tvrtkama GP Krk i Sun Adria, te se obilježio početak gradnje novog lukobrana dužine 56 metara i dogradnja postojeće operativne obale za privez ribarskih brodova. Doprinos investicije planiran je u roku od osam mjeseci.

“Novi Vinodolski ide krupnim koracima u izgradnji pomorske i turističke infrastrukture. Do prije neku godinu nije bilo niti jedne investicije, a danas su ovdje dvije marine, dva lukobrana i ova velika investicija u Klenovici. To je zato jer je Županija spremna s prostornim planovima i projektnom dokumentacijom. Imamo financijski potencijal kroz sustav upravljanja lučkih uprava u iznosu od 55 milijuna kuna koji uvijek možemo udružiti s Ministarstvom i sredstvima Europske unije. Svjedočili ste ulaganjima u Njivicama, Loparu, a nastavljamo i u Susku, Baški, Puntu. Suradnja između Ministarstva i Županije će i dalje biti na kapitalnim projektima u našoj županiji”, izjavio je župan Komadina. ■■

Gari Cappelli,
ministar turizma RH

Bližimo se povijesnoj brojci od 100 milijuna noćenja

Hrvatski turizam iz godine u godinu ostvaruje sve bolje rezultate. Već u rujnu ove godine, mi smo u vidu turističkog prometa, premašili rezultate iz čitave 2016. godine. Bližimo se povijesnoj brojci od 100 milijuna noćenja što je potvrda da je Hrvatska postala jedna od najpopularnijih turističkih destinacija u svijetu

*Gari Cappelli:
Destinacijski
menadžment je ključ
uspjeha u turizmu*

Utri mandata ste bili gradonačelnik Malog Lošinja, i sada ste, zanimljivo, 11. ministar turizma u samostalnoj Hrvatskoj ali i prvi s Kvarnera. Dugo smo čekali na ministra turizma iz regije koja donosi petinu ukupnog turističkog prometa u Hrvatskoj...

– Kvarner jest turistički značajna regija koja svake godine ostvaruje odlične turističke rezultate. Primjerice, u samo osam mjeseci ove godine Kvarner je zabilježio rast od 10 posto

u dolascima i noćenjima gostiju, odnosno ostvareno je 2,4 milijuna dolazaka i 15,8 milijuna noćenja. S obzirom da je cilj poslovanje tijekom svih dvanaest mjeseci, do kraja godine ti rezultati bit će još bolji te da će dati veliki doprinos cjelokupnom hrvatskom turizmu. Ponosan sam što sam dosadašnjim četrdesetogodišnjim radom u turizmu te kao gradonačelnik Malog Lošinja i sam utjecao na te rezultate i doprinio turističkom razvoju županije, ali i mog Malog Lošinja.

Razgovarao: Dragan OGURLIĆ
Snimili: Robert ANIĆ i Marko GRACIN

Iako su Istra i Kvarner uglavnom auto-destinacije, potrebno je imati i zračnu povezanost, pa onda i pitanje o završetku zračnog pristaništa na Lošnju i što će ono donijeti?

– Razvoj Hrvatske kao aviodestinacije strateški je cilj Ministarstva turizma i Hrvatske turističke zajednice i to posebice u pred i posezoni jer ćemo na taj način moći govoriti o potpunoj turističkoj godini. Posebno nas veseli ovogodišnji porast turista pristiglih iz SAD-a, Velike Britanije, Južne Koreje, Skandinavije, ali i drugih daljih europskih i posebice izvan europskih zemalja kao što su tržišta Bliskog i Dalekog istoka koja će nam biti u posebnom fokusu u narednom razdoblju. Od siječnja se intenzivno pregovara s brojnim velikim svjetskim i europskim aviokompanijama i turoperatorima. Siguran sam da će se pravi rezultati toga vidjeti u godini koja slijedi i to kroz povećanje gostiju upravo s Dalekog Istoka i s drugih naših netradicionalnih tržišta poput UAE, Kine, Tajvana, Australije itd. Sve naše zračne luke, od Splita, Dubrovnika, Zadra, Zagreba bilježe od početka godine velike brojke u porastu dolaska putnika i broja linija. Što se pak tiče zračne luke Mali Lošinj, taj projekt predstavlja strateški projekt za Republiku Hrvatsku koji će sigurno značajno povećati kapacitet dolaska gostiju i dati novu perspektivu za daljnji turistički razvoj gradu Malom Lošnju, otocima Lošnju i Cresu te hrvatskom turizmu u ovom dijelu Jadrana. Ovaj aerodrom mijenja povijest turizma otoka Lošinja, ali i Cresa, ubrzo će protok gostiju i smanjiti stvaranje prometnih gužvi na prometnicama. Iako su radovi vrlo zahtjevni vjerujemo bi ta zračna luka već u 2018. godini mogla početi primati prve putnike.

Cappelli: Postoji veliki potencijal za investicije u zdravstvenom turizmu, a sadašnji prihodi u relativno kratkom roku mogu se utrošiti

Ipak, moram naglasiti da smatram kako je regionalna pripadnost bilo kojeg ministra, pa tako i ministra turizma, u potpunosti nebitna. Moj zadatak jest poticati ravnomjerni razvoj turizma u cijeloj zemlji i to tokom cijele godine. Svaka destinacija u Hrvatskoj jedan je dio cjelovite turističke priče koja je raznolika, bogata i koja može privući različite segmente tržišta, koja može biti zanimljiva brojnim gostima koji imaju različite potrebe i očekivanja od svog putovanja. Važno je pružiti potporu svim destinacijama, a u mom fokusu je kontinent koji je dosad bio zanemaren, a ima velike potencijale. No, važno je istaknuti da Hrvatska kao cjelogodišnja destinacija može jedino u potpunosti uspjeti kao spoj primorske i kontinentalne Hrvatske jer jedino na taj način naši gosti mogu uistinu iskusiti Hrvatsku kao bogatu i raznoliku destinaciju.

Među najpopularnijima u svijetu

Iza Vas je, premda još traje, rekordna turistička sezona. Što govore svježije brojke, i koje su poruke tih brojki?

– Hrvatski turizam iz godine u godinu ostvaruje sve bolje rezultate. U ovom trenutku, mi smo u vidu turističkog prometa, premašili rezultate iz čitave 2016. godine. Godinu smo započeli odličnim rezultatima predsezona u kojoj smo ostvarili rast od 23 posto. Pozitivni trendovi su se nastavili i tijekom ljetnih mjeseci, a vjerujemo da će se tako nastaviti i u posezoni za koju postoji veliki interes. Bližimo se povijesnoj brojci od 100 milijuna noćenja što je potvrda da je Hrvatska postala jedna od najpopularnijih turističkih destinacija u svijetu. Iznimno mi je drago što dvoznamenkasti rast bilježe kontinentalne županije i što gosti sve više istražuju kontinent ponukani odličnim ponudama zdravstvenog,

kulturnog, gastro i cikloturizma. Uz još bolju valorizaciju turističkih potencijala siguran sam da će u budućnosti rezultati na kontinentu biti još bolji.

Kad javno govorite o tome da sada imamo brz rast broja noćenja i sporiji rast prihoda, i da su time mnogi nezadovoljni, što biste im poručili?

– Interes za Hrvatskom je iznimno velik što potvrđuje dvoznamenkasti rast turističkog prometa u prvih osam mjeseci ove turističke godine. Da bi se u turizmu ostvarivali veći prihodi važna je cjelokupna ponuda u destinaciji, pri tome je iznimno važno da svaki postojeći segment naše ponude unapređujemo jer na taj način mijenjamo odnos turističkog prometa i prosječne potrošnje po gostu. Dosad je potražnja rasla brže nego li se razvijala ponuda i rezultat toga je što smo naš cilj turističkog prometa u ljetnim mjesecima temeljem Strategije ostvarili. U obzir se svakako treba uzeti i razvoj javne infrastrukture kako bi se omogućio održivi razvoj turizma u svakoj pojedinoj destinaciji te omogućilo da izgled destinacija prati i ponudu. Svaka sredina, odnosno lokalna zajednica mora odlučiti kakav turizam želi razvijati i prema tome planirati i donositi strategiju razvoja. U to moraju biti uključeni njezini stanovnici, kao i javni i privatni sektor, a država je tu da pomogne sufinanciranjem projekata.

Nedostatak radne snage u turizmu

Zbog planiranih 10 do 12 tisuća novih radnih mjesta u turizmu iduće godine uslijed otvaranja novih objekata i produljenja sezone, planirate čak i uvoz radne snage. Već je ove godine bio primjetan nedostatak (kvalitetne) radne snage. Kako je mislite stvoriti, nadomjestiti?

– Svjesni smo da stabilnost, pravovremenost pronalaska i kvaliteta radne snage također pridonose održivom razvoju i uspjehu turizma na dugi rok pa stoga za sljedeću godinu, a već krajem ove, planiramo ponovno održavanje Dana poslova u turizmu kojima je glavni cilj aktivacija domaće radne snage. Ukoliko bude potrebno, ovaj problem rješavat će se i potpisivanjem bilateralnog sporazuma s jednom od zemalja iz našeg bližeg okruženja. Nedostatak radne snage u turizmu nije samo izazov Ministarstva rada i mirovinskog sustava i ove Vlade, već svih dionika turističkog sustava, osobito poslodavaca u turizmu koji su svoji zaposlenicima dužni osigurati kvalitetne i adekvatne uvjete rada. Svi dionici u turizmu, privatni i javni sektor, moraju dati svoj doprinos u stvaranju uvjeta koji će moći privući kvalitetne radnike, ali i učiniti rad u turizmu puno privlačnijim. Ministarstvo turizma će svakako nastaviti s poticanjem obrazovanja u turizmu kroz programe bespovratnih potpora koje provodimo, ali i realizacijom regionalnih centara kompetencija za ugostiteljstvo i turizam koji bi nudili potrebna stručna znanja i vještine, mogućnosti prekvalifikacije, dokvalifikacije i sl. te na taj način stvarali kvalitetan i potreban kadar za rad u turizmu.

Mnoga mjesta sa svojim stanovništvom na obali postoje samo ljeti, za sezonu. Iz središta turističkih destinacija odlazi domicilno stanovništvo... je li nam turizam uzeo dušu?

– Ne bih se složio s vama, naime naša mjesta i gradovi itekako imaju dušu i to je baš ono što i privlači toliki broj posjetitelja u Hrvatsku. Gosti hvale autohtonost koju nudimo, zadovoljni su proživljenim iskustvom. Hrvatska ima za ponuditi pregršt prirodnih ljepota, na obali i na kontinentu, iznimno bogatu kulturnu i povijesnu baštinu te raznoliku eno-gastro ponudu. Nužno je kreirati novitete za sve mjesece u godini, potaknuti dolazak turista u pred i posezoni, ali i zainteresirati domaće stanovništvo da se aktivno uključi u kreiranje cjelogodišnje ponude.

Opasnosti nekontroliranog razvoja

Upozoreni smo, kao država, da bi nam neki zaštićeni prirodni lokaliteti mogli ostati izvan UNESCO-a i drugih organizacija zbog preizgrađenosti, prevelikog broja turista... ima li hrvatska država takve stvari pod kontrolom?

– Hrvatska je tijekom proteklih nekoliko godina ostvarila veliki rast u vidu turističkog prometa, što je naravno pozitivno, međutim u određenim destinacijama dovodi u pitanje održivost infrastrukture. Upravo zato, često naglašavam da je destinacijski menadžment ključan faktor u razvijanju bilo koje destinacije. S druge strane, rješenje problematike na koju upozorava

UNESCO može se pronaći u produljenju sezone odnosno smanjivanju pritiska velikog broja posjetitelja u ljetnim mjesecima. To nije važno samo za ekološku održivost nego i za održivo poslovanje jer osigurava aktivniji ekonomski promet tijekom dužeg perioda u godini. U svojem radu inzistiram na poštivanju kriterija održivog razvoja koji udovoljava potrebama domaćeg stanovništva i turista, istodobno čuvajući resurse budućeg razvitka. Nužno je upravljanje resursima na način kojim će se zadovoljiti ekonomski, socijalni i estetski zahtjevi društva uz istodobno očuvanje kulturnog integriteta i ekoloških procesa.

Govori se i o preizgrađenosti i to posebice obiteljskog smještaja. Naša intencija usmjerena je na kvalitetu, a ne kvantitetu. Želimo da se Hrvatska u svijetu percipira kao destinaciji izvornih i raznolikih doživljaja pri čemu privatni smještaj ima bitnu ulogu. Iz tog razloga, želimo na terenu uvesti red te napraviti distinkciju između obiteljskog smještaja i klasične apartmanizacije.

Kako obuzdati “interes” kruzerskih gostiju za Dubrovnikom, Splitom, Zadrom...?

– Turizmom se morati upravljati osim na nacionalnoj i na lokalnoj i županijskoj razini. Ponavljam, destinacijski menadžment je ključ uspjeha i to je sasvim sigurno nešto na što se treba staviti još puno veći naglasak. To se odnosi i na kružna putovanja. Lučke kapetanije u suradnji s

Moj zadatak jest poticati ravnomjerni razvoj turizma u cijeloj zemlji i to tokom cijele godine. Hrvatska kao cjelogodišnja destinacija može jedino u potpunosti uspjeti kao spoj primorske i kontinentalne Hrvatske jer jedino na taj način naši gosti mogu uistinu iskusiti Hrvatsku kao bogatu i raznoliku destinaciju

Rijeka više nije turistički grad
"u prolazu" a s EPK dobiva
novu dimenziju

RIJEKA 2020
EUROPSKA
PRIJESTOLNICA
KULTURE

Rijeka i EPK 2020.

Kako vidite projekt Rijeka EPK 2020. i šanse Rijeke da ga iskoristi i u turističke svrhe?

– U Rijeci se već sada događa i razvija urbani turizam, kao u Splitu ili Zagrebu. Rijeka postaje urbani centar turizma, a daljnjem razvoju će zasigurno doprinijeti i projekt Europske prijestolnice kulture (EPK) 2020. koji će Vlada RH poduprijeti. U 2020. godini ćemo imati izvrsnu priliku za dvostruku promociju, jer u prvom dijelu godine Hrvatska predsjedava EU, tako da ćemo biti stjecište političkog i kulturnog života Europe, a Rijeka će biti srce i krov hrvatske kulture. Dogovoreno je da kroz Hrvatsku turističku zajednicu i na svim događanjima i sajmovima, Rijeka uvijek bude dio svake promocije u inozemstvu i Hrvatskoj. Tijekom posljednjih nekoliko godina Rijeka je postala prepoznatljiva ne samo u vrijeme karnevala nego i po brojkama turističkog prometa. To više nije grad "u prolazu" u srpnju i kolovozu; ove godine grad je posjetilo oko 20 posto više turista, a ostvareno je oko 30 posto više noćenja nego lani. To je dokaz da gosti ne prolaze kroz Rijeku, nego ostaju i borave u hotelima ili primjerice obiteljskom smještaju koji se ubrzano širi.

lokalnim zajednicama moraju odrediti i planirati kolike su mogućnosti destinacija za primitak velikog broj gostiju odjednom. Važno je naglasiti kada je riječ o kružnim putovanjima da je zapravo riječ o plutajućim hotelima koji prevoze putnike s jednog mjesta na drugo, odnosno od luke do luke. Veliki brodovi, kakvi su često uključeni u međunarodni krizing, zbog raznolike ponude na brodu imaju i obilježja pokretne destinacije. Na takvim se brodovima provodi većina vremena putovanja, pa se oni smatraju primarnom destinacijom boravka turista, a sve usputne destinacije u kojima pristaju smatraju se sekundarnim destinacijama. Zato je važno istaknuti prvenstveno mogućnost potrošnje takvih gostiju u lukama destinacijama, a ne broj gostiju koji posjećuje destinacije tijekom kružnog putovanja. Interes svakako treba zadržati, samo ga je nužno planski disperzirati.

Istraživanja o stavovima turista i potrošnji

S Vašeg nedavnog posjeta Londonu zapamtio sam podatak britanske nacionalne turističke organizacije Visit Britain o vođenju evidencije svake utrošene funte u promociju zemlje, pa je npr. prema podacima iz 2015./2016. godine svaka funta koju je britanska Vlada utrošila u promociju rezultirala je povećanjem potrošnje inozemnih turista u iznosu od 23 funte. Imamo li mi pokazatelje o povratu sredstava uloženi u promociju hrvatskog turizma?

– Takve analize su apsolutno dobrodošle kako bi se što adekvatnije pratili trendovi i razvoj pojedinih destinacija. Po tom pitanju vrijedna su nam iskustva drugih zemalja. Isto tako, na inicijativu Ministarstva turizma, a u suradnji s Hrvatskom turističkom zajednicom, Institut za turizam ove godine provodi istraživanje - „Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj - Tomas Ljeto“. Istraživanje će pružiti aktualne i detaljne informacije o profilu turista koji dolaze u Hrvatsku, njihovim motivima dolaska, dnevnoj potrošnji, zadovoljstvu u destinacijama i sl. Prvi rezultati istraživanja javnosti će biti predstavljeni već krajem ove godine, a službeno će istraživanje biti izdano početkom 2018. godine. U tom smislu, svakako da se mogu u odnos staviti potrošnja i turistički promet te promocija na pojedinim turističkim tržištima. Od prošle godine krenuo je sustav eVisitor koji se konstantno unapređuje i koji služi ne samo kao sustav evidencije gostiju već kao i izvrstan alat za analizu i stvaranje razvojnih strategija na lokalnoj, županijskoj i nacionalnoj razini s obzirom na veliki broj podataka koji su dostupni i pregledni na dnevnoj bazi. Digitalizacija turizma i istraživanja su važna za uvid u postojeće stanje na terenu i što efikasnije poslovanje svih dionika u turizmu.

Prenamijeniti napuštene vojne objekte

Zašto je važan Zakon o turističkom zemljištu, čije ste izmjene naveli kao prioritet?

– Riječ je o vrlo kompleksnom zakonu za čiju je pripremu i donošenje potreban razgovor i intenzivna suradnja sa svim dionicima u turizmu i nekoliko vladinih resora. Nositelji izrade Zakona o turističkom i ostalom građevinskom zemljištu je Ministarstvo državne imovine. Na održanim sastancima sa ključnim dionicima dogovoreno je da će se na jesen krenuti u konkretno rješavanje problematike i to na najvišoj razini. U svakom slučaju Ministarstvo turizma će vrlo aktivno sudjelovati prilikom izrade Zakona s obzirom da imamo vrijedno praktično iskustvo u provedbi važećih propisa. Izmjene Zakona o turističkom zemljištu imaju veliku važnost za daljnje intenziviranje investicija koje su potrebne kako bi omogućili održiv rast turizma u narednim godinama. Kroz nužne izmjene tog zakona mogu se napraviti konkretni pozitivni pomaci pogotovo u kamping segmentu.

Napušteni vojni objekti nalaze se na izvrsnim lokacijama za razvoj turizma, ali to već 25 godina nitko nije uspio riješiti - ima ih i na Lošinju...

– U Strategiji razvoja turizma do 2020. godine istaknut je veliki značaj i važnost ulaganja i razvoja brownfield projekata čiji je cilj revitalizacija „umornih“ objekata kao što su postojeći napušteni vojni objekti. Ova Vlada svjesna je te važnosti i upravo zato je dosadašnji Državni ured za upravljanje državnom imovinom podignut na jednu višu, operativniju razinu kao Ministarstvo državne imovine. Vjerujem da će se određeni projekti napokon pokrenuti i da ćemo taj veliki potencijal valorizirati. Hrvatska raspolaže iznimno velikom bivšom vojnom imovinom koju je Ministarstvo obrane RH proglasilo neperspektivnom u vojnome smislu. Veliki dio tih nekretnina nalazi se na lokacijama vrlo visoke uporabne vrijednosti sa stanovišta njihovog mogućeg stavljanja u funkciju gospodarskog razvoja, a jednim dijelom i njihove valorizacije u svrhu razvoja turizma. Od velikoga je interesa za Republiku Hrvatsku da se toj imovini očuva i poveća vrijednost definiranjem nove namjene i da se, što je prije moguće, stavi u funkciju gospodarskoga i općeg društvenog razvoja. U narednom ćemo razdoblju aktivno raditi i surađivati s Ministarstvom državne imovine na provođenju brownfield projekta te vjerujem da ćemo imati mnogo pozitivnih primjera prenamjene ovih napuštenih objekata.

Zdravstveni turizam je trend

Kvarner i zdravstveni turizam – je li to prilika za novi pravac turističkog razvoja na ovim prostorima?

– Okretanje selektivnim granama turizma svakako je pravac turističkog razvoja koji potičemo. Uz nautički turizam, cikloturizam i poslovni turizam, zdravstveni turizam ima značajnu ulogu u razvoju našeg turizma i definitivno je trend kojem se još više možemo dati priliku hrvatskom turizmu da postane još konkurentniji s obzirom da je riječ o proizvodu

koji je dostupan tijekom čitave godine. Trenutno u Hrvatskoj postoji potencijal za investicije, odnosno projekte u zdravstvenom turizmu od oko 300 milijuna eura. Isto tako, promatrajući prihode koji se ostvaruju u zdravstvenom turizmu, sa sadašnjih 400 milijuna eura u relativno kratkom roku oni se mogu povećati i do 1 milijardu eura.

Kako bi se valorizirao zdravstveni turizam Ministarstvo turizma trenutno radi u suradnji s Ministarstvom zdravstva na donošenju izmjena dvaju zakona iz područja Ministarstva zdravstva, o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju, koji će bolje nego do sada regulirati obavljanje usluga zdravstvenog turizma u korist turističkih i medicinskih subjekata. Osim toga, u sklopu Ministarstva turizma otvorit će se i odjel za zdravstveni turizam koji će omogućiti praćenje razvoja zdravstvenog turizma u skladu s trendovima i smjernicama razvoja temeljenim na Akcijskom planu razvoja zdravstvenog turizma. Rješavanjem tih pitanja otvorile bi se mogućnosti za brojne investicije za koje postoji interes. To ćemo popratiti i promotivno pa smo na službenim mrežnim stranicama Hrvatske turističke zajednice predstavili novu podstranicu vezanu uz zdravstveni turizam. Riječ je o zajedničkom projektu Hrvatske turističke zajednice i Hrvatske gospodarske komore čiji je cilj na jednome mjestu predstaviti nacionalnu ponudu zdravstvenog turizma, odnosno poslovne subjekte koji pridonose unapređenju i obogaćivanju turističke ponude i razvoju sadržaja te pozicioniranju Hrvatske kao destinacije zdravstvenog turizma. Na toj podstranici poslovni subjekti podijeljeni su prema 10 turističkih regija i prema djelatnostima kojima se bave, a informacije su dostupne na šest stranih jezika, čime se sve tvrtke uključene u zdravstveni turizam promoviraju na jednom mjestu. ■■

razgovor

Gari Cappelli,
ministar turizma RH

Hrvatska raspolaže iznimno velikom bivšom vojnom imovinom koju je Ministarstvo obrane RH proglasilo neperspektivnom u vojnome smislu. Veliki dio tih nekretnina nalazi se na lokacijama vrlo visoke uporabne vrijednosti sa stanovišta njihovog mogućeg stavljanja u funkciju gospodarskog razvoja, a jednim dijelom i njihove valorizacije u svrhu razvoja turizma, na čemu radimo

Ukoliko bude potrebno, nedostatak radne snage u turizmu rješavat će se potpisivanjem bilateralnog sporazuma s jednom od zemalja iz našeg bližeg okruženja

Platak, brdo uživanja

Za djecu – prava uživancija

Cilj je imati Centar Platak otvoren svih 365 dana te svakog od tih dana omogućiti uživanje različitim kategorijama gostiju i posjetitelja

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimili: Rino GROPUZZO
i Marinko KRMPOTIĆ

Autobusna linija Rijeka – Platak

Zasluge za rast broja posjetitelja Platka svakako ima i riječki Autotrolej koji je u suradnji s Primorsko-goranskom županijom pokrenuo autobusnu liniju Rijeka – Platak. Pod brojem 12 B svake subote i nedjelje Autotrolej tijekom zimske i ljetne sezone vozi od Rijeke do Platka i natrag, a ta je linija već privukla lijepu pažnju.

Biciklističke i trim staze

Platak nudi sadržaje i u bliskoj okolini i to zahvaljujući uređenim biciklističkim i pješačkim stazama. Za ljubitelje biciklizma u ponudi je mogućnost iznajmljivanja tridesetak bicikla, a u planu su projekti izgradnje dvije kvalitetne trim staze s nizom sprava za vježbanje, dok će Prirodoslovni muzej naredne godine uz pomoć EU sredstava realizirati jednu poučnu stazu kojom će biti predstavljene prirodne karakteristike Platka.

Nacionalno izletište broj jedan

Srž projekta Platak je da od jednog osrednjeg skijališta s pogledom na more, postane lokaciju koja će funkcionirati cijele godine“, ističe Alen Udovič, direktor Goranskog sportskog centra u čijem se okviru, uz iznimnu pomoć Primorsko-goranske županije, provodi realizacija tog projekta koji poprima sve uočljivije oblike: „Platak je prepoznat od strane PGŽ kao mjesto velikih potencijala, kako zbog prirodnih ljepota, tako i zbog predispozicija vezanih uz sportsko-turističke sadržaje, od skijanja zimi pa do raznih drugih sadržaja ljeti. Štoviše, na temelju iskustava razvijenih europskih alpskih i planinskih destinacija, smatramo da bi naglasak trebao biti na ljetnoj sezoni. Naime, ljeti na području PGŽ boravi veliki broj turista koje je moguće privući na Platak, a u odnosu na zimu prednosti su što je pristup Platku daleko lakši te što je moguće privući razne kategorije gostiju, a ne samo, kao što je to zimi, ljubitelje zimskih sportova. Cilj nam je, dakle, imati Centar Platak otvoren svih 365 dana te svakog od tih dana omogućiti uživanje različitim kategorijama gostiju i posjetitelja.

Da bi to napravili osigurali smo da na Platku svakog dana netko brine o gostima, osmislili i stvorili niz novih sadržaja a uz sve to uspjeli smo kroz pojačane marketinške aktivnosti (društvene mreže i slično) širem broju ljudi približiti Platak i zainteresirati ih za dolazak. Pažnju posvećujemo kvaliteti pri osmišljavanju svakog novog sadržaja i to se pokazuje kao dobra odluka. Tubing staza, piknik prostor te autići za djecu tri su sadržaja koja su privukla veliku pažnju. Primjerice, kad je lijepo vrijeme mi za vikende dnevno imamo 300 do 400 spuštanja što pokazuje kako je ta investicija potpuno opravdana.“

Perspektivna ljetna sezona

„No, sve ovo što smo napravili samo je temelj za dalje, nastavlja Udovič. Najbitniji daljni iskorak je stvaranje sustava za zasnježenja o čemu, zbog veličine te investicije, odluku moraju donijeti politička tijela. Uz to želja nam je da kvalitetna infrastruktura i brojni sadržaji počnu privlačiti jake ulagače koji će svojim dolaskom oplemeniti i unaprijediti prostor Platka.

Želimo da Platak bude brdo uživanja i da kao takav funkcionira svih 365 dana u godini. Dožupan Marko Boras Mandić je jednom rekao kako Platak treba postati nacionalno izletište broj jedan, a moj osobni dojam je da smo to već postali i da smo uspjeli stvoriti ponudu zbog koje veliki broj ljudi, a bit će ih još više, dolazi na Platak“, rekao je direktor Udovič.

Od ljeta 2015. godine Goranski sportski centar, koji upravlja destinacijom Platak, brigu je počeo voditi i o ljetnim sezonama na Platku. Prvi je put ljetna sezona krenula u doba direktora Damira Medvedeca i već tada se pokazalo da je to isplativo i korisno te da pažnju treba usmjeriti i prema tom dijelu ponude. Danas, nakon tri ljetne sezone, jasno je da je svake naredne godine promet rastao. Prve je godine to bilo 45.000 kuna, naredne već 70.000 kuna, a tijekom ljeta ove godine ostvaren je promet od 200.000 kuna, dakle gotovo tri puta više no prve godine. Isto tako raste i broj posjetitelja i to svake godine za dvostruko veći broj no prethodne. Uz sve to, ističe Sandra Stojković Hinić – viši stručni suradnik za sport i tehničku kulturu u Upravnom odjelu za sport, kulturu i tehničku kulturu, ovog je ljeta iskazan interes za organiziranje raznih zbivanja nekoliko institucija i udruga: „Dakle, ljudi ne dolaze samo na priredbe koje mi organiziramo, već su ovdje

Tubing staza je među najdužima u Europi

održani koncerti, susret umirovljenika, priredba „Sva lica Platka“ ili pak promatranje zvijezda. I sve to u organizaciji ljudi sa strane, što znači da očito postajemo zanimljivi“, ističe Stojanović.

Znatna ulaganja u sadržaje

Naravno, do svega toga nije se došlo bez kvalitetnog rada kojem su prethodila znatna ulaganja. Tako je, primjerice, tijekom 2016. godine uloženo 5,5 milijuna kuna, godinu kasnije 3.3 milijuna kuna, a ove 2,4 milijuna kuna. Sve to realizirano je kroz GSC, a uz to bilo je i izravnih ulaganja iz proračuna PGŽ te ulaganja Županijske uprave za ceste, odnosno Vodovoda i kanalizacije u čemu je sudjelovao i Grad Rijeka. Uloženo je, između ostalog, u dvije tubing staze koje su među najdužima u Europi, izgrađena su tri dječja igrališta, uređeno veliko igralište kraj parkirališta na kojem je moguće igrati košarku, rukomet, badmington, mali nogomet i cage ball. Napravljena je staza za go cart automobile koja se pokazala vrlo privlačnom pa je ove godine nabavljeno deset novih go cart vozila, postavljeno je deset roštiljnih mjesta i uređeno deset piknik zona koje su uredili sami djelatnici GSC-a“, napravljeno igralište za disc golf te igralište za odbojku na pijesku, a uređena su i dva dječja didaktička parka, dok su na sedežnice montirane sigurnosne platforme te ugrađeni dodaci koji omogućuju prijevoz bicikala do vrha Radeševa.

– Svakako planiramo i daljnja ulaganja pa je tako već ove zime u planu postavljanje caffè bara na Radeševu i taj bi objekt radio ljeti i zimi omogućavajući odmor i uživanje u prekrasnom pogledu s sa Radeševa, navodi Valerij Jurešić, pročelnik Odbora za sport, kulturu i tehničku kulturu dodajući kako je daljni razvoj vezan uz dva područja rada: „Prvo je vezano uz premali parking, pogotovo u špici sezone. To nije jednostavan problem jer nismo skloni dalje asfaltom ulaziti u prirodu pa tražimo bolje rješenje. Drugi problem je zasnježenje, odnosno

nedostatak snijega. Po svim pokazateljima kojima baratamo na Platku tijekom tri od četiri sezone postoje uvjeti da se uz zasnježenje realizira 60 do 90 dana skijanja, a u snijegom dobrim godinama čak i više. Trenutačno zasnježenjem možemo zahvatiti samo mali donji dio staze Radeševu, te prostor kraj baby lifta, a to je malo. Iskustva pokazuju kako se nakon postavljanje kvalitetne ledene ploče zasnježenjem može ponuditi trajnija ski staza pa se, logično, razmišlja o proširenju zone zasnježenja koja će omogućavati skijanje i kad snijega nema ili ga uništavaju kiše i toplina. Da u to treba ići pokazala je i prošla zima na lokaciji kraj baby lifta gdje organizirano mnoštvo škola skijanja kojih ranije nije bilo u tom broju. Projekt je izrađen za zasnježavanje staza Radeševu 1 i Radeševu 2 te staza Pribaniš i Baby lift. Za izgradnju vodne retencije i sustava zasnježenja potrebno je ulaganje od oko 20 milijuna kuna. U to PGŽ može ići ako se ostvari politički konsenzus oko tih ulaganja.

Veliki zagovornici te ideje su skijaški savezi, kako županijski, tako i nacionalni koji nas uvjeravaju kako bi to zasnježenje omogućilo uvjete koji bi na Platka na pripreme dovele, odnosno vratile, ne samo naše, već i brojne skijaše van okvira Hrvatske. Istovremeno, savezi ne nude nikakav sredstva za investiranje u projekt. Dogodi li se konsenzus u Županijskoj skupštini moguće je da ćemo u zimu s 2019. na 2020. godinu na Platku imati novu situaciju – stabilniju i predvidljiviju skijašku sezonu. Osobno, mislim da bilo dobro nastaviti s ulaganjima i ići prema onim okvirima ozbiljnog i vrlo jakog projekta koji bi od Platka ogromnih potencijala napravio iznimnu sportsko-turističku lokaciju, kako ljeti, tako i zimi. No, ako to i ne prođe te se zadržimo na ovome što sada imamo, možemo biti zadovoljni jer je Platka već nadišao nekadašnju ponudu i prepoznat je kao atraktivan sportsko-rekreacijski centar“, rekao je Jurešić. ■■

Najbitniji daljni iskorak je stvaranje sustava za zasnježenja – žičara Radeševu

Obnovljen restoran i kafić Velikog doma na Platku

Valerij Jurešić i Sandra Stojković Himić

Nekretnine postale zanimljivije

Da Platka postaje sve zanimljivija lokacija potvrđuje i činjenica, ističe Udovič, da vlasnici vikendica i kuća koji su pred nekoliko godina u besćenje nudili svoje objekte, sad ih ne žele prodati ni pod razno: „Sve to u skladu je s idejom da na Platka privučemo ulagača koji bi investirali u apartmanska naselja, kamp ili hotel. Takvo zanimanje u određenoj mjeri već bilježimo što nas raduje i motivira da nastavimo u smjeru kojeg smo zacrtali“, kaže Udovič.

Alen Udovič: Ljetna sezona može biti još uspješnija

Robert Anton Kraljić,
načelnik Općine
Malinska-Dubašnica

Napisao i snimio:
Mladen TRINAJSTIĆ

Zbrinjavanje otpadnih voda

Ako je moj prvi mandat bio obilježen vrtićem i svime ostalim što sam spomenuo, drugi će, siguran sam, proteći u kopanju kanala i u kanalizacijskim rovovima. Već najesen, naime, kreće otočni mega-projekt, EU novcem obilno potpomognuti program gradnje sustava odvodnje i zbrinjavanja otpadnih voda svih priobalnih naselja otoka Krka, tako i onih na području Malinske-Dubašnice. Preko pola milijarde kuna "težak" sveotočni projekt dobrim će dijelom zahvatiti i naša naselja koja će, nakon što ih opremimo nedostajućim dijelovima cjelovitog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, imati još jedan važan element budućeg razvoja, zaključio je Kraljić.

Zajednica koja raste u svakom smislu

Izgradnjom novog vrtića oslobodili smo prostorije u zgradi u kojoj je on djelovao te otvorili mogućnost prostornog "zbrinjavanja" brojnih naših udruga, civilnih organizacija, uključujući i one umirovljeničke, kulturne, braniteljske... Sve to Malinsku-Dubašnicu danas čini živom i propulzivnom sredinom, koja raste i razvija se u gospodarskom, društvenom pa i demografskom smislu

Najveća potvrda kvalitete i smislenosti onog što si protekle četiri godine radio i nagrada za sve što si se zauzimao svakako je ponovljeno poklonjeno povjerenje kojeg ti na izborima nakon odrađenog načelničkog mandata poklone tvoji sumještani. A kad nakon četiri odrađene godine zaslužiš uvjerljivo veću i nepodjeljiviju podršku u odnosu na onu zahvaljujući kojoj si prethodni put zasjeo na čelno mjesto izvršne vlasti, razlog za zadovoljstvo tim je veći.

Tim nam je riječima dojmове svoje prve četiri godine u vođenju Općine Malinska-Dubašnica u dvije rečenice sažeo Robert Anton Kraljić, nezavisni načelnik te krčke jedinice lokalne samouprave koji je podržan od šireg kruga svojih "istomišljenika" (s pozicije lijevog centra), 2013. godine po prvi put zasjeo u načelničku stolicu, istu onu koju je od osnutka te općine, suvereno do tad držao HDZ-ov Anton Spicijarić.

– Nije bilo nimalo jednostavno ući u strukture naučene na stil i način rada jedne osobe koja je dugo načelnikovala. Ipak, nakon kraćeg vremena i meni su se stvari "posložile" pa sam s punim elanom i energijom mogao prionuti svemu što sam držao ključnim za buđenje i svojevrsno revitaliziranje ove lokalne zajednice, ustvrdio je Kraljić napomenuvši da je ključnim i strateški najvažnijim projektom odmah u startu zacrtao projekt izgradnje novog dječjeg vrtića.

Ponosni na vrtić i jaslice

– Svi smo ovdje bili svjesni ograničenja uvjeta u kojima se još donedavno provodio predškolski odgoj, situacije u kojoj je svake godine iznova više desetaka mališana ostajalo neupisano u odavna pretijesan te po mnogočemu današnjem vremenu neodgovarajući vrtić, kaže naš sugovornik. Dodaje i da je nedavno otvoreni, "od nule" sagrađeni

Robert Anton Kraljić

svremeni i prostrani dječji vrtić, zajedno s u nj uključjenim jaslicama, "pravo" rješenje kroničnog problema koji je mučio dobar dio žitelja tog djela otoka Krka, i to unatoč kritikama koje u ovakvim situacijama, čak i nakon uspješna ostvarenja takvih poduhvata, neizbježno dolaze iz oporbenih struktura. – Vrtić smo izgradili unatoč financijskim problemima, bez mogućnosti korištenja državnih pomoći i sredstava EU fondova na koja smo u startu računali. U takvim okolnostima, to smo pitanje riješili na najbolji i najpovoljniji način, uz pomoć HBOR-ova kredita ali i osiguranjem dijela vlastita, proračunskog novca.

Robert Anton Kraljić u red projekata i ostvarenja kojima se ponosi uvrštava i onaj za sad još uvijek neostvareni ali, njegovim i zauzimanjem njegovih kolega iz vjećničkih struktura, pokrenuti projekt arhitektonskog i urbanističkog (pre)oblikovanja središta Malinske. Plan je to koji je zahvaljujući angažmanu struke i provedenog međunarodnog natječaja danas "doveđen" do spremnosti za etapno realiziranje s ciljem potpunog preuređenja i estetske, pa i funkcionalne transformacije nefrekventnije, dužobalne zone tog krčkog turističkog središta. Tim projektom pripravljena je "oblikovna renesansa" Malinske koja se, zahvaljajući izabranom projektu zagrebačke arhitektonske kuće "NFO", zapravo već počela ostvarivati. Pred početak ove sezone realizirano je preuređenje manjeg trga i susjedne zelene površine na lokalitetu koji će u skorijoj budućnosti poprimiti obilježja "trgića" posvećenog hrvatskim braniteljima.

Zbog Haludova izmjena prostornog plana

Spomenuti projekt čiji će se nastavak odvijati u narednim godinama etapno bi trebao preoblikovati cijeli obalni pojas našeg općinskog središta te mu u konačnici vratiti izgubljeni sjaj odnosno obilježja modernog, skladnog i dopadljivog turističkog centra, nastavlja Kraljić ističući da će, zahvaljujući izrađenom projektu, cjelokupna obala Malinske segmentno biti uređena i arhitektonsko-urbanistički oblikovana slijedeći isti, odabrani "obrazac".

Govoreći o turističkoj svakodnevnici Malinske, Kraljić ističe i da nije zaboravljena u smislu vođenja i strateškog upravljanja Općinom niti problematika Haludova – nebrigom njegovih vlasnika uništene turističke zone koja, ocjenjuje načelnik, uvelike

Arheološka zbirka uređena u Svetom Vidu posvećena prezentaciji i interpretaciji nalazišta Cickini

Nobi, nedavno otvoreni dječji vrtić u Malinskoj

utječe na cjelokupnu sliku Malinske ali i na njen destinacijski imidž. – “Tjeranje” njegovih vlasnika da taj kompleks obnove, uredi i vrata u funkciju ili ako to već neće, ne mogu ili ne žele, da ga prodaju nekom tko to hoće i dalje ostaje naš odnosno stav svih koji u ovom trenutku vode aktivnosti ove lokalne uprave te ćemo i u tom pogledu, nadam se u suradnji s mjerodavnim institucijama državne vlasti, još intenzivnije raditi na micanju Haludova s pozicije “crne točke” naše turističke svakodnevice. Taj hotelski grad odnosno zona, kaže Kraljić, mora ući u fokus inspeksijskih službi i nadzora koji će se pozabaviti opasnostima koje za ljude, njihovo zdravlje i sigurnost ondje prijete, ako ni zbog čega drugog onda zbog uništenih objekata. Najučinkovitiji alat u poticanju revitalizacije ili pak eliminacije tog problema je postupak izmjena općinskog prostornog plana s kojim, kaže Kraljić, malinskarska općinska uprava kreće već ove jeseni.

Zona Haludova će najvjerojatnije prostorno-planski biti drastično smanjena, što će biti i naš najjači alat u zaustavljanju nastavka špekuliranja s tamošnjim nekretninama. Ako ondje nema turizma – a nema, čemu onda tako velika zona, pita se Kraljić najavljujući da će ondje ugašene turističke, čak i sportsko-rekreativne kvadrate općinari nadomjestiti na nekim drugim površinama istih takvih namjena koje će se otvarati u drugim zonama, u područjima na kojima postoji “stvaran interes stvarnih ulagača u razvoj malinskarskog turizma”.

Prezentacija spomeničke baštine

Na početku svog nedavno izbornog, drugog načelničkog mandata načelnik ističe i aktivnosti kojima je lokalna uprava, u suradnji s angažiranim stručnjacima arheološke i konzervatorske struke, učinila na planu otkrivanja, očuvanja ali i prezentiranja vrijedne kulturno-povijesne i arheološke građe, posebice na lokalitetu Cickini.

– Žitelji ove krčke općine, uvijek smatrane jednom od najmlađih a time i spomeničkom baštinom najsiromašnije krčke “komune” na neki su način zbog toga imali „kompleks“ manje vrijednosti u odnosu na takvim elementima preboga susjede s područja Grada Krka, Dobrinja, Omišlja, Vrbnika... Istraživanja a potom i prezentacija nalaza, kako onih “in situ” na spomenutom lokalitetu, tako i unutar uređena prezentacijskog centra u Svetom Vidu, pokazala je da se i mi imamo čime dičiti te da priča o ovom

Novouređeni obalni trg, prva realizirana etapa novog načina urbanističko-arhitektonskog oblikovanja obalnog djela središta Malinske

djelu Bodulije ni izbliza nije još u potpunosti poznata, pa time niti ispričana, zaključuje Kraljić napomenuvši da planova i projekata ima i za očuvanje i prezentaciju drugih elemenata bogate i zanimljive folklorne i maritimne baštine žitelja Malinske i Dubašnice.

Stvorili smo uvjete za preseljenje naše lokalne uprave na novu, primjerenu i budućim potrebama javnog servisa prikladnu lokaciju, oživjeli smo i potakli na društveni angažman naše sumještane, i to kroz djelovanje mjesnih odbora ali i organizacija civilnog društva, inače sve življe i raznovrsnije scene. Izgradnjom novog vrtića oslobodili smo prostorije u zgradi u kojoj je on do sad djelovao te time otvorili mogućnost prostornog “zbrinjavanja” brojnih naših udruga, civilnih organizacija, uključujući i one umirovljeničke, kulturne, braniteljske... Sve to, zaključuje Kraljić, Malinsku-Dubašnicu danas čini živom i propulzivnom sredinom, koja raste i razvija se u gospodarskom, društvenom pa i demografskom smislu. To me ne ostavlja ravnodušnim, završio je naš sugovornik napomenuvši da svoje načelnikovanje nikad nije doživljavao maratonom odnosno planom na duge staze. Njegovu dionicu kani izgurati do kraja a onda, ne krije to, misli da će biti vrijeme da se nove sprinterske dionice prihvati netko od mladih, sposobnih, obrazovanih i ambicioznih sumještana jer se, htio ne htio, svatko s vremenom potroši. A funkcija općinskog načelnika, kaže, nije za one sa slabim baterijama! ■■

Osamostaljenje škole

Ono što će također pridonijeti društvenom napredovanju Malinske-Dubašnice, drži načelnik Robert Anton Kraljić, jest i ne tako davno osamostaljenje tamošnje osnovne škole odnosno začetak njena djelovanja kao zasebne, matične školske institucije u čemu je važnu, zapravo ključnu ulogu odigrala Primorsko-goranska županija, osnivač svih pa tako OŠ “Malinska-Dubašnica”.

Vizualizacija budućeg izgleda obalnog područja Malinske, sukladno odabranom projektu tvrtke NFO

U Vinodolu je danas neiskorištenih 400 hektara i, slikovito, Vinodol bi mogao imati 13 Pavlomira. Velika prepreka ozbiljnijim planovima su usitnjena zemljišta i nedostatak ljudi, kaže Miroslav Palinkaš

Napisao: Anto RAVLIĆ
Snimio: Rino GROPUZZO

U PavloMiru su znali da je turizam put kojim trebaju krenuti paralelno s proizvodnjom. Pokazalo se da je kušaonica bila pogodak

Vinogradi, podrumi, vina i pjenušci Pavlomira odu su radu, možda je najbolje opisao četvrtstoljetni put Vinske kuće PavloMir iz Novog Vinodolskog. Krenulo se od nule, ledine, prognanstva, podsmijeha i nevjerice. Danas su vinogradi Pavlomira ponos Novog Vinodolskog, Vinodola i Primorsko-goranske županije. Vrlo vjerojatno bi vino, vinogradi, vinova loza ostali tek simbol kraja u kojem se nekad živjelo od vina da vukovarska tragedija 1991. godine nije obitelj Palinkaš dovela u Novi Vinodolski. Miroslav Palinkaš i njegova obitelj vratili su vino u Vinodol.

Palinkaši u progonstvu nisu željeli sjediti besposleni. Njihov izbor je bio rad. Nakon početnog pokušaja sa pšenicom i kukuruzom, 1994. godina će ostati zabilježena kao novi početak Pavlomira. Počelo se raditi na jednom hektaru. Palinkaš se prisjeća početaka.

Vinodol bi mogao imati 13 Pavlomira

– Kako nismo imali svoj podrum, unajmili smo podrumski prostor ispod restorana Oleander od Hotela Novi te kupili nekoliko inox bačava i tako započeli s proizvodnjom vina. Godine 1999. smo proizveli vino u stambenom prostoru od tridesetak kvadrata u PavloMiru, a već 2000. godine napravili smo, u sklopu našeg diskonta, podrum kapaciteta 60 tisuća litara, s modernom opremom, kako bismo mogli proizvoditi kvalitetna vina, što je i bio naš cilj kad smo krenuli u proizvodnju, priča Palinkaš.

Puno neiskorištenih hektara

Danas se vinogradi vinske kuće PavloMir prostiru na 31 hektar. Usporedo s povećanjem hektara, dizala se kvaliteta. Uspjesi na vinskih izložbama posljednjih godina potvrđuju da iz Pavlomira izlaze vrhunski proizvodi. Kvaliteta se prepoznaje na tržištu tako da problema s plasmanom proizvoda nema.

– Naše je tržište od Senja do Učke, uključujući i Krk, objašnjava Palinkaš.

Posebna priča je pjenušac „1288“ koji je pobijedio na prestižnoj izložbi Vinistra u kategoriji pjenušaca. Pjenušac „1288.“ jedini je pjenušac na svijetu kojem u rubrici ime stoji broj. Zašto baš 1288? Po godini donošenja Vinodolskog zakona po kojem je Novi Vinodolski ima svoje mjesto u povijesti Europe. Palinkaš će reći da u njihovom pjenušcu ima najviše ljubavi. Pjenušce proizvode samo od svojih najboljih vina pa ne čudi da svi imaju status vrhunskih

Uspjesi na vinskih izložbama posljednjih godina potvrđuju da iz Pavlomira izlaze vrhunski proizvodi

pjenušaca. Usprkos svemu, Palinkaš smatra da su potencijali Vinodola puno veći.

– Danas imamo neiskorištenih 400 hektara. Slikovito, Vinodol bi mogao imati 13 Pavlomira. Velika prepreka ozbiljnijim planovima su usitnjena zemljišta u Vinodolu, upozorava Palinkaš.

Početak 20. stoljeća Vinodol se ponosio sa 600 hektara vinograda. Bolest vinove loze uništila je vinograde, raselila Vinodol. Teško je za očekivati da će se u doba, kada se lagodnije živi od turizma, no očekivalo se da će ponetko ohrabren uspjehom Palinkaša, odvažiti i krenuti njihovim putem. Nažalost, drugog imalo ozbiljnijeg proizvođača vina još uvijek nema na vidiku. Posljednjih godina poduzetnik iz Kanade oplemenio je velike površine vinogradima i maslinama na granici Crikvenice i Novog Vinodolskog, a Grad Crikvenica sprema agro zonu na pojasu između Jadrana i Kačjaka. I to daje nadu da će se ljudi vratiti zemlji koja je dobitna kombinacija u duetu sa turizmom.

Za berbu nema dovoljno ljudi!

Palinkaši su imali viziju. Kad se turizam nadoveže na vinograd i vinariju, tada će PavloMir postati zaokružena priča, godinama je isticao vlasnik Vinarije PavloMir Miroslav Palinkaš dok je gradio posao. Nakon dva desetljeća obiteljska vizija se počela pretvarati u stvarnost.

– Uređenje podruma i kušaonice bili su prekretnica za naš ozbiljniji ulazak u turizam. U Hrvatskoj je teško živjeti samo od poljoprivredne proizvodnje i znali smo da je turizam put kojim trebamo krenuti paralelno s proizvodnjom. Pokazalo se da je kušaonica bila pogodak. Mnogi se iznenade razinom podruma u PavloMiru. Ne samo turisti već i ljudi iz Bribira i Novog Vinodolskog. Ne iznenade se samo podrumima već i kvalitetom vina, priča Miroslav Palinkaš dok čeka tristotinjak njemačkih turista koji dolaze na berbu grožđa u vinograde u Novljanskom polju.

Palinkaš vidi prostor za napredak. I Pavlomira i turizma u Vinodolu. Potrebno je još intenzivnije povezati izrazito turističke gradove Crikvenicu i Novi Vinodolski sa zaleđem odnosno Vinodolskom općinom.

– Zamislite samo da imamo konjičke i

biciklističke ture od Novog do Bribira, uz posjet vinogradima i podrumu.

U Pavlomiru se vodi računa o svakom segmentu vinskog biznisa. Uzalud dobro vino bez kvalitetnih ljudi. Zato se u Pavlomiru organizira i tečaj za sommeliere. Pavlomir kroz cijelu godinu zapošljava deset ljudi. U sezoni dvadesetak, a za berbu je potrebno i pedeset ljudi. I tu se javljaju problemi.

– Nema radne snage. Ne mogu se naći mladi ljudi, čudi se Palinkaš.

Primjer kako se uložene potpore vraćaju društvu

U Pavlomiru ističu da u svom projektu od početka imaju potporu Primorsko-goranske županije i Grada Novog Vinodolskog.

– Zaista od prvih dana. Još kad smo krenuli s pšenicom i kukuruzom dobili smo pomoć u sjemenu. Kad smo se odlučili za sadnju vinograda, Primorsko-goranska županija je zajedno s Gradom Novim Vinodolskom pomogla u nabavi loznih crijepova. I tako je gotovo cijelo vrijeme. Po trećinu Županija, Grad i Pavlomir. Veliku pomoć smo dobili za akumulaciju, iz koje Pavlomir u sušnom razdoblju crpi vodu za navodnjavanje vinograda, ističe Palinkaš.

Potpora je stigla i za proizvodnju pjenušca. Pokazalo se s pravom jer je s pjenušcem „1288“ i Primorsko-goranska županija postala relevantan proizvođač pjenušca.

– Kod našeg projekt proizvodnje pjenušca, Primorsko-goranska županija je kupila dio opreme Pavlomiru i Bakarskim terasama za proizvodnju pjenušca te financirala stručnjake s veleučilišta Porečkoji su pratili razvoj projekta. Suradnja se pokazala kao pun pogodak jer smo isplovili kao vrhunski proizvođači pjenušca, smatra prvi čovjek vinarije Pavlomir dodajući da za raznih prigoda Pavlomir često posjeti i župan primorsko-goranski Zlatko Komadina, što također predstavlja podršku projektima Pavlomira.

Direktor Vinarije Pavlomir istaknut će da podrška nosi obostranu korist.

– Mislim da mogu reći da je Pavlomir primjer kako se uložena sredstva odnosno potpore vraćaju. Sve što je uloženo u podizanje Pavlomira, višestruko je vraćeno društvu kroz razna davanja. ■■

Za berbu u Pavlomiru potrebno je do pedeset ljudi. I tu se javljaju problemi, jer nema radne snage

Neupitna podrška grada i Županije

Županijska potpora nije izostala niti kod prošlogodišnje aplikacije na EU fondove, niti kod subvencije kamata za uređenje kušaone i opremanje podruma. Kontinuitet suradnje s Gradom Novim Vinodolskim također je neupitan. Novljani su subvencionirali kamate na kredit.

– Imamo izvrstan odnos sa županijskim i gradskim strukturama. I kad je sve dobro, ali i kad stignu problem. Primjer za to je ovogodišnji mraz. Prvi na teren su izašli djelatnici županijskog Centra za brdsko-planinsku poljoprivredu i gradonačelnik Novog Vinodolskog Velimir Piškulić. Proglašena je elementarna nepogoda, a nadamo se podršci jer ćemo teško sami podnijeti štete koje je mraz nanio, kaže Palinkaš.

među

nama

Upravni odjel za socijalnu politiku i mlade PGŽ

Napisaao: Edi JURKOVIĆ
Snimio: Petar FABIJAN i Arhiva ZIP

Mada je pažnja javnosti ponajprije usmjerena na brigu o umirovljenicima, Upravni odjel za socijalnu politiku i mlade vodi brigu o cijelom nizu udruga poput onih za djecu s posebnim potrebama, udruge za pomoć žrtvama nasilja, za pomoć ovisnicima te razne druge kreativne udruge

Djelatnici Upravnog odjela za socijalnu politiku i mlade PGŽ

Tu smo da građanima omogućimo bolji život

Upradni odjel za socijalnu politiku i mlade jedan je od najmlađih u Primorsko-goranskoj županiji, a ustrojen je 11. srpnja 2013. godine. U petu godinu samostalnog djelovanja odjel ulazi s pet zaposlenika koji ponajprije brinu o pet ustanova kojima je županija osnivač: o četiri doma za starije osobe (Rijeka, Opatija, Krk, Veli Lošinj) i Centru za rehabilitaciju Fortica u Kraljevici.

U šali kažem da smo „odjel za 5“ jer nas je petero – govori nam pročelnica Dragica Marač dok nam predstavlja suradnike – ekonomisticu Anitu Jovanović, ekonomista Danijela Trošića, pravnika Vinka Štimca i tajnicu Anđelu Bakić.

Do 2013. područje socijalne politike i mladih bilo je u sastavu Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb, da bi se potom odvojilo u samostalan odjel čiji je proračun za 2017. godinu dosegao 62,9 milijuna kuna, što je u najvećoj mjeri usmjereno u rad domova za starije osobe, odnosno Fortice.

Mada je pažnja javnosti ponajprije usmjerena na brigu o umirovljenicima, Upravni odjel za socijalnu politiku i mlade vodi brigu o cijelom nizu udruga poput onih za djecu s posebnim potrebama, udruge za pomoć žrtvama nasilja, za pomoć ovisnicima, razne kreativne udruge, a tu su i važna tijela poput Savjeta mladih, Vijeća seniora, Povjerenstva za ravnopravnost spolova i Savjeta za socijalnu skrb. Mada su socijalna prava u Primorsko-goranskoj županiji najveća u RH, uvijek se može i više i bolje.

Orijentacija na pomoć u kući

Trenutno je u domovima za starije osobe smješteno oko 800 korisnika, a još toliko ih koristi izvaninstitucionalnu skrb.

– Nova koncepcija skrbi za starije osobe teži edukaciji građana da se orijentiraju na pomoć

u kući što je i za njih i za zajednicu bolje rješenje od smještaja u dom – objašnjava nam pročelnica Marač i navodi kao primjer širenje izvaninstitucionalne skrbi u Gorskotarskoj županiji u suradnji s lokalnom samoupravom angažira gerontodomačice za pomoć u kući što je dobro prihvaćeno pa je broj korisnika narastao s početnih 100 na 400 starijih osoba.

Pored uvođenja gerontodomačica, aktualan je i projekt prekogranične suradnje „Starost bez granica“ koji sa 85 posto sredstava sufinancira Europski fond za regionalni razvoj.

Dom za starije osobe Kantrida koji u projekt ulaže 248.000 eura time će osigurati sredstva za nabavu opreme za još jednu kućansku zajednicu, modernizirati sustav Halo pomoći i educirati radnike Doma za rad s korisnicima oboljelim od Alzheimerove bolesti.

– Drago nam je što nastavljamo projekt širenja kućanske zajednice u domu na Kantridi gdje smo povećali prostorije dnevnog boravka za druženje, odnosno omogućili nove usluge 4. generacije domova za starije osobe – primjećuje pročelnica Marač.

Odjel za socijalnu politiku i mlade je još 2014. započeo proces transformacije DZSO Kantrida kako bi se arhitektonskim rješenjima i internim procesima rad u domu približio konceptu doma 4. generacije koji se temelji na modelu kućanske zajednice.

Od 2014. do 2016. otvorene su u DZSO Kantrida kućanske zajednice na tri kata objekta B za što je županija izdvojila oko 1,9 milijuna kuna. Time je županija poboljšala kvalitetu života korisnicima koji sada imaju veće zajedničke prostorije i mogućnost kreiranja dnevnih sadržaja u dogovoru sa stručnim osobljem doma. U domovima 4. generacije korisnike kućanske zajednice potiče se na odlučivanje o svim dijelovima vlastitog života kako bi se u što većoj mjeri simuliralo stanje kakvo je u obiteljskom okruženju.

Informativno-edukativni punktovi za mlade

Primorsko-goranska županija je posebnu pozornost posvetila uključivanju domova za starije osobe u E-Qalin (European quality-improving innovative learning in residential care homes for the elderly) koji predstavlja sustav upravljanja kvalitetom unutar ustanove isključivo za područje skrbi i njege starijih osoba.

Domovi Kantrida i Volosko stekli su taj prestižan status u 2014., a Mali Kartec na Krku im se pridružio 2015.

– Mali Kartec trenutno ima 166 korisnika, a 2016.

povećali smo kapacitet za dodatnih 13 kreveta u što je županija uložila 838.000 kuna. Uređenjem dodatnih soba unaprijedila se kvaliteta smještaja za osobe oboljele od demencije – doznajemo u Odjelu za socijalnu politiku i mlade.

Osim nastavka rada na podizanju kvalitete smještaja, u planu je i gradnja novog doma za starije osobe u Voloskom za što je već osigurano zemljište.

Posebna pažnja u ovom županijskom odjelu posvećuje se mladima kojima su namijenjeni punktovi informativno-edukativnog Ureda za mlade. Kroz najstariji, onaj u Rijeci koji je ujedno prvi takve vrste u Hrvatskoj, u dvije godine prošlo je 2.400 mladih. Mladi ljudi dolaze na informativne radionice, dobivaju znanja potrebna za osmišljavanje europskih projekata, uključuju se u europsku volontersku službu, organiziraju se tečajevi stranih jezika, pripremaju prijemne ispiti za maturu.

Informativno-edukativni punkt imat će snažnu informativnu funkciju kako bi se svim zainteresiranim mladim osobama omogućilo dobivanje kvalitetnih informacija o programima, projektima i natječajima od kojih bi mogli imati direktnu korist. Osim informativne, imat će i važnu funkciju u organiziranju i provođenju projekata i programa za mlade koji su podloga za osmišljavanje i pokretanje inicijativa s ciljem zapošljavanja i samozapošljavanja mladih.

Organiziranjem praktičnih radionica namjera je osposobiti mlade za pisanje projekata za Europski socijalni fond i edukativnih programa baziranih na kreativnom promišljanju o problemima i prilikama u lokalnoj zajednici, te postići njihovo umrežavanje i povezivanje sa ključnim partnerima.

Prošle, 2016. godine informativno-edukativni punkt Ureda za mlade koji pokriva područje Liburnije otvoren je i u Lovranu te već provodi edukativne programe koji su usmjereni na osnaživanje mladih za tržište rada.

U partnerstvu s Općinom Lovran i Parkom prirode Učka, uređen je i opremljen Društveni dom za mlade u Lovranskoj Dragi koji je uključen u Europsku volontersku službu. Za adaptaciju zgrade doma EU je dala 47 milijuna kuna bespovratne pomoći pa je uređen objekt s dva sanitarna čvora, multifunkcionalnom dvoranom i osam ležaja. Volonteri iz cijele Europe koji borave u domu u suradnji s Parkom prirode Učka rade na projektima očuvanja šuma maruna i lovranskih trešanja. U planu su, doznajemo od pročelnice Marač, i domovi u Fužinama, odnosno Gomirju.

Županija prijatelj djece

Odjel za socijalnu politiku i mlade potiče i projekt pod nazivom „Županija prijatelj djece“ s ciljem da potakne jedinice lokalne samouprave da ugrade brojne aktivnosti koje se tiču prava djece te da stvaraju okruženje po mjeri djeteta. Trenutno prestižni status „Prijatelja djece“ ima 13 gradova i općina u PGŽ, a Gorski kotar upravo postaje prve mikroregija u RH u kojoj sve jedinice lokalne samouprave imaju status prijatelja djece.

Za poticanje rada udruga koje rade s djecom i mladima samo Odjel za socijalnu politiku i mlade daje svake godine milijun kuna direktnih proračunskih sredstava.

Novina za ovu godinu je projekt za Gorski kotar naziva „Putovanje kroz čudesnu šumu“, u kojem će kao partneri sudjelovati općine Fužine i Lokve, a projekt će osmisliti bogate sadržaje za djecu s naglaskom na vrijednu kulturnu baštinu Gorskog kotara.

A kada smo kod Gorskog kotara spomenimo i da je nedavno u Delnicama zaposlen logoped koji će pokrivati sedam jedinica lokalne samouprave i smanjiti broj odlazaka Gorana u Rijeku.

– Želimo svim građanima dati istu kvalitetu usluge – ističe pročelnica Marač i zaključuje - tu smo da građanima omogućimo bolji život. ■■

Dragica Marač: Odjel teži edukaciji starijih građana kako bi se orijentirali na pomoć u kući što je i za njih i za zajednicu bolje rješenje od smještaja u dom

Promocija slikovnice u infomativno-edukativnom punktu za mlade u Rijeci

Svečano otvaranje informativno-edukativnog punkta Ureda za mlade PGŽ u Općini Lovran

Koncept doma 4. generacije temelji se na modelu kućanske zajednice - otvorenju kućanske zajednice u DZSO Kantrida prisustvovao je župan Zlatko Komadina

Čakulal: Boris PEROVIĆ
Slikal: Petar FABIJAN
Zajik popravil: Branko Jani KUKURIN

Zvonko Turak potpuno je zaslužil ovo leto dobit Nagradu za životno djelo Grada Kastva, aš Kastav prez njega ne bi bil jenak, bil bi puno siromašneji da ni bilo oveh 65 let njegovoga dela. Čakulali smo z Zvonkoton tim povodon...

Dio Turakovog opusa u knjigama i na nosačima zvuka

Ni sam ne moren verovat koliko tega san napisal

Ala rečimo da je Zvonko Turak pjesnik. Nećemo pogrešit. Ala rečimo i da je komediograf. I opet je to tačno. Moremo za njega reć i da je glumac. I to je činjenica. I da je zabavljač, i voditelj... Napisali su za njega da je kastafski bard. Ni va Kastve i široj okolice domaćega čoveka ki ne zna za njega. Va široj javnosti je morda najpoznateji kot autor pjesmi „Frane Merikan“, svojevrzne kastafske himni, evergreena kega je na Mike kantal Aldo Galeazzi, uvršćenoga na popis 16 najlepšeh hrvaskih pjesam va izdanje Dallas Recordsa.

On je zaspraven živuća kastafska legenda... I potpuno je zaslužil dobit Nagradu za životno djelo Grada Kastva, aš Kastav bez njega ne bi bil jenak, bil bi puno siromašneji da ni bilo oveh 65 let njegovoga dela. Čakulali smo z Zvonkon Turakon dan pokla njegovoga 80. rojendana, bila je to prilika da sam od sebe reče ki je zaspraven on i ča je se delal va svojen živjenje.

Živel san dvostruki život

Ja ne znan ča san se ja ... Prej sega, živel san dvostruki život. Imel san onaj normalni život, familijarni, i onaj drugi život... Fala mojoj žene Milice i mojen hćeran ča su me trpele va sen. Od maleh nog san ja bil va maškarah, mali zvončić san imel, po sele kampanal i zmućeval ljudi. I onda san 1951. leta šal va zbor, Crvenu zvijezdu, ki se nekadabil zval Istarska vila, to ime je pokla vrnjeno 1992. leta. Tu san bil i pisac, s pokojnen Leoton Ivančićen san najviše delal, ma san pisal i za drugi zbori, a počel san pisat i za muziku. Pisal san i za klapu, pak san kantal va zборе, mješovitomu zboru, udruženomu zboru Kastavštine, a glumil san va poznaten Pućken teatru Kastav. Prva uloga mi je bila va kumedije od Slavka Kolara „Svoga tela gospodar“, bil san Ivek. Imel san i kumpaniju za

maškare, sastali bimo se na Belvedere i piturali auti za va maškare. Mi smo prvi po Opatije pasali, imeli smo kazališni kostimi.

Onda san počel pjesme pisat, 1976. leta san napisal „Frane Merikan“. Pisal san za klapu puno, bil san spočetka prvi tenor, pokle drugi. Poznal san Ivana Matetića Ronjgova, Josipa Kaplana, Ljubota Kuntarića, njihje pjesmi volin kantat. Sviran gitaru, ma znan sost i usnu armuniku, organac.

Imel san 1972. jenu velu predstavu va Kastve, „Stara ženidba na kastavski način“. To je bil jedan veli cirkus, bilo je judi kot da je Bela nedeja, ni za verovat bilo. Auto, Fiat hiljadu tristo, vozil je špoži va prikolice va bračnoj posteje. Judi su umirali od smeha... Va toj predstave san i ja glumil. A 1973. leta san dal rastavu tega braka, opeta je bil pravi cirkus. Va toj predstave nažalost nisan sudjeloval, jušto mi je bilo otac umrl. Glumil san puno va Kastve, celo vreme sopal gitaru va teh komadeh. Predstavi san pisal s pokojnen Bertoton Lučićen, on je bil naš glavni komediograf, jako smo se slagali i suradjevali. Puno smo putovali s Pućken teatrom, bili smo i na Vise, tamo san trefil jednoga glumca s ken san glumil va „Kapelskin kresovima“, Božidara Smiljanića.

Povedite ča od snimanja „Kapelskih kresova“

Kako san prišal va „Kapelski kresovi“? Napisal jih je poznati španjolski borac Veljko Kovaćević, on je ratoval ovuda za vreme Drugoga svetskoga rata. Onda su bili govorili da će to snimit Ivan Hetrich, a iskali su glumci po seh amaterskeh društav. Nas su dveh zeli, mene i pokojnu Nedu, i šli smo si skupa va Gorski Kotar. Pokla su zvali samo mane jedinega z Kastva. Skupa s Asimon Bukvon bil san kot član delnićkega komiteta. To je bila senzacija va rafinerije, kade san delal, da neki glumi va „Kapelskin kresovima“... Prihajali su po nas z auton, pejali nas na snimanje, a nazada nas je uglavnom vojska pejala. Kad smo snimali, bilo je doba kolinja, toga je bilo čudo za jist...

Bil san na snimanje va društve z Borison Dvornikon. To je bilo vreme sportskega ratovanja međ Rusijun i Jugoslavijun, igrala se nogometna utakmica, s govorilo se ako Rusija ne pobijedi da će jih se va Sibir poslat. I mi gjedamo utakmicu, Boris je sedel pul mane i kad je gol pal on je z rukun udрил, ma mislel je po svojen kolene, a udрил je po mojen... Celu šetimanu me peklo kako me j' udрил... Na snimanje mu je prihajala žena, ma on ju je tiral ča i govoril „neka vidi gdje radim pa neka gre“. A bila je saku večer fešta, vavek se je slavilo. Boris i Pavle Vujisić su bili pobešli dole va Opatiju i Hetrich je poslal jenega Tonkota da jih gre iskat aš jutro smo morali rano snimat. Spali smo va hotele Lovački

Zvonko Turak:
Iman okole sto
pjesam ke su
uglazbljene, a
se skupa san jih
napisal okole 300

dom va Delnicah, bili smo va kamare Dessardo i ja, on je Talijana glumil. Bil je tipični Talijan, imel je črni vlasi, a predaval je va škole Mateotti. I jutro se on lepo obril, a pitaju mene da zač san se i ja bril, da san trebal glumit da san šetemanu dan va pržune. Onda su me tako namaskirali da je ispalo da se nisan bril osan dan... A jedanputa san doma došal jako maskiran pak je moja mala, ka je onda imela tri leta, plakala da ča su mi to storili...

Nacionalni Djeda mraz

Bil san 2006. leta nacionalni Djeda mraz Coca Cole za Primorsko-goransku županiju, a do toga je prišlo tako aš san ja bil Djed Mraz nekoliko let z decun va škole. Deca su mi recitirala, kantala, ja san cirkus š njimi delal. I bil je neki Bojan, igral je košarku, on me je prišal pitat ako bin bil nacionalni Djed Mraz. I čekal me je va kazalište kostim i masker ki me je našminkal i auto me je otpejal na Vežicu kade je bilo skladište Coca Coli. I veli auto, kot furgon, osvetljen, me je pejal okole i podelil san 700-800 nagrad, va pakete su bile Coca Coli i igrački za decu. Jedan dan je s manun po grade hodil i Toni Cetinski. A pred Plodinami va Kostrene mi je bilo paričano prestolje i dve hostesi. I deca su se slikala z manun kad su šla nutar, a kad bi prišla van več bi njin slika bila gotova. Sedan dan san okole điral i dobro su mi patili...

Delal san va Ine tamo san vodil KUD Baklje, a imeli smo puno sekcij – literarnu, foto i likovnu. I šli smo jedanput va Veneciju z hidrokrilnen brodon

„Vihoron“ ki je nakrcal tristo judi. Po Slovenije smo puno hodili, bili smo jako aktivni.

Tri pjesmi na MIK-u su pomele konkurenciju

Na Mike san imel se zajeno 24 pjesme, od 1976. do 2008. leta, bilo je let kad su bile po tri moje va konkurencije. Moje pjesmi su na Mike kantali Aldo Galeazzi, on je kulturni pjevač, onda jih je kantal moj sused Erol Mlakar, pa Beti Jurković, Nino Načinović, Angelo Tarticchio, Toni Kljaković, klapa Nevera, Trio Rio... Kantali su ča san napisal i Dule Jeličić, Kolaž, klapa Kastav... Na zadnjoj priredbe va moju čast, va Kastve ovo leto, „Rubešove maškare“ je kantal bivši gradonačelnik Kastva Ivica Lukanović, on je nekad s nami va klape kantal. Sad su ga hvalili na fejsbuke na Ri prstene kako je lepo otkantal tu pjesmu...

Tri pjesmi su mi pobjedile na Mike: „Bulin“ ki je kantala Beti Jurković, a ni bil ni snimljen na ploču od Mika to 1977. leto, „Stara pojka“ ku je 1979. kantal Aldo Galeazzi i „Prihajan doma“ 2008. od Battifiaci. Šest jih je osvojilo druga mesta, a jena treto. Tri put san osvajal nagradi za najbolji tekst. Interesantno je bilo s Battifiacun: 2008. leta, na deset koncerti od Mika pobjedil je na osan, a na samem finale v Reke na Korze razlika pred drugun je bila dvesto glasi. To se još ni nikad dogodilo. To leto va Kostrene, na ulaze va stadion stojimo i govori mi Voljen Grbac: „Zvonko, vi ste ovi Mik pomeli!“

Frane Merikan je bil živi čovek

Otkuda mi je prišla inspiracija za „Franeta Merikana“? Moramo i tu štorijicu povedet. Frane Merikan je od tu rodon, bival je pul Jurčić, Judi su misleli da je legenda, da san ga zmislil. On ni bil nikad va Amerike, on je bil va Kanade. Za Kastafci Kanada ni bila Merika, ma on je bil za nas Merikan. Vrnul na kraj šezdeseteh let. Bil je tu pul nas doma 1972. leta, a on je bil sused od moje punice. Umril je 1973. leta, isto kad i mane otac. Kad se pride va kastafsko grobje, od crekvice dole, prva niša je njegova, piše na ploče Franjo Jelovica, i slika mu je tamo. I onputa 1976. govori mane Leo Ivančić kad je bil natječaj za Mik da ako bimo ča napisali. I ja priden doma i mislin... i pade mi na pamet Frane Merikan. San složil tekst, Leo je napisal muziku, ma mene se ni piježalo ča san napisal „good by“, to je kantal Čobi va „Vratija se barba iz Amerike“, to mi je već bilo zlizano. I šli smo jenoj profesorice engleskoga ka nan je predložila „farewell“ za „zbogom“ mesto „good by“. I tako smo pjesmu poslali, bila je primljena...

Puno put su me pitali da kako mi to pride da napišem pjesmu. Na primjer, od tolikih maškaraneh ni jedna nima sličnost z drugon.

Ni sam ne moren verovat koliko san tega napisal. Kako i piše na kraje knjigi, tu mora bit neka falinga, neš ne štima...

S autorske večeri Zvonka Turka ovog ljeta na Lokvini (snimio: J. Kukurin)

Festival armunik va Finskoj

Bili smo 2010. sedan dan na svjetskomu festivalu armunik va Finskoj, od Helsinkija još jedno pet ur. Prvaci su bili jedan Talijan i jedan Srbin, pravi virtuoz. Bili smo gore kad je bil polarni dan, na pol noći se je moglo slikat bez blica. Greš spat kad ti se spi, a ne kad zaškuri.

Mi Kastafci smo nastupali s pet harmonikaši, imeli smo i bubanj i bas, ja ne sopen armuniku, ja san šal kot gost. Finska je zakon za armuniku, pejali su nas i va muzej od armunik, ja san nabrojil tristo armunik tamo. Sopli su nan na armuniku staru više od sto let, bilo je to neč za neverovat.

A 1976. leta, na ken je bil „Frane Merikan“, smiron smo se menjali na vrhe... „Frane“, „Nevera“, „Frane“, „Nevera“, „Frane“, „Nevera“, „Frane“, „Nevera“... I na finale va Malen Lošinje je bil red na „Neveru“... „Nevera s Kvarnera“ je bila oda mornaron ki su poginuli, kantali su ju „Sedmice“. Prvo finala je bilo samo šest glasi razliki za „Neveru“, na kraje je pobjedila za nekeh dvajset glasi.

Zvonkotove vele obljetnice

A ča se tiče maškaraneh pjesam, njih san pisal sako leto. Za maškare san puno pisal - 28 pjesam: „Halubajski zvončari“, „Maškarani karnevalski Korzo“, pa za Jurčičeve maškare, opatijske, mošćeničke, rukavačke, lovranske, žejanske, rubešove, grobničke... Ma va maškarah san i sam čuda puti bil, kad smo okole hodili.

Bil san puno puti i voditelj, vodil san deset put priredbu „Z armunikon va Kastav“. Bilo je tu i svetskeh prvaki va sviranju armunike, se skupa je va deset let bilo sigurno više od hiljadu svirači, dohajali su puno i z vani. Bila je to internacionalna priredba, ja ne baratan z nekemi zajiki, ma pozdravit san vavek znal.

su bili maškarani. I onda da njoj se pijat razbil pa smo ga popravjali i na kraje da ja gren šnjun na Mars. Mića suseda je plakala aš da barba Zvonko gre ča...

Na velen koncerte za mojih 80 let života, ovo leto va Kastve, bil mi je Dule Bonaca, muška klapa Kastav, klapa Nevera, Toni meštar Reškega karnevala, Ivana Marčelja, moj vnuk Toni, ja san kantall prvi put „Lete pijati“. Počel san koncert u usnun armunikon, dobil san vele pohvali na račun tega da san pet stvari odsopal, Na kraje san sopal jenu kiticu najlpše pjesmi za usnu armuniku, „Stari Pjer“. Sen oven ki su nastupali na mojen koncerte velo fala, a bilo ih više od sto, fala i sen ki su prišli i kantali z manun. Zahvalan san i Smiljanu Grbcu ki je koncert video snimal i stavil na DVD. Fala i Battiface ki je vodil, Robertu Grubišiću, orkestru...

Mojoj gospe san jih napisal okole sto pjesam

Ovo leto mi je izdana zbirka pjesam „Va Kastav gren sad svoj“. To velo delo storili Cvjetana Miletić, Dragica Zvezdana Stanić i bračni par Eterović z Lovrana, puno mi je va prepisivanju pomogal moj vnuk Toni. Od 127 pjesam va zbirke 70 jih ima muziku, ča se tiče Mika, ča se tiče maškar i klap i još druge pjesmi. Neke nisu ni stavne va zbirku pak ja računat da iman oko sto pjesam ke su uglazbljene, a se skupa san jih napisal okole 300. Pisal san i na čakavskeni i na štokavskeni. Mojoj gospe san jih napisal okole sto, je pjesam po deset kitic, a z vojski je sako pismo za nju imelo pjesmu od petnajst kitic. Se su to ljubavne pjesmi, još od prvih od kad smo se upoznali gore pod Ložun.

Puno put su me pitali da kako mi to pride da napišem pjesmu. Na primjer, od tolikeh maškaraneh ni jena ni slična drugoj. Ni sam ne moren verovat koliko tega san napisal. Kako i piše na kraje knjigi, tu mora bit neka falinga, neš ne štima. Ja san komać napunil osandeset, a po dele trebal bin imet baren sto let. Tu san se malo zamislen i onako, kot va sebe rekali: da sto let, a pameti ni za 50...

Još je toga izdano z mojmi pjesmami, tako je tekst „Franeta Merikana“ i va slikovnicah „Vincent s Kastva“ Vedrana Ružića i va slikovnice „Frane Merikan“ Saše Jantoleka va izdanje Adamića.

Grad Kastav mi je ovo leto dal Nagradu za životno djelo, ma ja već iman jenu nagradu za životno djelo – od maškar. Dobil san diplomu Zlatna broskva od Kastavškega Pusnega parlamenta, a dali su mi je a za se ča san storil za maškare.

Iman 80 let, ma se ne dan magari me ki put se boli. I daje vozin auto, sad san produžil vozačku za još pet let. Žena mi je kantala deset let dokla ni bilo dece, sestra mi je kantala, mat mi je bila dobra kanturica. Ona je imela takov sopran, titrajuć ko Picinička, da ju nisan mogal neki put ni ja pratit.

Naša mat je imela 96 let kad je umrla, po njoj nono je imel 93, njija mama moja druga nona 95, i po oce nono isto 93. Jedino naš otac je umrl mlad, bil je bolan. Ja san okole pasanega Novega leta bil jako bolan, sinusi su me boleli. Ma kad san se oporavil, su mi rekli da ču sad dočekat baren 90! ■■

Ovog ljeta u Pazdehovi je postavljen spomenik "Udica" u počast dramaljskim ribarima

Jadranovo i Dramalj

Sad se živi za turizam i od turizma

Turisti su počeli stidljivo stizati u Jadranovo i Dramalj još u prvoj polovici prošlog stoljeća, a danas je turizam mala industrija. U Jadranovu je registrirano 260, a u Dramlju čak 400 iznajmljivača

Napisao: Anto RAVLIĆ
Snimio: Rino GROPUZZO i Anto RAVLIĆ

Jadranovo je pisalo svoju povijest zahvaljujući strateškom položaju, Tihom kanalu, uskom morskom prolazu između kopna i Krka. U prošlosti je bilo vrlo bitno nadzirati morski prolaz. Baš u Jadranovu kopno se najbliže približilo Krku, od poluotoka Havišće do rta Bejavec nema niti 500 metara. Znali su to Rimljani, Liburni, Mlečani, a i Hrvati sa sjevera Dalmacije koji u osmom i devetom stoljeću naseljavaju područje Jadranova. Život se u svim tim stoljećima odvija na poluotoku Havišće gdje se grade i ruše utvrde te podižu luke u uvali Lokvišće. Zbog bogate povijesti poluotok Havišće zaštićena je arheološka zona.

Otok Krk se kod Jadranova najbliže približio kopnu

U Jadranovu kroz cijelu godinu živi oko 700 stanovnika. Ostalih 500 su vikendaši koji se prijavljuju u mjestu s kojeg puca najljepši pogled na četiri kilometra udaljen Krčki most. U sezoni se u prvom turističkom mjestu istočno od Rijeke i najbližem turističkom mjestu Zagrebu nakrca četiri tisuće ljudi

Zanimljiva je priča o imenu mjesta. Neupućene i zbuñuje. Stanovnici Jadranova pa nekakvi Jakovari? Otkud? Prvi put se mjesto Sveti Jakov spominje na zemljovidu iz sredine 15. stoljeća, kada se počinje razvijati naselje uz staru kapelicu Svetog Jakova po kojem je naselje i dobilo ime. U doba poslijeratne ideološke paranoje, 1952. godine, ukida se općina Sv. Jakov - Šiljevica nakon 500 godina postojanja. Dvije godine kasnije, raspisan je referendum i prolazi ime Jadranovo. Alternativni nazivi bili su: Ribarevo, Lovorovo, Zidarevo i Radenovo.

– Želja velike većine Jakovara je da se vrati staro ime mjestu, ali onda dolazimo do problema. Morate mijenjati dokumente, a to košta, a još veći je problem što je nas domaćih ljudi kojima to ime nešto znači sve manje. Tako da se mjesni odbor odlučio radije baviti problemima mjesta, a ime ostaviti za neka bolja vremena. Ionako nas svi zovu Jakovarke i Jakovari, doduše ima i nekih koji nas zovu Jadranovci, kaže predsjednik Mjesnog odbora Jadranovo Manolito Matetić.

Polu ribari, polu zidari

Iz današnje perspektive možda je i dobro da se mjesto nije nazvalo Ribarevo. Pitao bi netko gdje su ti ribari. Gdje su mreže? Brodovi? Danas se u Jadranovu profesionalni ribari mogu pobrojati na prste jedne ruke. Među njima je Branko Grbčić. Ribar je bio nonić, ribar je bio otac pa se nije puno razmišljalo.

– Nekad su pola Jadranova bili ribari, a pola zidari. Nekad. Danas nas je nekoliko ribara. Više se ne može živjeti samo od ribe. Nestalo je. Pogotovo je nestala plava ribe koje je bilo u izobilju. Nema više plavice, palamide, rumbaca, oslić je pal, nema škampa. A zašto je nestalo? More se zagadilo. Nije da ribe nema samo u Jadranovu, nema je nigdje. Nekad kad si trebao ribu si znao da ćeš u uvali Peškera uloviti što god si želio. Kamenolom je učinio svoje, ta prašina je legla na dno mora, priča Branko.

Danas se od ribe živi u kombinaciji s turizmom. Brankova obitelj ima restoran Feral već 20 godina. Kao i većina Jakovara, obitelj se bavi iznajmljivanjem. Nona je krenula u zimmer frei vode prije pola stoljeća.

– Ljudi cijene što imamo svoju ribu. Imamo goste koji dolaze jer znaju da će pojesti ribu koja je ulovljena to jutro. Kad prošećem ujutro s friškom ribom, čovjek se mora vratiti za ručak ili navečer, priča Branko.

Turizam bez hotela

U Jadranovu se živi od turista koji su počeli stidljivo stizati još 1935. godine. Danas je turizam u Jadranovu mala industrija. Registrirano je 260 iznajmljivača. Nudi se više od pet stotina kuća, apartmana i soba. Ove godine je broj iznajmljivača povećan za 15 posto. Ostvareno je 93 tisuće noćenja, desetak posto više no lani. No, nevjerojatno je da mjesto koje živi za turizam i od turizma, nema niti jednog hotela.

– Gostima se sviđa jer nema hotela. Kažu da im je užas gledati ogromne hotele koji uništavaju turizam i mir. Jedino bi bilo lijepo da tzv. slovenski dom urede u hotel. E, to bi Jadranovu trebalo. Mali hotel, kaže Kristina Grbčić.

– Stav je MO Jadranovo da se mora što prije riješiti budućnost tzv. slovenskog doma koji je napokon sudski riješen. Zainteresiranih za uređenje hotela u domu ima sve više. Hotelom bi se produžila sezona, a našao bi i posao netko iz Jadranova.

Turizam bi se mogao popeti koju stepenicu više da se urede i prošire plaže, potegne šetnica uz more, da se napokon riješi problem parkiranja. Parkirani automobili ljeti jednostavno zaguše obalu.

– Imaš nekad osjećaj da je više auti nego ljudi, Jadranovu treba veliki parking. Dolaze kupaći sa svih strana, iz Rijeke, Hreljina, Zlobina, Križišća, Drivenika, svi pohrle na naše plaže, kažu.

„Kućica od ribari“ spomen na ribarstvo

Već do sljedećeg ljeta Jadranovo bi moglo postati još privlačnije, planira se nasipati cijeli potez od Zamlata, na početku Neriza, sve do Vele rive...

Da se na plažama kupaju samo Jakovari i njihovi gosti, možda bi skromne plaže bile dovoljne. Službeno, Jadranovo ima 1.200 stanovnika. Kao i prije stotinu godina i dvostruko više no prije dvije stotine godina. No, istina je da se broj Jakovara nije promijenio u posljednja dva desetljeća. U Jadranovu kroz cijelu godinu živi oko 700 stanovnika. Sve ostalo su vikendaši koji se prijavljuju u mjestu s kojeg puca najljepši pogled

Uvala Perčin, jedna od 40 lokacija u Hrvatskom primorju i Kvarneru gdje se lovila tuna

na četiri kilometra udaljen Krčki most. U sezoni se u prvom turističkom mjestu istočno od Rijeke i najbližem turističkom mjestu Zagrebu nakrca četiri tisuće ljudi.

Jadranovo je prepoznatljivo po ljekovitom blatu u uvali Lokvišće. Uvali Perčin, jednoj od 40 lokacija na Hrvatskom primorju i Kvarneru gdje se lovila tuna. U spomen na ribarsku prošlost, ostala je tunera. U uvali Perčin prije dvije godine otvorio se prvi muzej u Jadranovu, „Kućica od ribari“, koji posjetitelje vodi u vremena kad se živjelo od ribe. Jadranovo ima jednu od najljepših plaža na Kvarneru, pomalo skriveno Havišće do kojeg se dolazi uskim i strmim stepenicama, pomislio bi netko da će ući u nečije dvorište. Jadranovo ima i nezvane goste, divlje svinje. I nezvane kupače. Nije rijetkost da medvjed prepliva preko, na Krk. Zna i medo gdje se Krk najviše približio kopnu.

Malo Jadranovo dalo dva svjetska prvaka

Bliski susret s medom imao je i Mauro Lukšić, još jedan sportski ponos Jadranova. Mauro je bio pojedinačni i ekipni prvak svijeta u ribolovu u omladinskim kategorijama, danas je na listi FIPS-a u kategoriji U-21 prvi na svijetu u kategoriji surfcasting te drugi na svijetu u lovu iz brodice. Jednom prilikom, dok je Mauro lovio ribu ispred Jadranova umorni i znatiželjni medvjed se uhvatio za barku.

Jadranovo ima i Neriz, možda i najljepši dio mjesta. Zapravo, ima ga i nema. Administrativno pripada Kraljevici do koje se može tek morem ili zrakom.

– Neriz ćemo probati riješiti s novom garniturom vlasti u Kraljevici. Prilazna cesta naselju je iz Jadranova, smeće odvozi crikvenička Murvica, vodu distribuira Vodovod Žrnovnica koji je novljanski i crikvenički, a porez se plaća Kraljevici.

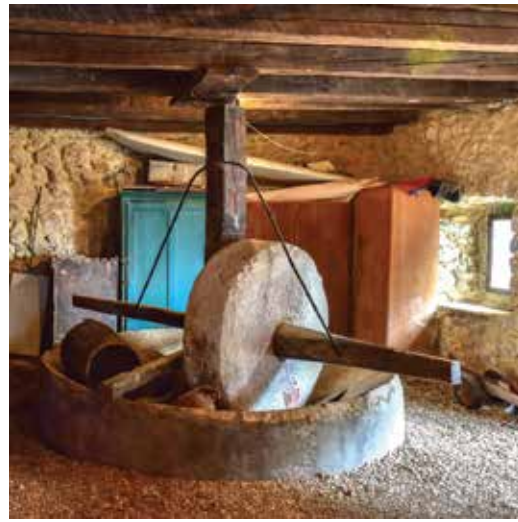
Jadranovo - Danas se od ribe živi samo u kombinaciji s turizmom

Jadranovo se gostima sviđa jer nema hotela

Ribarska kućica u uvali Pazdehova u kojoj se skriva stari toš postat će etno muzej koji će svjedočiti o povijesti i tradiciji Dramlje

Jadranovu treba veliki parking, nekad imaš osjećaj da je više automobila nego ljudi. Kupali dolaze kupali sa svih strana, iz Rijeke, Hreljina, Zlobina, Križišća, Drivenika, svi pohrle na naše plaže

Fenomen Jadranova je boćanje i Boćarski klub Sveti Jakova Jadranovo. Malo mjesto koje unatrag dvadesetak godina nije niti imalo boćarski klub, danas se ponosi dvojicom svjetskih prvaka. Moglo bi se reći da je sve počelo slučajno, propašću nogometnog kluba.

– Pokrenuli smo klub 1992. godine da sačuvamo prostor boćališta, ostalog od nogometnog kluba koji je djelovao deset godina. Na neki način smo nasljednici nogometnog kluba. Krenulo se amaterski, uz druženje, da bi 1995. godine klub krenuo u natjecanja. Iz godine u godinu sazrijevali smo, a uzlet je počeo kad smo prije desetak godina počeli intenzivnije raditi s djecom. Ušli smo u drugu hrvatsku ligu, za malo mjesto nebesko visoku drugu ligu, priča predsjednik i trener Vjeko Matetić.

Boćanje okuplja 10 posto stanovništva

– Naš Jakovar Leo Brnić, koji je prve boćarske korake napravio u našem klubu, je naš ponos. Višestruki svjetski prvak. U našem klubu je putem svjetskih rezultata krenuo Bribirac Bruno Kraljić, dvostruki prvak svijeta. Malo Jadranovo je dalo dva svjetska prvaka. Imamo i reprezentativce u mlađim uzrastima, Lucijan Srdoč i Zvonimir Maras. Dvojica mladih reprezentativaca imaju veliku perspektivu, višestruki prvak države Karlo Šaban i najmlađi Lovro Šipek koji je nedavno na najvećem kadetskom turniru u Europi proglašen najboljim igračem turnira, kaže Matetić.

Jadranovo će se pamtili kao mjesto u kojem je oboren svjetski rekord. Najbolji svjetski par u štafetnom brzinskom izbijanju, Brnić i Mario Miličević, postigao je svjetski rekord na jakovarskom boćalištu. I to pred 750 gledatelja u mjestu koje broji 800 stanovnika. Boćarski klub je fenomen i stoga jer okuplja deset posto stanovništva Jadranova, kaže Matetić koji sanja o boćarskom centru adekvatnom rezultatima kluba. No, uz sve probleme, srce zaigra.

– Kad si u Francuskoj, zasniva Lijepa naša, a ti znaš da su u reprezentaciji dvojica Jakovara. Kakav osjećaj, kaže Matetić.

Dramalj čuva svoj identitet

Na istoj rivijeri, Dramalj se gotovo nevidljivo spaja s Crikvenicom. Koliko god se život dvaju mjesta spontano isprepleo kroz desetljeća, Dramaljci

čuvaju svoj identitet. Kad pitate za granice, trenutak razmišljanja. I slijedi objašnjenje koje će prolaznici teško pohvatati. Nevidljiva granica ide zapadno od paviljona hotelskog naselja Ad Turres.

Područje Dramlja nastanjivali su Iliri, pronađene amfore sugeriraju da su Rimljani imali svoju luku negdje kod Kačjaka koja se naslanjala na rimsko naselje u Jadranovu. Nakon odlaska Rimljana, područje Dramlja i susjednih mjesta ostaje prazno, a potom stižu naseljenici s vinodolskih posjeda. Mjestu koje se razvilo trgovinom i zvalo Dram, po staroj grčkoj mjeri za težinu, Hrvati dodaju sufiks i nastaje današnji naziv Dramalj. U 13. stoljeću stidljivo se spuštaju u Dramalj težaci kako bi na imanjima svojih gospodara obrađivali zemlju, uzgajali vinovu lozu i lovili ribu. Stoljeće-dva kasnije grade prve nastambe kako ne bi svakodnevno pješčili iz Vinodolske doline do Dramlje. Mjesto se zvalo i Sveta Jelena, no taj naziv nastaje tek nakon osnivanja župe. Pašnjaci i zemlja u Dramlju nisi bili dovoljni za svo stanovništvo i gospodari im daju zemljišta na Krku. Većina vrednijih posjeda Dramaljaca nalazila se na sjevernom dijelu otoka Krka. Stariji mještani Dramlje sjećaju se da su posjedi bili toliko veliki da je trebalo pješčiti i po 45 minuta da bi se stiglo do granica posjeda u dubini otoka. Stoka se hranila travom pokošenom na Krku.

– Dramaljski posjedi protezali su se od aerodroma do Solina, kaže predsjednik Mjesnog odbora Dramalj Ivan Pavlič.

Izgradnja Vile Dragica početak turizma

Širenju Dramlja uvelike je pomogla izgradnja ceste u doba Napoleona. Muškarci su zidali, žene su radile na zemlji. Sve to nije bilo dovoljno da se bezbrižno živi. Između dva rata, nakon što je Dramalj poharala tzv. španjolska gripa i prijetila glad, Dramaljci emigriraju u Južnu Ameriku, SAD, Kanadu, Australiju, Francusku i Južnoafričku Republiku. Početkom 19. stoljeća Dramalj ima tisuću stanovnika, pred Drugi svjetski rat tisuću i pol. Toliko ih nominalno živi i danas, no stalnih stanovnika je negdje ispod tisuću. Ostalo su vikendaši.

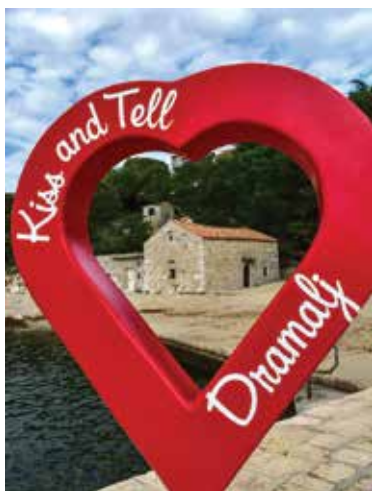
Predsjednik MO Dramalj Pavlič primjećuje da Dramalj gubi svoj identitet i obilježja mjesta.

– Izgubili smo turističku zajednicu, nemamo trgovine preko zime, borimo se da opstane poštanski

Ljetni karneval u Dramlju

Mauro Lukšić, sportski ponos Jadranova

Kiss and Tell - Dramalj

ured, nestao je rukometni klub Mornar Dramalj, onedavno postoji novi klub Mornar Crikvenica koji je nastao fuzioniranjem RK Mornara i RK Crikvenice. Ako se tako nastavi, postat ćemo predgrađe Crikvenice. Već imamo zajedničke ulice i gosti niti ne primjećuju da je Dramalj zasebno mjesto, priča Pavlič.

Turizam stiže u Dramalj 1913. godine izgradnjom Vile Dragica. Danas se od turizma živi na tri kilometra dugoj obali. U Dramlju je registrirano 400 iznajmljivača koji nude gotovo 900 kuća za odmor, apartmana i soba. Tri su hotela, Vali, Grand hotel Dramalj i Riviera, turističko naselje Kačjak i kampiralište Kačjak. Iz godine u godinu sve je više iznajmljivača, ove sezone se njihov broj povećao za desetak posto. Proporcionalno s brojem kreveta, raste i broj noćenja. Lani je u Dramlju ostvareno 220 tisuća noćenja, ove godine 250 tisuća. Biser Dramlja je svakako poluotok Kačjak na kojem je turističko naselje podignuto 1962. godine. Zub vremena naćeo je naselje na jednoj od najljepših lokacija na Jadranu, no priprema se gradnja novog naselja koje će Dramlju donijeti turizam na razini četiri-pet zvjezdica.

– Uz infrastrukturne zahvate, neophodno je urediti plaže i obalu od Pazdehove prema Crikvenici da bi turisti bili još zadovoljniji, smatra Pavlič.

Mjesto koje traži svoj trg

Simbol Dramlja je stari toš u uvali Pazdehova, izgrađen početkom 19. stoljeća. Dramaljci su u tošu prerađivali masline, koje su zajedno s vinogradima nekad prekrivali Dramalj. Danas „žive“ tek u tragovima, no možda najavljen podizanje agro zone između Kačjaka i Jadranova vrati kotač unatrag.

Dio identiteta Dramlja je i sama uvala Pazdehova, jedna od tri lućice. Oćekuje se puno od uređenja uvale s ribarskim kućicama koja će postati etno park. Kućica u kojoj se skriva stari toš postat će muzej koji će svjedoćiti o povijesti i tradiciji Dramlja.

– Projektira se morska obala i obalni plato Pazdehove, tamo bi trebali dobiti malu pozornicu i ljetno kino za manifestacije kojih ne nedostaje u uvali, kaće Pavlič.

Uvalom se često prenese pjesma ženske klape Sveta Jelena, jedine ženske klape ne samo u Dramlju već i na području Grada Crikvenice. Teško je zamisliti događanje u ćitavom kraju kojem glazbenu kulisu nije dala ženska klapa iz Dramlja.

Klapa Sveta Jelena sljedeće će godine proslaviti deseti roćendan. Iza 11 djevojaka mnoštvo je nastupa u Hrvatskoj i inozemstvu. Posebno su ponosne na svoju smotru klapa koja se tradicionalno održava u njihovom Dramlju povodom blagdana sv. Jelene u lućici Pazdehova. Sve je poćelo pjevanjem duhovne glazbe. Korijeni se ne zaboravljaju pa djevojke pjevaju na nedjeljnim misama, prića voditeljica klape Marijana Bezić.

Djevojke su ponos svog mjesta, vjerojatno najprepoznatljivija institucija Dramlja. Mjesta koje nema centar. Ili barem nema centar u kojem se svakodnevno, spontano okupljaju ljudi. Moćda je tome krivnja nepostojanje kafića. Kakav je to centar u kojem nema kafića, pitat će se svaki Mediteranac.

– Imamo stari centar, trg Placu. Nalazi se ispred crkve, škole, Hrvatskog narodnog doma izgraćenog 1924. godine i rukometnog igrališta. Źelimo urediti Placu, kaće Pavlič vjerujući da bi se urećenjem glavnog dramaljskog trga vratili ljudi.

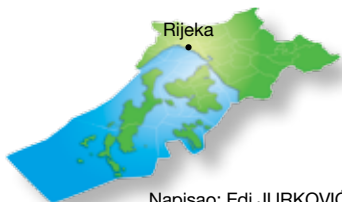
Dramalj skriva i jamu Vrtaru malu. Duboka je 40 metara, predstavlja jedno od najbogatijih paleontoloških nalazišta u Hrvatskoj. Vraća nas u ledeno doba, u kojem se pojavio ćovjek. Tada su u Dramlju živjele puno opasnije životinje od divljih svinja koje danas ćesto prošeću ulicama Dramlja. U jami su pronaćeni ostaci lava, nosoroga, slona, bizona, divokoza... Jama je upisana u Registar spomenika prirode te je preliminarno zašćićena. ■■

Pogled na Dramaljs plaže Pazdehova

Ivan Pavlič: Ako se tako nastavi, postat ćemo predgrađe Crikvenice

Morski pas, fotosession za kućne ljubimce

Napisao: Edi JURKOVIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Riječ je o zajedničkom projektu Petra Fabijana i udruge „Traži se prijatelj“ kojim se vlasnicima pasa omogućuje da dobiju profesionalne fotografije svojih ljubimaca u moru, a ujedno se prikupljaju financijska sredstva neophodna za rad spomenute udruge za zaštitu životinja

Morski pas u Rijeci već šesto ljetu za redom?

Vijest bi zvučala zabrinjavajuće da nije riječ o jedinstvenom projektu „Morski pas“, fotosessionu za kućne ljubimce koji se od 2012. godine organizira na plaži za pse Brajdica u Rijeci. Riječ je o zajedničkom projektu Petra Fabijana i udruge „Traži se prijatelj“ kojim se vlasnicima pasa omogućuje da dobiju profesionalne fotografije svojih ljubimaca u moru, a ujedno se prikupljaju financijska sredstva neophodna za rad spomenute udruge za zaštitu životinja.

– Ideja je moja – prisjeća se Petar Fabijan, poznati riječki fotograf i suradnik magazina „Zeleno i plavo“ od prvog broja, koji se pored ostalog bavi i podvodnom fotografijom. Prvi model, prvi „morski pas“ bila je njegova udomljena kujica Roxy iz čega se rodila ideja o slikanju većeg broja pasa.

Fabijan se 2012. povezoao s riječkom Udrugom za zaštitu životinja „Traži se prijatelj“ pa su pokrenuli

600 morskih pasa u objektivu Petra Fabijana

projekt „Morski pas“ kao humanitarnu akciju od koje bi sav prihod išao za udrugu koja iz toga financira veterinarske usluge i druge troškove zbrinjavanja pasa i mačaka.

– Prvih godina prikupljali smo oko 6.000 -7.000 kuna po danu snimanja, govori nam Martina Manestar iz Udruge „Traži se prijatelj“ i pojašnjava da vlasnici za fotografiranje psa u moru daju donaciju od 35 kuna, mada mnogi ostavljaju i više. Svi sudionici akcije mogu kupiti i neki suvenir, šalicu, majicu s porukom ili kupiti tombolu.

Labradori najfotogeničniji

Kroz šest godina akcije ispred objektivu Petra Fabijana je prodefiliralo više od 600 pasa, odnosno u prosjeku oko stotinjak pasa po akciji. Od ove

Vlasnici za fotografiranje psa daju donaciju od 35 kuna, mnogi daju i više

godine vlasnik koji 'lajka' facebook stranicu Petra Fabijan Photography može pronaći fotografije svog ljubimca u folderu Morski pas 2017., ali u dlakavim ljepotanima mogu uživati i svi drugi ljubitelji pasa. U tom mnoštvu plivajućih lajavaca teško je izabrati najljepše jer su svi simpatični na svoj način.

– Meni je snimanje pasa sjajno iskustvo jer su psi uvijek drugačiji. Neki se boje, neki se doslovce prepadnu kada me vide, odnosno kada vide ronioca s kamerom, ali uvijek uspostavimo kontakt i nastavimo snimanje. Nekada pse treba animirati i zato mi dok snimam treba asistent, animator pasa. Ove je godine to bio Marko Adamović-Zucchiatti iz Udruge „Traži se prijatelj“ čija je pomoć bila dragocjena imajući u vidu da je na kraju dana bio sav izgareban od psećih šapa.

Petar neugodnih iskustva s psima nije imao mada je jednom pas doslovce skočio na njega. Najveća je teškoća u radu umor jer je cjelodnevno snimanje s teškom opremom fizički vrlo zahtjevno. Oprema je predviđena za snimanje pod vodom gdje težina ne igra ulogu, a kod snimanja pasa je često izvan vode. Druga „teškoća“ u snimanju pasa je što se neki dlakavci umore plivajući prije nego što dođu na red za snimanje pa na kraju nisu raspoloženi za poziranje pred kamerom.

– Najfotogeničniji psi su labradori, ali ne crni. Crne pse je općenito teže snimati kao što je teže snimati pse s dužom dlakom od kratkodlakih – otkriva nam Fabijan neke tajne snimanja „morskih pasa“.

U mnoštvu plivajućih lajavaca teško je izabrati najljepše jer su svi simpatični na svoj način

Članovi riječke Udruge za zaštitu životinja „Traži se prijatelj“

Akcija jedinstvena u Hrvatskoj

Mada su mnoge Fabijanove fotografije s Brajdice izuzetna kompozicijska i koloristička ostvarenja, riječki fotograf misli da bi još bolje rezultate postigao da pse snima u bazenu.

– Bazen bi bio bolji za snimanje, jer se more s vremenom zamuti, a na Brajdici se k tome miješaju slojevi zbog različite temperature mora.

Nitko se za sada nije bunio zbog zamućenog mora, već su jasno, svi vlasnici pasa oduševljeni što kao rezultat akcije imaju fotografiju svog ljubimca u moru. Čak i oni vlasnici čiji psi ne znaju ili ne žele plivati. Za takve ljenčine Fabijan ima u pripremi razne plutajuće rekvizite, od dasaka za surfanje do igračaka na napuhavanje. Bitno je kažu, sudjelovati, jer najvažniji je humanitarni aspekt cijele akcije koja je jedinstvena u Hrvatskoj.

Svaki četveronožac koji se pojavi na Brajdici i dozvoli da se kamerom ovjekovječi njegova preobrazba u pravog morskog psa svojim sudjelovanjem pomažu u radu Udruge za zaštitu životinja „Traži se prijatelj“, koja će se i u njihovo ime pobrinuti za napuštene lajavce na riječkom području.

Udruga je lani, u 2016. udomila oko 30-ak pasa i još toliko mačaka što je velik uspjeh imamo li u vidu da nemaju registrirano sklonište.

– Jedino registrirano sklonište za napuštene životinje u Primorsko-goranskoj županiji je ono u Liču – pojašnjava nam Martina Manestar iz Udruge „Traži se prijatelj“ koja u vrijeme do udomljavanja, ljubimce privremeno zbrinjava kod „čuvarica“ ili plaća smještaj u hotelima za pse.

Prvi model bila je Fabijanova udomljena kujica Roxy iz čega se rodila ideja o slikanju većeg broja pasa

Udrugu „Traži se prijatelj“ čini četvero volontera (predsjednica Elena Nikolac, potpredsjednica Martina Manestar, Marko Adamović-Zucchiatti i Maja Kolak) koji pozivaju ljubitelje životinja koji imaju vremena i žele volontirati da im se priključe. Osim udomljavanja pasa i mačaka, udruga radi na programima edukacije u vrtićima i među odraslima jer smatraju da ljude treba poticati na udomljavanje, a ne kupovanje kućnih ljubimaca. Pritom naglašavaju da su psi koje udruga daje na udomljavanje redovno sterilizirani.

A ti si onaj ‘morski pas’

Udruga „Traži se prijatelj“ sredstva za rad pored akcije „Morski pas“ prikuplja i izradom kalendara koji se potkraj godine prodaju na štandovima u središtu Rijeke. U posljednjih šest godina, dva puta su na kalendaru bili upravo „morski psi“ Petra Fabijana.

– Kako sam ja prvi u Hrvatskoj počeo na taj način fotografirati pse, a sama akcija je dobila već dosta prostora u medijima primijetio sam da me ljudi prepoznaju upravo po tome i često kada me upoznaju primijete ‘a ti si onaj morski pas’ – smije se Fabijan dok razgovaramo o medijskoj recepciji ove jedinstvene akcije.

U udruzi posebno naglašavaju dobru suradnju s televizijskom emisijom „Kućni ljubimci“ Antuna Ponoša koja ih već godinama prati, a ove su se godine i uživo uključili u snimanje pasa na Brajdici. Na pitanje razmišljaju li o širenju akcije na druge plaže za pse u Primorsko-goranskoj županiji, organizatori su za sada suzdržani.

– Brajdica je najbolja zbog pristupa, parkinga i ograde – objašnjava nam Martina, dok Petar spominje iskustvo iz Crikvenice gdje je u organizaciji tamošnje turističke zajednice snimao ljubimce na psećoj plaži Monty beach.

Pripreme za sedmo izdanje „Morskog psa“, ono u ljeto 2018. već su započele, a od Martine i Petra doznajemo da spremaju neke inovacije i pozivaju sve vlasnike pasa da se, čak i ako već imaju fotografije svojih lajavaca u moru, odazovu pozivu na Brajdicu jer time pomažu nekim drugim lajavcima da uz pomoć udruge Traži se prijatelj dođu do svog toplog doma. ■■

PGŽ – Pet Friendly

Kućni ljubimci već su godinama dobrodošli gosti na Kvarneru. Sve je više hotela i restorana koji prihvaćaju turiste s njihovim malim prijateljima pa su stoga ovdje uvedene i oznake gostoljubivosti za kućne ljubimce „Pet Friendly“ i „Dog Friendly“. U PGŽ trenutno ima i dvadesetak službenih plaža za pse koje su pravilu ograđene i posebno označene.

Rijeka ima dvije plaže za pse (Kantrida i Brajdica), opatijska rivijera još tri (Punta Kolova, Lovran, Mošćenička Draga), a Kostrena jednu – Mikulova kava. Crikvenica je poznata po plaži Podvorska, a naši otoci pravi su raj za kućne ljubimce. Otok Krk ima čak sedam plaža za pse (Baška, Njivice, Punat, Krk, Vrbnik, Šilo, Soline), otok Cres tri (Kovačine, ACI Marine Cres i Gavza) i Lošinj jednu.

• Krajinski park Kolpa

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimio: Rino GROPUZZO

Tiha ljepota jedan je od pojmova kojim je moguće opisati spoj povijesti i prirode kojeg nudi Krajinski park Kolpa, jedno od deset slovenskih zakonom zaštićenih područja o kojima, s ciljem zaštite prirode i očuvanja tradicije, upravlja slovenska država. Od tih deset zaštićenih područja (Triglavski narodni park, Krajinski park Logarska dolina, Kozjanski regijski park...) ljubiteljima prirode i povijesti s područja Primorsko-goranske županije najbliži je upravo Krajinski park Kolpa koji u jednom svom dijelu graniči s našom županijom, točnije njenim zelenim dijelom vezanim uz područje Grada Delnica, Općine Brod Moravice i Grada Vrbovsko.

Stvoreni za uživanje u prirodi

Spoj povijesti i prirode nudi Krajinski park Kolpa, jedno od deset slovenskih zakonom zaštićenih područja o kojima, s ciljem zaštite prirode i očuvanja tradicije, upravlja slovenska država a koji u jednom svom dijelu graniči s našom županijom

Črnomelj – središte Bele Krajine

Slovenci zovu Kolpa, a nama je Kupa

Najjednostavnije je do Krajinskog parka Kolpa doći preko – Karlovačke županije! Bolje rečeno sići s auto-cesta Rijeka – Zagreb u Novigradu (nakon Bosiljeva) te potom krenuti prema graničnom prijelazu Donje Prilišće kojem je s druge strane granice naselje Žunići u kojem je smješten info centar Krajinskog parka Kolpa. Naravno, moguće je i pristup s druge strane, točnije iz smjera Broda na Kupi, odnosno graničnog prijelaza Blaževci na području Vrbovskog, ali taj pristup zahtijeva nešto više vremena i vožnju dobro asfaltiranim, ali često prilično uskim cestama. No, ako imate vremena, zašto ne?! Pogotovo ako ste ljubitelj nježnih pejzaža prepunih zelenih brežuljaka, obrađenih polja, vinograda, raznovrsne bjelogorične šume te časa plavooke, časa zelenooke riječne ljepotice koju Slovenci zovu Kolpa, a nama je Kupa.

Osam puta povećali broj posjetitelja

Krajinski park Kolpa prostire se na 4.331 hektaru uz pedesetak kilometara Kupe na relaciji od Starog trga ob Kolpi pa do naselja Dragoši, a oba se naselja nalaze na području Općine Črnomelj. Odluku u osnivanju ovog zaštićenog područja donijela je 1998. godine Općina Črnomelj, ali pravi preporod počeo je, govori nam Boris Grabrijan, direktor Javnog zavoda Krajinski park Kolpa, od 2006. godine kad je zahvaljujući ministru Janezu Podobniku sve skupa dignuto na državnu razinu: „Općina Črnomelj usprkos dobroj volji i inicijativi

vezanoj uz osnivanje, nije imala mogućnosti učiniti iskorake koji bi osigurali realizaciju glavnog cilja – očuvanje prirodnih znamenitosti i povijesti koju ovo područje nudi. Kad je brigu o tome preuzela država, stanje se promijenilo i došlo je do napretka koji je danas, 19 godina nakon osnivanja, vidljiv u nizu sadržaja koje kao zaštićeno područje nudimo svima koji nas posjete.

Najvrijednije u našem radu u proteklih 19 godina je to što smo očuvali, na jedan način i oživjeli, neke lokacije zaštitivši prirodu i tradiciju našeg zavičaja. Primjerice, u projektu „Od vijeglavke do soka“ kojeg smo realizirali s NP „Risnjak“, obnovili smo neke stare voćnjake i motivirali ljude da se bave eko uzgojem voća. Uređeno je i označeno šest pješačkih te četiri poučne staze koje privlače pažnju brojnih ljubitelja šetnje u prirodi, a uredili smo nekoliko starih ruševnih kuća i uredili ih kao male muzeje. Najviše na tom području učinili smo u uređenju Šokčevog dvora, starinskog seoskog gospodarstva kojeg smo uredili i oplemenili etno eksponatima koji su postavljeni u prostorije u kojima smo oživjeli način obiteljskog života uobičajen za razdoblje s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Koliko smo dobar posao napravili vidi se i iz toga što smo, iako smo bitno podigli cijenu ulaznice, osam puta povećali broj posjetitelja!

Boris Grabrijan, direktor Javnog zavoda Krajinski park Kolpa

Suradnja na EU projektima

„Država osigurava 90 posto sredstava za plaće te minimalne radne troškove, a sve jače investicije moraju ići kroz EU projekte. Takvih smo već realiziranih projekata ostvarili 14, dva su na potpisu ugovora, a još tri su prijavljena i čekamo hoće li biti primljeni. Naravno, u takvim projektima često surađujemo s hrvatskom stranom, kako goranskim općinama, tako i lokalnim samoupravama s područja Karlovačke županije pri čemu se nekad hrvatska strana priključuje našim projektima, a ponekad se mi priključimo hrvatskim“, ističe Grabrijan.

Pravoslavna crkva u Marindolu

Povijest naseljavanja vezana uz prodor Turaka

Bogata povijest ovog područja vidljiva je i u nazivima sela. Tako su Bojanci crnogorsko naselje, srpski uskoci stvorili su davnih godina naselja Milići, Paunovići, Vidnjevići i Marindol, naselje Žunići osnovali su Hrvati s područja Šibenika... a svi su se oni tu, kao i uz hrvatsku stranu Kupe, naselili u doba ratova s Turcima i zadatak im je bio krajem 15. i početkom 16. stoljeća štiti granicu, odnosno daljni prodor Turaka na zapad. Središnja država bila je u Podbrežju kraj naselja Adlešići. Zbog svega toga Krajinski park Kolpa nije vezan samo uz prirodu, već i uz povijest koja je bogata i raznovrsna.

Ljepota prirode

Tri zaštićena područja

Park je podijeljen na tri zaštićena područja. Prvo zahvaća aluvijalne ravnice uz samu rijeku Kupu. Drugo zaštićeno područje su šume i seoska gospodarstva koji su, budući da je ovaj dio Slovenije malo sa strane, sačuvali tradiciju i izvorne vrijednosti, a treće područje zaštite obuhvaća stara naselja s voćnjacima, veća nova naselja te vinogradarska područja.

Suradnja s lokalnom samoupravom

Nadalje, uz suradnju s lokalnom samoupravom održavamo sve pristupe Kupi te sve što nam je obveza a vezano je uz lokacije prirodnih vrijednosti kojih u parku imamo osamdeset i jednu, tu je i 16 spomenika prirode te jedan strogi rezervat prirode, jedini u Sloveniji. Riječ je o lokaciji Hrastova loza koja je nekada bila hrastova, a danas je bukova šuma zanimljiva po tome što je u 16. stoljeću bila plaća pravoslavnim naseljenicima iz naselja Miliči. Bitno je istaći i to

da svake godine ljudima koji ovdje žive darujemo 300 sadnica raznih starih sorti voćaka, naši uposlenici pomažu mještanima pri obrezivanju i košnji, a dva profesionalna sjekača brinu o uređenju i očuvanju okoliš. Također dajemo poduku u jednom oglednom primjeru voćnjaka u kojem je zasađeno 46 različitih sorti koje uspijevaju na ovom području i ljudima nudimo mogućnost da se bave voćarstvom.

Prezentacija povijesti i prirodnih ljepota ovog kraja realizira se i kroz niz priredaba koje se odvijaju tijekom cijele godine. Najveća priredba je Europski dan Parkova prirode (14. svibnja) kad nas često posjeti i ministar, a mi se potrudimo prezentirati sve što imamo. Tu je i „Jesenska zgodba“ kroz koju nudimo razgledavanje

Jedan od 16 spomenika prirode – Vrhovske vrtače

Posebna atrakcija su mlinovi na Kupi – mlin Adlešič

Šokčevog dvora, izložbu domaćih životinja, sajam autohtonih proizvoda OPG-ova s ovog područja, ali i primjerice prezentaciju električnih bicikala i automobila. Imamo i Dan pčelarstva, a na svakoj od pješačkih staza jednom godišnje priredimo Dan te staze posjetitelje upoznajemo s karakteristikama te staze“, govori Grabrijan ističući kako je Bela Krajina posljednjih godina izgubila sedam tisuća radnih mjesta i to je nenadoknadivo.

Priridi odani Slovenci

„No, područje na kojem se bar malo može ublažiti taj gubitak je i bavljenje obrtništvom i turizmom pa je, uvelike i zahvaljujući radu Krajinskog parka Kolpa, porastao broj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i domaćih obrta čime se može steći neka zarada. Nažalost, ljudi koji ovdje žive nemaju nekih posebnih beneficija, iako su ih imali dok Slovenija nije ušla u EU. U Krajinskom parku svi koji su se bavili poljoprivredom imali su 15 posto subvencija“, govori Grabrijan koji na pitanje što dalje, kaže kako je odgovor vrlo jednostavan: „Glavna nam je namjera sačuvati ovo što imamo i koliko god to izgledalo defetistički to je realno jer je jako, jako puno posla, a mi imamo samo četiri zaposlena. Primjerice, samo košnja nekih lokacija traži rad na području dugom 110 km, a a ove smo godine mi već tri puta kosili i uređivali lokacije koje su pod zaštitom“, govori Grabrijan.

A da je u pravu pokazuje i obilazak terena koji uz ljepoticu Kupu nudi i niz drugih zanimljivih sadržaja od kojih prirodi odani Slovenci sve više vole odlično uređene šetnice. Primjerice, „Sejemska pot Vinica – Žuniči“ ide trasom kojom su davno stanovnici ovog i susjednih hrvatskih područja vodili stoku na sajam u Vinicu. „Belokranjska čebelarska učna put“ svjedoči o jakoj tradiciji vrlo kvalitetnog pčelarstva ovog područja, „Grajska pešput Žuniči – Dragoši“ obuhvaća vrlo zanimljiv dio povijesti ovog kraja, ponajprije doba borbe protiv Turaka kad u ovo i susjedno područje s hrvatske strane naselili krajišnici među kojima je bilo Srba, Hrvata i Crnogoraca čiji potomci i danas žive u seocima uz Kupu. Staza od Radencov do Damlja adut ima

Nekoliko starih ruševnih kuća preuređene su kao mali muzeji

Marindolski steljniki – šume breza s paprati

Bogatstvo flore i faune

u činjenici da je to najjužnija slovenska pješačka staza kako joj je i naziv, a nema potrebe isticati kako svaka od ovih staza nudi uživanje u prirodi, ponajprije ljepoti Kupe.

Posebna atrakcija su mlinovi na Kupi, njih točno šesnaest, koji svjedoče o prošlosti, a ljubitelji prošlosti uživati mogu i u bogatoj tradicijskoj arhitekturi kojom su građene brojne kuće, crkve, kapelice i vlastelinski dvorovi. Sve u svemu na području Krajinskog parka Kolpa ima se što vidjeti i što doživjeti. A budući da nam je tako blizu, odlučite se i ukucajte u GPS Žuniči. Nećete pogriješiti. ■■

Bogatstvom živog svijeta Kupa oduševljava sve koji uživaju u ribolovu ili pak u promatranju prirode. Uz ribe Kupa je na ovom području i dom sive čaplje, a odnedavno je uočeno kako se na Kupu vratio i dabar, najveći europski glodavac koji živi samo tamo gdje je voda čista. Uz životinjski svijet cijelo ovo područje bogato je i prirodnim posebitostima kao što su vrtače, kraški izvori koje Belokranjci zovu „zdenci“, te „steljniki“ - šume breza s puno paprati.

Krajinski park Kolpa ima osamdeset i jednu lokaciju prirodnih vrijednosti, 16 spomenika prirode te jedan strogi rezervat prirode, jedini u Sloveniji

Napisao: Boris PEROVIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Početak devedesetih javile su se dvije grupe koje su željele revitalizirati zatomljene sušačke vrijednosti. U jednoj su bili stari Primorjaši, nekadašnji plivači i vaterpolisti, a u drugoj uglavnom nostalgični Trsačani, koji su se svi nalazili nedjeljom na kavi kod Jelušića. Dvije grupe su se spojile u svojim težnjama pa je pao dogovor – osnovat će se Klub Sušačana

Klub Sušačana iz 1936.

Zanimljivo je da je još 1936. godine postojalo udruženje pod imenom Klub Sušačana, ali kratkoga vijeka. No, Pavešić kaže da osnivači današnjeg Kluba nisu znali za to udruženje, da su za njega doznali tek kasnije, kad je moderni Klub Sušačana već bio osnovan.

25 godina Kluba Sušačana i 100 brojeva Sušačke revije

Htjeli smo vratiti nekadašnje vrijednosti grada Sušaka koji je nakon Drugog svjetskog rata izgubio svoju fizionomiju, izgubio je i svoje ime i identitet. Zato je unutar svih nas koji se s nostalgijom sjećamo kako je Sušak nekad izgledao ostala neka gorčina. Sušak je između dva rata bio vrlo uredan grad, bilo je lijepo živjeti tu. Kad su došle nove promjene početkom devedesetih godina najednom se kod mnogih ljudi spontano pojavila želja za povratkom nekadašnje tradicije. Tražili smo i povratak imena Sušak, politički izbrisano nakon Drugog svjetskog rata, na sličan način je nestao i Zemun.

Govorio je tako o motivima osnivanja Kluba Sušačana jedan od inicijatora pokretanja takvog udruženja i danas jedan od najstarijih živućih članova dr. Danko Pavešić. Objašnjava da su se početkom devedesetih javile dvije grupe koje su željele revitalizirati zatomljene sušačke vrijednosti. U jednoj su bili stari Primorjaši, nekadašnji plivači i vaterpolisti koji su pamtili razdoblje između dva rata, a u drugoj uglavnom nostalgični Trsačani, koji su se svi nalazili nedjeljom na kavi kod Jelušića. Dvije grupe su se spojile u svojim težnjama pa je pao dogovor – osnovat će se Klub Sušačana.

Osnivačka skupština održana je u prepunoj dvorani Sušačke gimnazije 11. travnja 1992. godine, a ogroman odaziv građana, kojih se okupilo čak oko 350, iznenadio je i same inicijatore. Za prvog predsjednika jednoglasno je izabran čuveni vaterpolist, olimpijac, član Kuće slavni, Zdravko Ćiro Kovačić. Na čelu Kluba ostao je punih 17 godina, a onda mu je dodijeljena titula doživotnog počasnog predsjednika.

Propala inicijativa za odvajanjem

Osnivanje Kluba bio je pun pogodak, što je dokazala već i sama posjeta osnivačkoj skupštini. Klub je već u početku dobio velik broj članova, bilo je očito da je postojala želja za takvim

Tamara Morić, aktualna predsjednica Kluba

udruženjem, da se ispravi nepravda što je ime Sušaka izbrisano.

– Puno ljudi je rođeno u Sušaku, prije rata, a kasnije nije bilo egzodusa i ta gradska cjelina je ostala. Na osnivačkoj skupštini smo vidjeli da cijeli Sušak u biti razmišlja kao i mi koji smo osnovali Klub – govori Pavešić. Dodaje da su nakon šest mjeseci marljivog rada namjeravali ono što je njih dvadesetak napravilo podijeliti s drugim članovima putem nekog biltena.

– Ja sam bio zadužen za izdavanje biltena pa sam sazvao sastanak s ljudima koji su trebali biti uređivački kolegij. Oni su mi sugerirali neka ne izdajemo novinu nego časopis. I tako je Sušačka revija krenula 1993. godine. U početku je imala teme iz povijesti Sušaka i okolice, ali, budimo iskreni, mislim da na taj način ne bismo mogli izdati više od desetak brojeva. Sušak ipak nije veliki grad i brzo bismo iscrpili sve teme. Zato smo reviji dodali podnaslov „Glasilo za kulturu i društvena zbivanja Hrvatskog primorja, kvarnerskih otoka i Gorskog kotara“ te smo počeli uvrštavati i modernije teme. U početku je glavni urednik bio Mladen Urem, ja sam bio odgovorni

Pogled na Titov trg iz
sjedišta kluba Sušačana

dio Rijeke, mi smo samo tražili povratak imena Sušaku.

Vraćanje identiteta Sušaka

Klub Sušačana, prva građanska udruga u našoj županiji i među prvima u Hrvatskoj od osamostaljenja, imao je u 25 godina postojanja jako puno inicijativa i akcija. O nekima od njih govori Tamara Morić, aktualna predsjednica Kluba.

– Zajedno s Klubom prijatelja Trsata pokrenuli smo inicijativu da se Rektorat Sveučilišta smjesti u zgradu bivše vojne ambulante preko puta Sušačke gimnazije te da se cijeli prostor bivše vojarne na Trsatu da Gradu na korištenje i da se tamo smjesti Kampus. Za tu inicijativu smo skupili više od pet tisuća potpisa građana Rijeke. Zasluga je Kluba što je izborni naziv Hrvatski kulturni dom na Sušaku u Sušačkom neboderu, a galerija Kortil je dobila naziv po toj lokaciji. To su bile naše prve građanske inicijative da se polako vraća identitet Sušaka i da se ti neki prostori vrate građanima na korištenje. Bilo nam je jako važno da se spominje ime Sušaka.

Članovi Kluba Sušačana smatrali su da bi se autocesta Rijeka – Zagreb mogla zvati Primorka, po analogiji Dalmatine i Slavonike. Taj naziv do danas nije zaživio među ljudima, a Ministarstvo prometa im odgovorilo da se autocesta ne može službeno tako nazvati. No, Klub je imao još nekih uspješnih inicijativa, nastavlja Tamara Morić.

– Inicirali smo i postavljanje bista i spomenika zaslužnih građana Sušaka iz prošlosti pa smo tako izborili postavljanje spomenika Janku Poliću Kamovu kojeg je napravio Zvonko Kamenar. Kamov je naslonjen na ogradu uz obalu Rječine i gleda prema svom Sušaku. Zatim smo na rodnoj kući Lovre pl. Matačića u Strossmayerovoj ulici postavili ploču. Organizirali smo dosad mnoge izlete u bližoj okolici ili po drugim dijelovima Hrvatske i u inozemstvu, najviše po Italiji. Često smo organizirali razne izložbe i predavanja, između ostalih puno surađujemo s Javnim ustanovom Priroda. Nastojimo se uključivati u akcije Grada Rijeke s kojim surađujemo i oko organizacije Europske prijestolnice kulture. Angažirali smo povjesničare umjetnosti, Dainu Glavočić, Igora Žica, Velida Đekića, koji su nas kao grupe vodili po gradu. Zadovoljna sam jer ljudi koji dođu izvana brzo shvate da je Rijeka drugačiji grad od gradova u našoj zemlji jer je puno otvorenija prema novim idejama, i prema ljudima. ■■

Sušačka revija izlazi od 1993. godine kao Glasilo za kulturu i društvena zbivanja Hrvatskog primorja, kvarnerskih otoka i Gorskog kotara

Udruženje svih Riječana

Članovima Kluba Sušačana nije stalo samo za lijevu obalu Rječine, a dokaz da je Klub udruženje svih Riječana je i Zlatna plaketa Grada Rijeke što je dodijeljena Klubu 2015. godine.

– Zlatnu plaketu smo dobili na prijedlog Rektorata Sveučilišta s kojim smo dosta surađivali. Želja nam je da se više povežemo sa Sušačkom gimnazijom jer nam je namjera da se mladi ljudi više uključe u rad Kluba, što nam do sada nije baš uspjelo. Kroz naše članstvo je prošlo 3.780 ljudi, a trenutno je aktivno više od 1.300 članova. Čiro Kovačić je stalno govorio da smo mi jači od nekih stranaka, a mi smo nestranačka organizacija, podsjeća Tamara Morić i dodaje:

– Za idućih 25 godina prije svega htjela da se Klub održi, da bude zdrava građanska jezgra koja će imati široka razmišljanja i da voli svoj grad. Naš Danko Pavešić je prilikom osnivanja rekao jednu misao koju smo uzeli kao svoju vodilju: „Suština osnivanja ovakvog kluba nije ništa drugo doli narasla potreba za tim da cijela okolina osjeti da u ovom gradu postoji građanska jezgra koja je ranije živjela europskim ritmom, poštivala pravila građanskog ponašanja, i uz to ostala vezana uz primorski kamen, uz svoj čakavski dijalekt i ponosna na vlastito stvaralaštvo i dostignuće“. Sve je rekao time i mi bismo htjeli da se tako i nastavi.

Dr. Danko Pavešić: Tražili smo i dobili, povratak imena Sušak, politički izbrisano nakon Drugog svjetskog rata

urednik, a Ivo Marenić je bio tehnički urednik. Od 13. broja uređivanje revije je preuzeo Alen Čemeljić, a posao tehničkog urednika Slavko Katnić. Evo, dogurali smo do stotog broja, njih dvojica su ostali cijelo vrijeme uz mene kao odgovornog urednika. Nažalost, Katnić nas je nedavno zauvijek napustio, nije dočekao izlazak jubilarnog broja.

Klub Sušačana su neki krugovi vidjeli i kao sredstvo za moguće odcjepljenje Sušaka od Rijeke, no o tome među većinom članova Kluba nije bilo govora, naglašava Pavešić.

– U devedesetim godinama postojao je velik antagonizam Rijeke i Zagreba te je Tuđman preko predsjednika Vlade Hrvoja Šarinica, inače Sušačana koji je bio i na našoj osnivačkoj skupštini, želio Rijeku smanjiti na najmanju moguću mjeru. Mjesta u riječkoj okolici dobivala su status općina i gradova, a Šarinic je preko dvojice članova našeg Izvršnog odbora, koji su bili u HDZ-u, pokušao progurati i inicijativu za odvajanjem Sušaka od Rijeke. Na našoj godišnjoj skupštini su ta dvojica počela spominjati takvu mogućnost. Onda je Čiro skočio za govornicu i uvjerio Skupštinu da ne prihvati tu inicijativu, da odbijemo miješanje politike u naš rad. Nama nije bilo stalo da se mi odvajamo, Sušak je danas

Sea Kayak Croatia,
Rab

Napisao: Hrvoje HODAK
Fotografije: Arhiva ZIP

Joško Matušan je s poslom krenuo 2008. godine, isprva s malim brojem kajaka, za koje je uzeo kredit s hipotekom na kuću. Još kajaci nisu ni stigli na otok, a već je imao rasprodanu cijelu sezonu

Joško Matušan s kajakašima:
Adventure turizam je u porastu a profil
gostiju izvrstan

Sea Kayak Croatia danas je jedan od
najpoznatijih rapskih brendova

Naš Jadran poznato je nautičko odredište po kojem uglavnom plove brzi brodovi i jadrilice, a uz obalu mnogobrojni ljubitelji sportova na moru. Ipak, kajaking na moru novitet je u nas, a tek je posljednjih desetak godina taj sport i u turističkom smislu prepoznat kao zanimljiva nova ponuda.

Joško Matušan, poznatiji u kajakaškim krugovima kao "Jogi", među prvim je vlasnicima sea kayaking tvrtke na Jadranu (Sea Kayak Croatia), locirane na otoku Rabu, koja ove godine slavi desetu godišnjicu rada. Jogi i njegova ekipa nisu "klasični" vodiči, nema ničega tradicionalnog u njegovom vođenju tvrtke, odnosu s klijentima, obavljanju posla – i upravo u tome leži ključ njegovog, odnosno, njihovog uspjeha!

Jogi je s poslom krenuo 2008. godine, isprva s malim brojem kajaka, za koje je podigao kredit s hipotekom na kuću. Još kajaci nisu ni stigli na otok, a već je imao rasprodanu cijelu sezonu. Riskantan potez urodio je plodom i danas je Sea

Kayak Croatia jedan od najpoznatijih rapskih brendova, iako Jogi ne krije nezadovoljstvo nižim stupnjem sinergije i manjkom suradnje otočnih tvrtki i turističkih „igrača“ kao i odnosom države prema malim poduzetnicima koji se bore da uspiju u jako zahtjevnom okruženju.

Pristižu s raznih strana svijeta

Slogan SKC-a je "Mala tvrtka za veliki odmor na Jadranu" i upravo takav doživljaj Jogi nudi svojim gostima, koji pristižu s raznih strana svijeta, ponajprije iz skandinavskih zemalja, SAD-a, Australije i Novog Zelanda, gdje je kajaking prisutniji dugi niz godina i ima veliki broj poklonika.

Joško Matušan Jogi

Rapska mala tvrtka za veliki odmor na Jadranu

Osmeročlana grupa Australaca doputovat će s drugoga kraja svijeta kako bi tjedan dana uživala u ljepotama sjevernoga Jadrana. Jogi se ne čini zabrinut oko najavljene "neverice", kaže dok u prtljažnik slaže potrepštine za sutrašnju turu – ništa novo, na vrijeme ne možeš utjecati, ali uvijek osiguramo dobre doživljaje, kakvo nas god vrijeme poslužilo. U deset godina nijedna tura nije propala zbog lošeg vremena.

Sea Kayak Croatia nudi jednodnevne izlete kajakom oko otoka Raba, ali ono što je tvrtku profiliralo i uzdiglo iznad konkurencije, a koja je svake godine sve "žešća" zbog povećanja broja kajak tvrtki, jesu višednevne ekspedicije Jadranom – raznim rutama i veličinama grupa – a nema mjesta na Jadranu koje se ne može posjetiti kajakom. Nije rijetkost da se kajakari rijekama ili nacionalnim parkovima, planinari po Velebitu i posjećuju starogradske jezgre naših gradova.

– Ono što kajak izdvaja od ostalih je što možemo pristupiti najzabačenijim i najljepšim mjestima naše obale. Naši klijenti dolaze iz dalekih zemalja i ne pitaju za cijenu, ali masovni turizam i plaže krcate ljudima i brodovima njima nisu interesantni, a mi im nastojimo udovoljiti, kako zbog njihovih interesa tako i naše vlastite želje da stvaramo kvalitetan turizam i uživamo u onome što radimo. Kada postoji zadovoljstvo s obje strane, i turista i domaćina, onda ne pričamo više o poslu, nego o načinu života.

Kaos na tržištu

A Jošku Matušanu je kajak postao nezaobilazan i središnji dio života, uz obitelj koja broji suprugu Sanelu i troje male djevojčice – Sunčanu, Geu

Ariu i Floru – glavne radosti i nezamjenjivu podršku u životu.

Jogiju u pomoć priskoče otac Slavko, majka Nada i ostali članovi obitelji. Od 2013. godine Šime Sušić, pobjednik prvog Hrvatskog Masterchefa, vodi "Gourmet ture", a najnovija pridošlica u tim je stalni vodič Luka Grgurić, s kojim je u Rabu inicirao osnivanje Nezavisne liste Ostanak, a koja je na prošlim lokalnim izborima za gradsko vijeće ostvarila impozantan rezultat. Ipak, Jogi ne krije svoje žaljenje, koliko i sreću, što mu je prijašnji vodič, izniman suradnik i prijatelj kojemu duguje dio svog poslovnog uspjeha – Davor Mlacović (Bafo) napustio Hrvatsku prateći na Novi Zeland ljubav svojega života, a koju je upoznao na jednoj od ekspedicija.

– Neka mu je sa srećom! – uzvikuje Jogi i dobacuje kako će zbog rezervacija za 2018. još morati potražiti barem dva dodatna vodiča. Nemogućnost pronalaska adekvatne radne snage nije nepoznanica hrvatskome turizmu, a Sea Kayak Croatia nailazi na jednake poteškoće kao i ostali poduzetnici.

– Nema hrvatskih licenci ili pravilnika za vodiče osim onih Britanske Kanu Unije (BCU) koje smo stekli zahvaljujući entuzijastima, ali taj papir u Hrvatskoj ništa ne vrijedi osim što daje turistima sigurnost, na kojoj inzistiramo. Hrvatski pravilnici i rad nisu dobro regulirani. Kajaking na moru, u smislu turističke ponude, dobro smo koncipirali mi koji se njime bavimo, ali država nas ne prati u stopu pa je i rad na "crno" inozemnih tvrtki u velikom porastu. Muku mučimo s inozemnim agencijama koje doslovce krađu naše fotografije i planove tura, dolaze ovdje sa svojim kajacima i gostima i otimaju nam posao za koji uredno plaćamo poreze. Neometano rade, nisu prijavljene za obavljanje te djelatnosti i ne plaćaju nikakav porez ili koncesije.

Najstarija na ekspediciji – 87-godišnjakinja

Adventure turizam je u porastu, a u Hrvatskoj još uvijek nema odgovora na brojna pitanja, niti potrebnih pravilnika koje bi trebala sastaviti struka, jer Sea Kayaking nije klasičan sportski turizam.

– Naši kajaci ne onečišćuju more, okupljamo entuzijaste koji su vrlo ekološki i društveno osviješteni, svaku plažu na koju stanemo s kajacima očistimo od smeća, upozorimo na kojekakva kršenja zakona ukoliko zateknemo takve situacije na svojim turama, a da ne pričamo koliko smo, iako mala tvrtka, pozitivnog glasa o Hrvatskoj i otoku Rabu prenijeli svijetom putem klijenata čiji broj ove godine prelazi brojku od 4.000! Profil naših gostiju je posve drugačiji od onoga na koje smo navikli na Jadranu, ostavljaju puno više lokalnoj zajednici, ne samo u ekonomskom smislu. Upravo ove i ovakve održive oblike turizma (uz cikloturizam, hiking, OPG-ove...) trebamo poticati i olakšavati rad, jer to je budućnost hrvatskog turizma, a ne ova silna apartmanizacija i jednolična ponuda brze hrane i jeftinih uvezenih proizvoda, kaže Matušan.

Kajakaši na ulazu u uvalu Zavrtnica

Svjedočio porodu dupina

Positivnih iskustva je ipak puno više od negativnih, kaže Jogi. Kajakarite li morem zasigurno ćete posjetiti mjesta koja nemaju doticaj s civilizacijom, i osjećat ćete se dijelom nekog vrhunskog National Geografic dokumentaraca. Jogi se tako prisjeća kako su iz jedne špilje spašavali bjeloglavog supa, kako je svjedočio porodu dupina nekoliko metara od kajaka, spašavanju glavate želve kod Cresa, janjeta sa oštrih morskih stijena rapskog Kamenjaka, formacijama roda na migracijskom putu, trčkananju jelena oko šatora...

Sea Kayaking ture koje Jogijev tim nudi intimna su iskustva, ispunjena pogledima na najljepše zalaske sunca, kupanjima u kristalno čistom moru, posjećivanjima mjesta na koje ljudska noga nije kročila stotinama godina. Kad ih upoznate shvatite da njima ništa nije nedostižno i nemoguće. Diskrecija i sigurnost njima su na prvome mjestu pa tako imaju ture s parovima na medenome mjesecu, poznate ljude koji bježe od fotoaparata, bogataše kojima su dozlogrdila svjetla velegrada i marina. Iskustvo kajakarenja nije preduvjet da bi sudjelovali na ekspedicijama, a demografija je razna – od mladih ljudi željnih avantura do osoba u poznim godinama koji traže odmor u prirodi. Najstariji muškarac na ekspediciji od 16 dana imao je 80 godina dok je najstarija ženska osoba imala 87 godina na 14-odnevnoj turi! Vrlo su fleksibilni i program prilagođavaju ovisno o karakteru i iskustvu klijenata.

Mnogo posla oko priprema

Mnogo se posla odradi na pripremama ekspedicije – na kupovini hrane, dogovaranju rute, organizaciji transfera, savjetima, neprestanim dopisivanjima i odgovaranjima na upite. Gosti prije dolaska ispunjavanja upitnike o iskustvu, alergijama, krvnim grupama i sl.

– Ljudi koji nisu u ovome poslu zavaravaju se misleći da je sve jednostavno, brzo i romantično. Dakako da uživamo u veslanju, ali organizacija posla uzima veliki dio vremena, a da ne spominjem i birokraciju i sve one poslovne potrebe koje nemaju veze s kajakingom. Nekome tko ne uživa u papirima i administraciji to je najteži dio posla, a ne možeš ga zaobići. Ove smo godine uspjeli dobiti dvadeset tisuća kuna poticaja Ministarstva turizma, na čemu sam izrazito zahvalan, ali na to moram još triput više uložiti kako bih kupio četiri nova kajaka s potpunom opremom, pa da nije bilo moje beskrajne ljubavi prema ljepotama zavičaja i kajakiranju, pitanje je da li bih se toliko borio. Borba još traje, ali svake godine je nešto malo lakša. Možda zbog iskustva. ■■

Nema mjesta na Jadranu koje se ne može posjetiti kajakom

Fran Čubranić,
vaterpolist Primorja
Erste banke

Fran Čubranić je Svjetskom prvenstvu do 20 godina u Beogradu proglašen za najboljeg vratara turnira

Napisao: Boris PEROVIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Privilegirani sam što praktički imam trenera i kod kuće, tatu Maura koji također bio vaterpolski golman. To je jako bitan dio mog uspona do ove razine, a sigurno će mi pomagati i dalje. Nadam se da ću napredovati još više jer je moja ambicija postati standardni član A reprezentacije

Najbolji mladi golman svijeta predvodi novi val Primorjaša

Hvale ga svi vaterpolski stručnjaci, tvrde da se radi o jednom od najtalentiranijih vratara na ovim prostorima. Fran Čubranić, čuvar mreže Primorja Erste banke, proživljava svoju najuspješniju sportsku godinu do sada budući da je na Svjetskom prvenstvu do 20 godina u Beogradu s reprezentacijom osvojio srebrnu medalju te je bio proglašen za najboljeg vratara turnira. No, uoči tog prvenstva dobio je veliko priznanje seniorskog izbornika Ivica Tucka koji ga je pozvao na pripreme A reprezentacije uoči svjetskog summita u Budimpešti gdje se Hrvatska okitila zlatom.

- Nakon završetka klupske sezone tjedan dana sam bio s najboljim hrvatskim vaterpolistima na Kantridi kao treći golman reprezentacije. Bila mi je to velika prilika da se dokažem izborniku i dodatni poticaj za bolju pripremu za svjetsko prvenstvo u Beogradu. Pripreme su trajale oko mjesec i pol dana, svi smo se nadali medalji. Odigrali smo jako dobro, zaslužili smo tu srebrnu medalju, to je pokazatelj

naše kvalitete. Šteta za neuspjeh u izvođenju peteraca u finalu protiv Grčke, jedna nijansa nas je dijelila od zlata. No, to je dio sporta, dokazali smo da pripadamo svjetskom vrhu. Sa mnom u reprezentaciji je bio i centar Primorja Lovro Paparić koji je tek 18-godišnjak, i njegovim igrama su svi zadovoljni.

Franu je određena satisfakcija za izgubljeno zlato došla u vidu trofeja za najboljeg golmana Prvenstva.

- Dobio sam tu nagradu na temelju svih utakmica od početka do kraja Prvenstva. Nagrada je dodijeljena nakon finala kad smo još žalili za tijesnim porazom, tako da je to prošlo u sjeni gubitka zlata. Međutim, to je zaista nešto što mi puno znači, svakako će mi dati motiv više da još više radim. Pričao sam kasnije sa seniorskim izbornikom Tuckom koji je pratio cijelo Prvenstvo, drago mi je što sam potvrdio da nije pogriješio što me zvao na pripreme. Rekao mi je da je jako zadovoljan, nadam se da ću ostati na njegovom popisu i ubuduće.

Oslonac na domaće igrače

U sezoni što je upravo počela Čubranić je imati više prilike za dokazivanje budući da je postao prvi golman Primorja Erste banke, dosad je čekao priliku uz iskusnog Frana Vićana.

- Prošle godine sam bio drugi golman, ulazio sam u igru samo u situacijama kad bi utakmica već bila riješena ili protiv slabijih protivnika. To baš nije bilo zadovoljavajuće za mene, ali sam s druge strane bio zadovoljan kako sam to odrađivao i koristio svaku priliku, zbog čega mi je i došao poziv za reprezentaciju. Sad je situacija puno drugačija, imamo jako mladu ekipu pa smo mi koji smo dosad bili najmlađi u sastavu postali nositelji igre. Naglo smo došli u situaciju da sam sada među četiri-pet najstarijih igrača, a prije dvije godine sam bio najmlađi u sastavu. Čeka nas veliki posao ove sezone.

Simpatizeri Primorja nakon godina velikih uspjeha i trofeja ovu situaciju doživljavaju kao veliki pad. Naravno da ne očekuju velike rezultate od ovih mladića, što potvrđuje i Čubranić.

- Teško je reći što možemo napraviti, činjenica je da smo dosta slabiji u odnosu na sve one godine ranije. Ranije smo u sastavu imali jednog ili dvojicu domaćih igrača, a sada imamo samo igrače ponikle u Primorju, uz jednog Slovaka i Australca koji moraju popuniti neke rupe u igračkom kadru. Za nas koji smo se s mukom probijali do prvog sastava ovo je bolja situacija od onih u kojima su se osvajali trofeji jer tamo jednostavno nije bilo prilike da se izborimo za poziciju. Mislim da smo od početka priprema jako puno napredovali kao ekipa, imali smo puno sparing utakmica, uprava i trener rade odličan posao.

Upravo kluba čine bivši trofejni igrači Primorja, što pridonosi boljoj atmosferi među igračima. Predsjednik kluba je Samir Barać, uz njega su Damir Glavan, David Burburan, Željko Šimac, na klupi seniora je Igor Hinić.

- Sve jako dobro funkcionira, komunikacija i suradnja su na visokoj razini. A nas može samo motivirati što imamo priliku surađivati s takvim poznatim imenima. Svjesni smo da je puno teža situacija u klubu što se tiče financija, ali su rad i atmosfera izuzetno dobri.

Do sad je imao kraj sebe Frana Vićana, vratarsku legendu, od njega je mogao puno naučiti.

- Puno mi je značilo što sam ga imao u svojoj blizini, na treningu, pogotovo u godinama u kojima sam se formirao kao golman. I nakon što je otišao iz Primorja, ostali smo u kontaktu, zaista ima prema meni mentorski odnos. To se pogotovo pokazalo pred ovo svjetsko prvenstvo, on je bio s nama golmanima na jednom dijelu priprema, a to mi je puno pomoglo.

Imam trenera i kod kuće

U dosadašnjoj karijeri Franu je savjetima mogao pomoći i tata Mauro, nekadašnji golman Opatije i Primorja.

Osim što je uspješan vaterpolist, Fran je i student druge godine Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu

- Privilegirani sam što praktički imam trenera i kod kuće, velika je prednost imati nekoga uz sebe tko me može uputiti kako biti bolji. I to je jako bitan dio mog uspona do ove razine, a sigurno će mi tata pomagati i dalje. Nadam se da ću i uz njegovu pomoć napredovati još više jer se ne namjeravam ovdje zaustaviti nego mi je ambicija postati standardni član A reprezentacije.

Fran je ozbiljnije krenuo s vaterpolom s 12 godina u Opatiji, već osam godina je konstantno u treningu. I ranije je bilo perioda kad je bio u bazenu, ali u to doba se još tražio i u drugim sportovima.

- Kao mlađi nisam još branio nego sam igrao, a nisam baš bio posebno dobar. I onda se na jednom treningu u Opatiji desilo da nije bilo dečka koji je branio, ja sam došao na gol i od tada se ne mičem s njega. Prvi trener u Voloskom bio mi je Dražen Opala, kod njega sam počeo konstantno trenirati, prije toga sam u vaterpolu bio samo u ljetnim mjesecima. Imali smo jako dobru generaciju u Opatiji, čak smo pobjeđivali Primorje. Kako smo odrastali, kad smo došli u mlađe juniore, nas tri-četiri je prešlo u Primorje, prelazak u veći klub je bio neminovan zbog boljih uvjeta i mogućnosti napretka.

Osim što je uspješan vaterpolist, Fran je i student druge godine Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu.

- Studiram po sportskom programu, a to mi omogućuje da ne moram biti prisutan na predavanjima nego da dolazim samo na ispite. Takva opcija mi jako odgovara zbog ritma treninga od dva puta dnevno, ali kad dođu ispiti onda zapnem i učim. Svakako ću nastojati fakultet završiti, zasad dobro usklađujem studentske i sportske obaveze. Diploma daje sigurnost u životu jer u vaterpolu se ne može zaraditi veliki novac, možda donekle samo oni koji su na samome vrhu. ■■

Vaterpolska obitelj

Franov otac Mauro Čubranić je naravno ponosan na uspjeha sina koji je već sada ostvario više nego on u svojoj karijeri.

- Fran me je već nadmašio, bio je reprezentativac u svim uzrasnim kategorijama i sada kreće u seniorske vode. Na dobrom je putu da ostvari zavidnu karijeru. Ja sam u Primorju branio u mlađim kategorijama, kasnije u seniorima Burina te Opatije, on je od ove sezone prvi golman Primorja.

Osim Frana, u obitelji Čubranić su još dva mlada vaterpolista, a i najstariji sin Tin se bavio plivanjem.

- Najmlađi Ivan je također vratar, ima 12 godina i u svojoj kategoriji je proglašen za najboljeg vratara Hrvatske, a treći po redu sin Niko je igrač. Kod kuće puno pričamo o sportu, mislim da je za sve njih važno da su zaljubljeni sport i da je to dio njihovog života. Drago mi je što su se našli u vaterpolu, a u njega su se zaljubili zbog Tina s kojim smo dolazili na bazen kad je on plivao. Svi su se okušali i u drugim sportovima, ali očito se u vaterpolu najbolje osjećaju. Rado dolaze na treninge, a to je meni i supruzi kao roditeljima najveće zadovoljstvo.

Mauro i Fran Čubranić

naši

vaši

Obitelj Tolstikov,
sibirski Matuljci

Irkutsk je centar Sibira, a Matulji su centar svijeta

O dakle dolazimo? Malo je teško objasniti, ali znate li gdje je Bajkalsko jezero? E, pa – od Bajkala ideš tisuću kilometara sjeverno i stižeš do našeg grada, govori Ivan Tolstikov na perfektnom hrvatskom uz tek tanašni strani naglasak. Ivan, supruga Natalia i sin Andrey prije osam godina zamijenili su hladnoću istočnog Sibira s ugodnom mediteranskom klimom i život u velegradu Irkutsku sa svakodnevicom u „malim“ Matuljima. Na taj put od preko osam tisuća kilometara, „bez povratne karte“, odlučili su se jer su se, jednostavno, tijekom turističkog proputovanja Istrom i Kvarnerom – zaljubili u ovaj kraj.

– Prvi put smo u Hrvatsku došli 2008. godine na godišnji odmor. Sletjeli smo u Pulu, otišli u Rovinj koji je naprosto prekrasan grad, proveli dva tjedna na ovom području i shvatili kako je ovo „raj na zemlji“. A onda smo se s mora, sunca i plaže vratili kući gdje nas je dočekala – hladnoća. Pao je prvi snijeg, koji će ostati tijekom čitave zime. A zima traje devet mjeseci, govori Natalia.

Ivan, pak, pokušava dočarati razmjere te hladnoće koja je jednostavno nezamisliva nekome tko se s tako ekstremnim vremenskim uvjetima nije susreo.

– Što je ovdje jako hladno? Minus pet, minus deset stupnjeva Celzijevih? A možete li zamisliti minus trideset, četrdeset, minus pedeset stupnjeva? Pa čak i do minus šezdeset stupnjeva Celzijevih... To su temperature kakve su vladale u Irkutsku. Život u takvoj zimi zahtjeva posebne prilagodbe u svim segmentima – recimo, na tako niskim temperaturama teško je i disati jer je kisik nisko pri zemlji, a i automobili drugačije rade budući da i njima za rad motora treba kisik. I gorivo je posebno – ovdje imate samo eurodizel, a mi imamo tri vrste – ljetni, zimski i arktički dizel. No, život se vrti, kreće i to je situacija koja je u tim uvjetima – normalna. Evo, ovdje samo kad padne snijeg djeca često ne idu u vrtić i školu. U Irkutsku, školarci ne moraju na nastavu kad je temperatura niža od minus četrdeset stupnjeva Celzijevih, ali ljudi svejedno moraju na posao. Tako da onda ona najmanja djeca isto moraju u vrtić, objašnjava Ivan.

Jako, jako velika odluka

Doista, nije uzrečica o „sibirskoj zimi“ slučajno nastala, a jedne od takvih zima razmišljali su Natalia i Ivan o preseljenju u Hrvatsku, na toplije temperature. I donijeli odluku koju nisu požalili.

– Razgovarali smo, Andrey je tada imao šest godina pa nije imao „pravo glasa“, i dogovorili smo se ćemo probati preseliti se i živjeti u Hrvatskoj. To je velika, jako velika odluka i odlučili smo krenuti polako i bez očekivanja – pokušati i vidjeti kako

Bilo nam je lako učiti jezik i razgovarati jer su ljudi jako otvoreni – obitelj Tolstikov

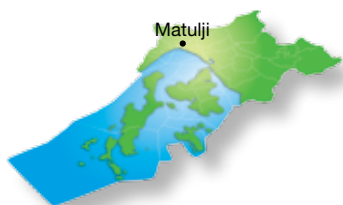
će biti. Otprilike sedam mjeseci smo se pripremali – skupljali dokumente, ispunjavali uvjete, učili o Hrvatskoj, rješavali procedure i nakon toga smo krenuli. Nakon što smo se smjestili u Puli, Ivan se vratio kući da proda nekretninu i zaključi poslove, a Andrey i ja ostali smo u Hrvatskoj. Nostrificirala sam diplomu magistre farmacije i dobila posao u jednoj ljekarni u Opatiji, a u međuvremenu se vratio i Ivan koji je također nostrificirao svoju diplomu inženjera elektrotehnike, stoga smo se preselili iz Pule ovamo. Ivan je isto tako relativno brzo našao posao, tako da smo tu stvorili novi život i više se nismo vraćali u Irkutsk. Nakon pet, šest godina dobili smo i stalni boravak i sad smo postali „pravi Matuljci“, govori Natalia.

Najmlađi član ove trojke, Andrey, imao je i najlakšu prilagodbu – veći dio svog života proveo je u Matuljima, a kako je u hrvatsku školu krenuo od prvog razreda, brzo je „pohvatao konce“ i sve razrede završio s odličnim uspjehom. Danas je učenik Gimnazije Andrije Mohorovičića u Rijeci, a uz hrvatski, govori engleski, njemački i talijanski jezik. I, naravno – ruski.

– Brzo sam se prilagodio, nije bilo uopće problema. U prvom razredu krenuli smo s hrvatskim jezikom od početka – od slova, osnova pa tu nisam imao nekih zaostataka. Doduše, nisam sve razumio tako da mi je prva godina bila malo teža, ali nije to bilo ništa pretjerano teško, kaže Andrey koji hrvatski jezik govori bez ikakvog naglaska, a dodaje i da se nikad nije osjećao izdvojenim u društvu ili razredu zbog toga što je iz Rusije. Jedino mora nekoliko puta ponoviti prezime, ili, još bolje – napisati ga sugovorniku...

Problemi s tehničkim izrazima

Slavenski jezici, među koje spadaju hrvatski i ruski, na prvi pogled zvuče jednako, no to može biti i varka jer slične riječi mogu imati suprotno značenje. Ivan to ilustrira s nekoliko primjera, ističući kako zapravo veću sličnost s ruskim ima – čakavski dijalekt.

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Petar FABIJAN

Naša dva grada imaju još neke sličnosti – Irkutsk je centar Sibira, a Matulji su centar svijeta, kaže Natalia, a Ivan dodaje kako bi svatko tko ne vjeruje da su Matulji u središtu svijeta trebao pokušati probiti se kroz gužvu u općinskom centru u osam sati ujutro

Hrana

Možda i najveća razlika u životu u Matuljima i u Sibiru, uz hladnoću, jest – hrana. Naime, kako kažu članovi obitelji Tolstikov, hrana je u Irkutsku jača, krepkija, ali i puno manje raznovrsna.

– Na tim temperaturama ne uspijeva puno kultura. Imamo nešto povrća – krumpir, mrkvu... Osim toga, treba se zagrijati, pa su naša jela uglavnom teža. A do drugih namirnica nije lako doći. Recimo, voće se uvozi i tijekom zime, no vagoni kojima se prevozi moraju biti grijani, a put je dug – stoga su cijene uistinu „paprene“, objašnjava Ivan.

Osam tisuća kilometara, „bez povratne karte“ – Ivan, Natalia i Andrey Tolstikov

– Na hrvatskom „trudna“ znači ženu koja čeka dijete, a kod nas to znači – kompliciranu, tešku stvar. Isto tako kad kažete vrijedna, to je na ruskom – zločesta. Je li bilo teško naučiti jezik? Pa, i jest i nije. Ovaj govorni jezik smo relativno brzo „pohvatali“, ali drugo je s tehničkim terminima u tehnici ili medicini, to je ipak malo zahtjevnije. A onda su tu i dijalekti i žargoni... Recimo, u Hrvatskoj nitko ne govori – rasplinjač. Tražio sam jedan dio za automobil, provjerio sam rječniku kako se zove i otišao u trgovinu pitati membranu za rasplinjač. A trgovac nema pojma što je to rasplinjač. Pa sam mu u katalogu našao sliku i pokazao, a on kaže: „aha, karburator“. Ovdje kažu ili karburator, ili fergazer, ali nikada – rasplinjač, smije se Ivan.

Natalia pak kaže kako joj se jako dopada čakavsko narječje. U Rusiji se govori samo jedan, standardni jezik u svim krajevima i svim vremenskim zonama – od Kalinjigrada do Vladivostoka nema dijalekata, tek razlike u žargonima, stoga joj se sviđa što Hrvatska ima tolike razlike u jeziku i što ljudi govore svojim, „domaćim“ govorom. Ni ta raznolikost hrvatskih narječja nije se pokazala nesavladivom za ruski trojac koji je Lijepu našu proputovao uzduž i poprijeko, pa tako uz šalu „zakajkaju“ ili se prebace na „dalmatinsku spiku“.

– Bilo nam je lako učiti jezik i razgovarati jer su ljudi jako otvoreni. To je jedna od stvari koja nas je privukla ovamo, uz ljepotu ovog mjesta presudila

je i toplina ljudi koje smo upoznali. Danas imamo širok krug prijatelja, čak mogu reći i više dobrih, bliskih ljudi nego što sam imala u Irkutsku. Tek nakon što smo dugo ovdje živjeli shvatili smo da smo odabrali vrlo tolerantnu sredinu, koja je jako pristupačna prema strancima, a više se niti ne osjećamo – kao stranci, poručuje Natalia.

Skype rješava udaljenosti

Stoga, govori složno cijela obitelj, nije lako uspoređivati Matulje i Irkutsk, jer su mjesta različitih veličina, s različitim ritmom, ali ljudi su svugdje – ljudi. I profesionalci poput Natalie i Ivana, stručnjaci u svojim poslovima, ali i srdačne, tople osobe, mogu se snaći u bilo kojem dijelu svijeta jednako lako kao i u svom rodnom gradu.

– Koja je razlika između Matulja i Irkutsk? Pa, veličina grada – Matulji imaju osam tisuća stanovnika, a Irkutsk 800 tisuća. Drugačiji je to život u velegradu ili u manjem mjestu, ali u osnovi razlike u standardu nisu značajne. I ovdje i tamo imali smo svoje poslove, prijatelje, život... Naše obitelji žive u Sibiru, ali često nas posjećuju, a uz modernu tehnologiju kao što je Skype možemo pričati svaki dan, stoga udaljenost od osam tisuća kilometara nije strašna prepreka. A, naša dva grada imaju još neke sličnosti – Irkutsk je centar Sibira, a Matulji su centar svijeta, kaže Natalia, a Ivan dodaje kako bi svatko tko ne vjeruje da su Matulji u središtu svijeta trebao pokušati probiti se kroz gužvu u općinskom centru u osam sati ujutro. ■

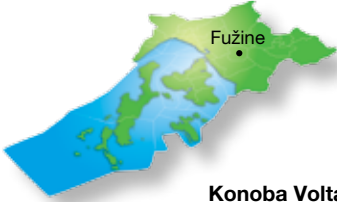
Bela štriga

Među prijateljima obitelji Tolstikov jest i Dario Saletnik, matuljski avanturist koji je ovog ljeta krenuo u smjeru suprotnom od onog koji su prije osam godina prošli njegovi ruski prijatelji. Ukupno 55 dana Saletnik je bio na putovanju od Matulja do Mongolije i istočnog Sibira, u svojoj „Beloj štrigi“, kako je nazvao terenca koji ga je pratio na toj ekspediciji. U kvalitetnoj pripremi za ovo putovanje pomogao mu je i Ivan Tolstikov, a Saletnik je tijekom „sibirskog đira“ posjetio i Irkutsk te boravio kod Ivanove obitelji. I Saletnikovi dojmovi u „obrnutom smjeru“ također su slični onima njegovih prijatelja – nema velike razlike između dvije zemlje.

– Svugdje su važni ljudi, a ljudi su uvijek – ljudi. Ima dobrih, ima loših, ali ovi prvi prevladavaju, kaže Saletnik.

pijat

Konoba Volta,
Fužine

Konoba Volta

Dr. Franje Račkog 8
tel. 051 / 830-030, 830-035
fax. 051 / 830-040
Radno vrijeme: 8:00 - 22:00

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimio: Rino GROPUZZO

Iz vlastita vrta i voćnjaka

Prednost Konobe „Volta“ je i u ponudi znatnog dijela isključivo domaćih namirnica. Naime, bavljenjem poljoprivredom po suprugovoj obiteljskoj strani omogućuje restoranu korištenje domaćih proizvoda iz voćnjaka s tristotinjak voćaka, njiva koje daju 5-6 tona krumpira te raznih salata i rajčica uzgojenih u plasteniku, a čvrste su i veze Volte s lovcima pa je i meso divljači visoke kvalitete.

Pri uređenju plastenika, ističe Renata Vlahović, imali su lijepu pomoć Općine Fužine, a još im je više pri uređenju restorana i soba pomogla kreditnim programima Primorsko-goranska županija koja je i ove te prošle godine s 100.000 kuna iz raznih programa pripomogla u projektima daljnjeg razvoja OPG-a i restorana – konzultantskim uslugama za prijavljivanje na EU fondove, podizanje kvalitete ponude i raznu potrebnu dokumentaciju.

*Domaća štrudla od borovnica i
šumskog voća – Renata Vlahović*

Pravo mjesto za goranske specijalitete

O dabir konobe „Volta“ kao odredišta u fužinskom gastro rajju jedan je od pravih izbora, znaju već mnogi gosti najturističnijeg kontinentalnog naselja Primorsko-goranske županije. Naime, od trenutka službenog otvaranja (15. svibnja 2002.) godine „Volta“ privlači pažnju, kako odličnom ponudom hrane, tako i ugođajem koji vlada u ovom lijepom restoranu smještenom u velikoj zgradi koju je 1826. godine sagradio Luka Tomac, poznari riječki brodar. Milan Korica, pradjed današnje vlasnice „Volte“ Renate Vlahović, kupio je potom 1910. godine tu kuću koja je u evo gotovo dvije stotine godina poznata svakom Fužinarcu (pa i puno šire) jer je u toj zgradi smještenoj u samom središtu Fužina bila gostiona, dućan, mesnica, klaonica...

„Moja baka Blaženka još se pred šezdeset godina među prvima u fužinskom kraju počela baviti turizmom, odnosno iznajmljivanjem soba što je potom kroz Pansion Ela nastavila i moji roditelji, a tu tradiciju nastavlja sada i moja, već treća generacija naše obitelji. Iskorak prema ugostiteljstvu odlučili

„Volta“ privlači pažnju, kako odličnom ponudom hrane, tako i ugođajem koji vlada u ovom lijepom restoranu smještenom u velikoj zgradi koju je 1826. godine sagradio Luka Tomac, poznari riječki brodar

smo napraviti 2001. godine kada smo uz pomoć PGŽ kroz poduzetnički kredit krenuli i u uređenje konobe Volta te podizanje kategorije soba. Te 2001. godine ovdje su u pansionu bile četiri sobe s tri zvjezdice, a danas imamo 10 soba, apartmanska kuća u Liču s četiri apartmana te bitno proširen i uređen restoranski prostor.

Pri uređenju restorana prva nam je želja bila sačuvati taj izvorni starinski dio podrumskih prostora zgrade koji je nudio puno volti zbog čega smo i izabrali naziv Volta te uspjeli stvoriti iznimno ugodan ambijent kojeg naši gosti jako vole. Restoran je kapaciteta 100 sjedećih mjesta, a tijekom ljeta s prostorom terase taj kapacitet raste. Spremni smo istodobno primiti dva puna autobusa ljudi pa smo već znano odredište mnogim umirovljeničkim izletima, školama u prirodi te, naravno, individualnim gostima.

Odresci od jelena s domaćim njokima i džemom od brusnice

(Za četiri osobe)

80 deka jelenjeg buta

2 režnja češnjaka

*Decilitar ulja i decilitar crnog vina
prstohvat papra i žličica soli
slatke crvene paprike*

Odreske tanko narežemo i u njih utučemo češnjak, uvaljamo u brašno te potom pržimo na ulju dok ne dobiju rumenu boju. U to se dodaje goveđi temeljac i vino te kuha oko 60 minuta dok se odresci ne smekšaju. Džem se ne ukuhava u umak, već se radi posebno – brusnice se pirjaju na maslacu i dodaje im se vina i vode po potrebi, a dem se servira sa strane kako bi ga svatko uzeo koliko želi. Domaće krokete radi se od kile oštrog brašna, dva jaja i kilograma kuhanog krumpira posoljenog s dvije-tri žice soli. To se umijesi i prži u ulju prije serviranja.

Službeno smo otvoreni 16. svibnja 2002. godine, a orijentirani smo, što je i logično, na gastro ponudu tipičnu za naš kraj, a to znači ponajprije jela od divljači – razne vrste gulaša i odrezak od jelena s raznim priložima, tu su i bogate bogate domaće štrudle od jabuka, borovnica i šumskog voća, jela s roštilja, pasturve, buncek s zeljem, kobasice, police i ocvirki te kao rijetko gdje na ovom području i konjetina. Kuhar je već više od deset godina moj suprug Hrvoje Vlahović koji je već stekao ugled vrsnog majstora pri čemu veliki broj ljudi dolazi na jela od divljači, posebno gulaš s njokima te na Volta način spremljene odreske jelena, a u posljednje vrijeme sve veću pažnju privlače i jela od konjetine. Uz iskusnog kuhara nije se previše mijenjalo ni naše obilježje pa su gotovo od početka s nama kuharica

Mirjana, konobarice Snježana i Natalija, a kad nisu u školi ispomažu i marljivo rade naše kćeri Tea i Ena, a i mala Nina vjerojatno će njihovim stopama kad naraste“, govori Renata ističući kako baš na obiteljsku tradiciju i prošlost Fužina oslonjena ponuda privlači mnoge goste koji nakon što prvi put dođu, najčešće ponavljaju posjet... ■■

Katedra Čakavskog
sabora Cres-Lošinj

Napisao i snimio: Bojan PURIĆ

Panorama otoka Lošinja

Kulturni krug spaja dvije otočne komune

Cresko-Lošinjska katedra je samostalno ili kao sunakladnik objavila dvadesetak knjiga, priredila niz književnih/pjesničkih večeri, arheoloških simpozija, organizirala izložbe i skrčila o umjetninama

Napisao i snimio: Bojan PURIĆ

Bernard Balon jedna je od "osovina" djelovanja Katedre

Rijetke su organizacije na cresko-lošinjskom otočju za čijim radom ostaje tako bogat pisani opus, kao što je onaj Katedre Čakavskog sabora Cres-Lošinj, koja ove godine slavi tridesetu godišnjicu utemeljenja, odnosno tri desetljeća neprekinute aktivnosti.

Uključivši se u mrežu Čakavskog sabora formiranog 1970. godine, kao prva njegova katedra na otocima, Katedra Čakavskog sabora Cres-Lošinj utemeljena je u Velom Lošinju 31. listopada 1987. godine. Sam događaj uklopljen je u višednevni simpozij "Čitaonički pokret u jugoslavenskim zemljama u 19. stoljeću" kojemu je prethodilo otvaranje izložbe "Pisana riječ na otocima Cresa i Lošinju" u zgradi današnjeg Lošinjskog muzeja, a tom prilikom sudionici skupa posjetili su kulturno-povijesne spomenike u Osoru, te Valunu - ondje je tada otvoren glagoljski lapidarij dr. Branka Fučića.

Tada mladi creski znanstvenik Franjo Velčić istupio je s podatkom da je hrvatska čitaonica u Velom Lošinju otvorena 1867. godine, kao najstarija na kvarnerskim otocima (vjerovalo se da je starija ona u Vrbniku) i samo godinu mlađa od one u Kastvu, najstarije hrvatske čitaonice u Istri. Treba reći da je utemeljenju cresko-lošinjske katedre. prethodilo uključenje Julijana Sokolića

u Izdavački savjet, a Tomislava Gospodnetića u Vijeće urednika edicije "Istra kroz stoljeća" 1985. godine, nakon što su 1984. godine Zvane Črnja, Mario Kalčić, Milan Rakovac i Ivica Gorički na otocima predstavili četvrto kolo ove edicije.

Zbirka Vida Mihičića

Cresko-lošinjska katedra korijene ima u prvom uredništvu mjesečnika "Otočkog vjesnika", koji je izlazio od 1979. godine, odnosno u krugu zaljubljenika u otočnu baštinu koji je tijekom sedamdesetih i osamdesetih godina objavljivao knjige iz edicije "Otočki ljetopis Cres-Lošinj" i druge naslove. Ovaj kulturni krug 1986. godine uspostavio je suradnju s prof. Androm Vidom Mihičićem, rodom iz Belog na sjeveru otoka Cresa - dogovoreno je da Općina Cres-Lošinj preuzme doživotnu skrb o ostarjelom Mihičiću i supruzi, te da se objave Mihičićeve "Sonde" i "Stope u prahu", a zauzvrat je Mihičić darovao bogatu zbirku umjetnina svojoj rodnoj općini. Zbirka je otvorena 1993. godine i danas je nezaobilazni dio izložbenog postava Lošinjskog muzeja.

Zabilježeno je da su, sudjelovanjem u radu osnivačke skupštine, Katedru porinuli Margita Nikolić (predsjednica), Bernard Balon (tajnik i urednik Zavičajne biblioteke), Rade Manzoni,

Avelina Damijanjević Kovačić (u sredini, na književnom nastupu), istaknuta dijalektna pjesnikinja

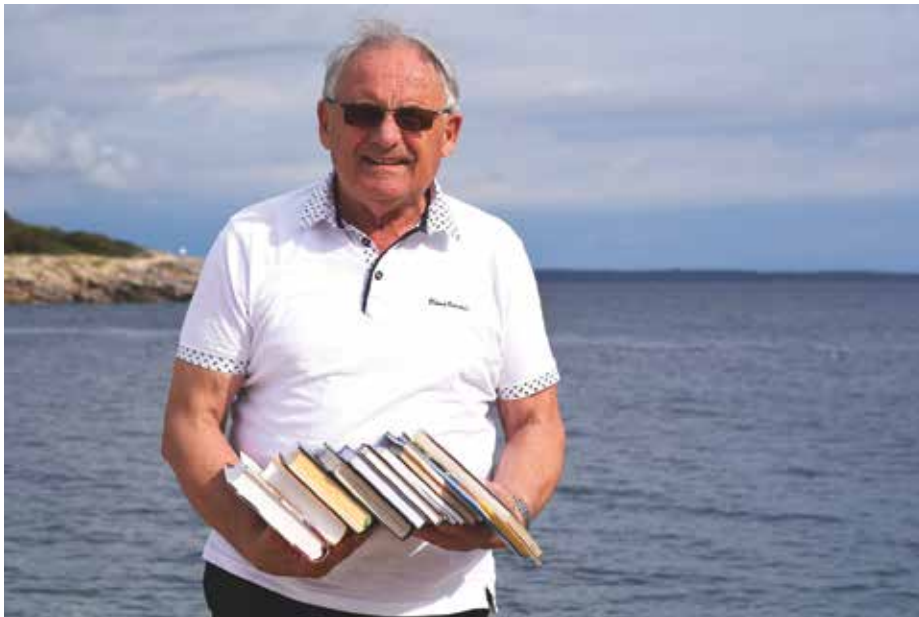
Marija Rogić i Julijano Sokolić (članovi predsjedništva), te Kemal Berberović, Josip Budislavić, Jasminka Ćus-Rukonić, Marijan Desanti, Dinko Deželčić, Tomislav Gospodnetić, Ivan Katalin, Ivan Kuvač, Ivan Lekić, Fani Marinac, Jagoda Mužić, Ranka Nikolić, Mate Solis, Jure Stokić, Feručo Surdić, Slavica Šimić, Nivio Toić, Vjekoslav Velčić, Davor Zorović i Anton Žukić.

Otada do danas, kada vodstvo Katedre čine predsjednik Julijano Sokolić (naslijedio Margitu Nikolić 2007. godine), tajnik i urednik Zavičajne biblioteke Bernard Balon, te Marta Fazlić, Đanina Sučić i Flavia Zorović kao članovi Upravnog odbora, udruga je samostalno ili kao sunakladnik objavila dvadesetak knjiga, priredila niz književnih/pjesničkih večeri, arheoloških simpozija, organizirala izložbe i skrčila o umjetninama.

Uprizorenje "Muke" Franića Vodarića

Među prvim i najzahtjevnijim pothvatima bilo je uprizorenje "Muke" Franića Vodarića - rukopis iz XVII. ili početka XVIII. stoljeća je 1949. godine pronašao glasoviti istraživač otočne baštine Branko Fučić. Knjižicu džepnog formata Vodarić je ispisao, po zabrani glagoljice, propisanom latinicom, s mletačkom ortografijom, vidljivom već iz punog naziva - "Pisna od muke Gospodina nasscega Issukarsta po Matiu, Marku, Luku i Gianu zloxena u pisni po Franchiu Vodarichiu Crissaninu naraui tezaske kopaske". Potpisao se, ipak, glagoljicom, a ponegdje je napomene ispisao bosančicom. Najprije je, nakon višegodišnjih peripetija, 1993. godine objavljen prvotisak "Muke", a nakon što je dr. Darko Gašparović napravio dramaturgiju, u travnju 1994. je kraj župne crkve u Malom Lošinj odigrana premijera predstave u režiji Radovana Marčića u suradnji s Ivicom Boban, sa scenografijom Voje Radoičića i skladateljem Arsenom Dedićem, uz nastup istaknutih zagrebačkih i riječkih glumaca, te ansambla lošinjskog kazališta "Josip A. Kraljić". S tom praksom nastavljeno je i narednih nekoliko godina u uskršnom terminu, a svako toliko se snimka predstave može pogledati u programu Hrvatske televizije.

Među autorima čija je djela Katedra samostalno objavila su još i Andro Vid Mihičić, Julijano

Julijano Sokolić, predsjednik Katedre Čakavskog sabora Cres-Lošinj s izdanjima ove udruge

Sokolić, Niko Pinčić, Gašpar Purić, Margita Nikolić i Adrijano Nikolić, a u sunakladništvu i Valter Mužić, Anton Bozanić, Milan Rakovac, Nikola Velčić, Dalida Toić, Avelina Damijanjević, Gordana Antoninić, Andrija Linardić i Marijana Dlačić.

Kolektivni članovi iz Belog, Nerezina i Punte Križa

Najnovija knjiga u kojoj je Katedra imala ulogu nakladnika, djelo je nesretno preminule creske djevojke Mirne Kučić, čiji je diplomski rad "Društvena povijest Predošćice na otoku Cresu (1905.-1945.)" objavljen u formi knjige u veljači ove godine.

Iako je u fokusu rada stvaralaštvo na lokalnim inačicama čakavice i standardnom hrvatskom jeziku, prošle godine ostvaren je svojevrsni iskorak - u suradnji s lošinjskim ogrankom Maticom hrvatske i Zajednicom Talijana Lošinja, objavljena je knjiga Gianija Stuparicha "L'isola e altri racconti - Otok i druge priče" s izvornim tekstom na talijanskom i prijevodom Katarine Gospodnetić Pavković na hrvatski.

Osim pojedinaca, udruga ima i kolektivne članove - Društvo za istraživanje i čuvanje povijesne i kulturne baštine "Tramuntana" iz Belog, Zavičajno i dobrotvorno društvo "Sv. Frane - Nerezine - New York 1898" iz Nerezina, te Zavičajno i dobrotvorno društvo "Puntari" iz Punte Križa. Na taj se način postavila kao vezivo lokalnim organizacijama na cresko-lošinjskom otočju.

Julijano Sokolić i Bernard Balon kroz cijelo vrijeme čine "osovinu" djelovanja Katedre, a za svoje su djelo dobili i najviše nagrade otočnih jedinica samouprave - Sokolić Nagradu za životno djelo Grada Malog Lošinja 2008., a Balon i tu nagradu (2009.) i Priznanje "Frane Petrić" Grada Cresa (2014.), ekvivalent nagradi za životno djelo. Sama Katedra je dobitnica Nagrade Grada Malog Lošinja za 2017. godinu. ■■

Iz zbornika Katedre Čakavskog sabora Cres-Lošinj (u pripremi)

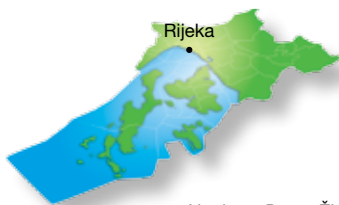
Sadržaj "Pisne od muke" pisac Franić Vodarić je rasporedio u pet poglavlja, od kojih je prvo - "Muka Gospodina našega Isukarsta" - najkrupnije, jer zauzima čitavih 258 stranica. Dalje se nižu kraća pjesnička ostvarenja, od kojih je zasigurno najljepša lauda "Versi od žalosti B. D. Marie koje se mogu pivati u dneve žalostne".

Spomenimo još i podatak da je creska "Muka" najopsežniji pasionski tekst među svim dosad poznatim djelima te vrste u nas. Računajući dva istrgnuta lista, izvornik je mogao imati oko 4.885 stihova (trohejskih osmeraca), što je za 1.227 stihova više nego što ih ima "Mišterij vele lip i slavan od Isusa", čuveni glagoljski rukopis iz 1556. godine. Vodarićev tekst je, naime, narativno dijaloški, što znači da je autor radnju između dijaloga (didaskalije) ispričao u stihovima. Na primjer, u prizoru uhićenja Isusova na Maslinskoj gori:

*Po kamenju ga vukohu
i u potok s njim vergohu.
Po blate ga potezahu
i smrad smerdec na nj metahu,
davahu mu vele muke,
mu vezahu nazad ruke.*

(119)

Pomorski meteorološki centar Rijeka

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Petar FABIJAN

Novak: Naravno da sam pokisao

Postoji stari vic o vidovnjakinji koja, kad čuje kucanje na vrata, upita „Tko je?“, a glas s druge strane odgovara: „Eh, šišaš takvu vidovnjakinju“. Daleko je meteorologija od gledanja u kristalnu kuglu, no valja upitati i iskusnog meteorologa je li i sam bio žrtva vlastite prognoze. Odnosno – je li mu se često u životu događalo da pokisne? – Da, ali svojevrijedno. Samo zbog toga što mi se nije dalo nositi kišobran ili sam svjesno riskirao očekujući da „neće baš u tih 15 minuta“, smije se Novak.

Ivan Novak: Kod nas se promjena klime možda najbolje vidi s ljetnim vrućinama

Što se to događa s vremenom? Pitanje je to često na umu većine stanovnika županije nakon što su u jednoj godini iskusili situaciju u kojoj „jedan dan kiša nije stala mjesec dana“ kako je duhovito primijetio neki riječki grafičar, u kojoj su vrućine i žege pojam „dugo, toplo ljeto“ podigle na sasvim novu razinu, u kojoj su snažne oluje i poplave postale uobičajene pojave, a izlazak zimske službe na teren usred ljeta kako bi raskrčila napadalu tuču tek „vijest od jednog dana“. Definitivno, vrijeme se mijenja – to mu je, uostalom, u „naravi“, no čini se da se posljednjih godina mijenja „s lošega na gore“...

Mijene vremena iz prve ruke već gotovo tri desetljeća prati Ivan Novak, voditelj Pomorskog meteorološkog centra Rijeka čiji glas od 1988. godine Primorci, Gorani i Istrijani mogu čuti na radijskim valovima.

– Globalno zatopljenje je činjenica. Kao što ističu Svjetska meteorološka organizacija i Američka agencija za atmosferu i oceane, globalna temperatura raste. To znači da imamo topliju atmosferu, odnosno više energije u atmosferi, pa svi procesi mogu biti intenzivniji jer imaju više energije za svoj razvoj. Druga činjenica koja je vezana uz to jest da u toplijem zraku može biti više vodene pare. Vodena para je ono od čega nastaju oblaci, a iz oblaka nastaju svi drugi procesi u atmosferi. Dakle, zbog više vodene pare nastaju jači oblaci, a s druge strane kod pretvaranja te vodene pare u ledene kapljice ili kristale oslobađa se dodatna energija koja onda pojačava sve te procese. Zato posljednjih godina možemo čitati kako su nevremena izraženija, „harikeni“ su jači, oborine su obilnije što dovodi do većih poplava, na drugim područjima gdje su ti procesi slabi imamo dugotrajne suše, a ekstrema je sve više.

Raste broj vrućih dana

Ono što je nekad bilo ekstrem, polako postaje redovna pojava. Kod nas se ta promjena klime možda najbolje vidi s ljetnim vrućinama. U razdoblju od 1961. do 1990. godine – što je jedan standardni klimatološki srednjak, jer se istraživanja rade na tridesetogodišnjim nizovima – u Rijeci je temperatura zraka prošla 35 stupnjeva svega

par puta. Sad su temperature iznad 35 stupnjeva redovna pojava gotovo svakog ljeta i imamo i po nekoliko dana zaredom da temperatura bude iznad te razine. U sljedećem razdoblju tih dana sa preko 35 stupnjeva bilo je 70! Znači, u trideset godina bila su dva dana, a u idućih još nepunih 30 godina bilo ih je sedamdeset. Broj vrućih dana, s temperaturom preko 30 stupnjeva, povećao se za 50 posto. Tijekom ljetnih mjeseci bilo ih je 7-8 godišnje, a sada ih je više od 10. To je najbolji pokazatelj koliko se vrijeme promijenilo. To su ljetne vrućine koje mnogima smetaju i mnogi se na njih žale. S druge strane, mogli smo čuti od mnogih ljudi da ne pamte kada je Istru pogodilo toliko jakih ljetnih nevera kao ove godine. Budući da temperatura i dalje lagano raste i nastavit će rasti, možemo očekivati i nastavak tog trenda, a to znači da ćemo sve češće imati ovakva nevremena i sve više ekstremnih pojava, objašnjava meteorolog koji je desetljećima djelovao u paru sa Smiljanom Viskovićem, da bi posljednjih godina oko sebe okupio mlađu ekipu – Danijelu Vlašić i Igora Horvata.

Koliko je kvalitetna vremenska prognoza važna građanima riječkog područja i Istre, pokazuje i činjenica da je financiranje rada Pomorskog meteorološkog centra Rijeka riješeno nakon prave male bune slušatelja koji su tražili povratak u eter glasova koji su im godinama isporučivali dvostruku dnevnu dozu informacija o kiši, vjetru, suncu i naoblaci uz „vječni“ slogan – „Vrijeme je za vrijeme“. Poteškoće s financiranjem rada centra složno su riješili Primorsko-goranska županija i gradovi Kastav i Opatija koji svake godine osiguraju oko 130 tisuća kuna – od čega polovicu izdvaja Županija – koji pomažu nastavku rada ovog važnog servisa. Tako je, zapravo, prije nekoliko godina započela treća etapa postojanja centra koji je osnovan pedesetih godina prošlog stoljeća, kada je u njemu radio Ante Labrović i obrađivao podatke koje je sam prikupljao na terenu, dok su prognoze „stizale“ iz Splita.

Usavršavanje uz Ivana Novaka

Krajem osamdesetih, točnije 1988. godine kada je zaposlen Ivan Novak, Varaždinac koji je od toga dana trajno postao Riječaninom, započela je nova etapa rada Pomorskog meteorološkog centra Rijeka – ona prognostička, u koju se vrlo brzo, 1992. godine, uključio Smiljan Visković. Potrajala je ta priča dvadesetak godina, od Novaka i Viskovića stvorila poznata imena koja građanima nakon kiše donose sunce, a nakon sunca opet kišu i tako sve do 2014. godine kada je Viskovića zamijenila Danijela Vlašić. Doduše, otišao je Visković u mirovinu dvije godine ranije, no ostao je „u eteru“ kao vanjski suradnik riječkog centra Državnog hidrometeorološkog zavoda.

– Počela sam raditi 2013. godine, na stručnom usavršavanju uz Ivana Novaka. Naravno, ta obuka nije bila samo da interpretiram kartu, nego i vježbe s fonetičarima kako to izgovoriti i prezentirati javnosti. Nakon godine i pol krenula sam u operativu. Trema? Definitivno je uvijek prisutna, ali čovjek se prilagodi, govori Vlašić.

Vremenski ekstremi polako postaju redovna pojava

Troje riječkih sinoptičara svjesno je svoje odgovornosti prema slušateljima i korisnicima njihove vremenske prognoze. Javljanje uživo „najstresniji“ je dio njihovog dana, a osim u eteru, građani njihove glasove vole čuti i preko telefona, osobito kad vlada neko „sumnjivo vrijeme“ pa se ne zna hoće li okrenuti na kišu ili granuti sunce

Financijski problemi tada su prijeli zakočenjem rada centra, no uz reakcije slušatelja i inicijativu Radio Rijeke, pronađen je model koji je omogućio zapošljavanje i trećeg člana riječkog meteorološkog tima.

– Danijela i ja smo studirali zajedno u Zagrebu, a ja sam i prije diplome dobio posao kao suradnik na projektu koji je vodio FER. Partner je bio DHMZ, a bavio se boljim iskorištavanjem energije u zgradarstvu, stoga su trebali nekoga tko može raditi meteorološke modele i zahtjevne kalkulacije. Taj projekt istekao je nakon 2 i pol godine, a kako sam inače iz Opatije i bilo mi je već lagano dosta Zagreba, odlučio sam se vratiti kako god znam. No, nisu mi znali reći hoće li taj ured opstati i hoće li zapošljavati, a u međuvremenu su već primili Danijelu koja je tu bila na stručnom ospobljavanju. Na koncu su riješene financije, odlučili su zaposliti još jednu osobu pa su me kontaktirali. Prvo sam prošao nekoliko mjeseci obuke za sinoptiku u Zagrebu, zatim ovdje u Rijeci s Ivanom i operativno radim od svibnja prošle godine, kaže Igor Horvat.

Prognoza je uvijek – vjerojatnost

Troje riječkih sinoptičara svjesno je svoje odgovornosti prema slušateljima i korisnicima njihove vremenske prognoze. Jer, ne mijenja se samo vrijeme prema ekstremima posljednjih

godina, nego i izvještavanje o vremenu koje također postaje sve ekstremnije i svako jače nevrijeme pretvara u oluju stoljeća.

– Javnost je uvijek bila zainteresirana za vremensku prognozu, to je uvijek ljudima bilo zanimljivo. Međutim, širenjem interneta i dostupnosti podataka tih informacija ima puno više. Jedna od negativnih strana toga jest da ove ekstremne pojave koriste upravo onom žutom dijelu medija kao senzacionalistički naslovi. S druge strane, u ovih tridesetak godina vidi se veliko poboljšanje kvalitete vremenske prognoze – ljudi su navikli dobivati sve točniju, precizniju i kvalitetniju informaciju i sve je više traže. S obzirom da je potražnja za informacijama veća, onda se pojavljuju i drugi servisi koji žele odgovoriti na tu potražnju, pa raste i broj ponuditelja informacija. Jedan od velikih problema jest i činjenica da nisu svi ti ponuditelji usluga adekvatno obrazovani. Zato mi smeta kad te udruge i organizacije stavljaju napomene da oni nisu odgovorni za tu prognozu koju daju. A mi jesmo. Prognoza ne može biti uvijek sto posto točna, samo iz razloga što ne možemo dobiti sve potrebne ulazne podatke da bismo mogli pokriti sve varijable. Zato su to uvijek modeli s određenom vjerojatnošću. Prognoza nikad nije činjenica, nego vjerojatnost koja se može izreći riječima ili postotkom. Mnogima zasmetaju naši izrazi ▶

Horvat: Rejting mi je porastao

– Još od malena bili su mi zanimljivi ti elementi – more, nebo, zrak, vjetar... Htio sam studirati nešto vezano uz more, ideja je bila baviti se oceanografijom, no pravi fakultet za to je u Splitu a ja sam otišao u Zagreb, pa sam se „prešaltao“ na meteorologiju. Obitelj i prijatelji redovito traže prognoze. Moram priznati, u zadnjih godinu dana da mi je rejting porastao, sad me svi živi traže informacije – bilo da imaju neki ugostiteljski objekt ili se bave iznajmljivanjem, uvijek im je važno dobiti točnu i brzu informaciju o vremenu. To mi je drago, ali stalno moram biti „na oprezu“.

Igor Horvat

Prognoza nikad nije činjenica, nego vjerojatnost koja se može izreći riječima ili postotkom – trojac na zadatku

Poteškoće s financiranjem rada centra složno su riješili Primorsko-goranska županija i gradovi Kastav i Opatija koji svake godine osiguraju oko 130 tisuća kuna – od čega polovicu izdvaja Županija – koji pomažu nastavku rada ovog važnog servisa

„mjestimice“ ili „povremeno“, no upravo takve stvari se i događaju – imamo ljetne nevere koje se pojavljuju na vrlo ograničenom području koje je teško predvidivo dan-dva unaprijed. Mi vidimo nestabilnosti u atmosferi, vidimo mogućnost da se određena pojava dogodi, ali precizirati lokaciju je nemoguće, ističe Novak.

Trema je prisutna zbog odgovornosti

Iako svjesni da je „čudljivo vrijeme“ izvan njihove kontrole, riječki meteorolozi dugo pamte svoje prognoze koje se nisu obistinile.

– Pa, dogodi se to. Nisu to nikad veliki „fulanci“, ali trudimo se biti jako precizni, recimo kazati točno u sat kad će početi bura, dati ljudima neke vremenske intervale i onda se s time dosta izlažemo riziku. To ljudi stvarno cijene, pa razumiju ako se dogodi neko manje odstupanje. Meni se dogodilo jednom da su prošle fronte lošeg vremena, pitali su me kakvo će vrijeme biti u Opatiji, ja sam rekla da će biti sunčano, a palo je osam litara kiše. Ljudi su imali jedan događaj koji im je bio pokvaren, mene i dan danas grize što je tako bilo, ali iz svih materijala koje sam imala ništa nije upućivalo da bi se tako nešto moglo dogoditi. To je bila lokalna pojava, a nije bila pogreška u interpretaciji nego ograničenja koje nude podaci. Jedna slična situacija, koju smo točno prognozirali, ali je bila neobična – nigdje nije pala kiša osim na Krku gdje je palo 80 litara iz jednog velikog oblačnog sustava koji se razvio iznad otoka, govori Vlašić.

Zbog tog osjećaja odgovornosti, ali i zbog specifičnosti posla koji zahtjeva javljanja „uživo“, trema je, kaže ovaj trojac, sastavni dio posla.

– Osjećam li tremu? Ogromnu, uvijek. Meni je sada lakše zbog godina iskustva, ali i dalje imam tremu prije nastupa jer ona proizlazi iz tog osjećaja odgovornosti. Mi moramo točno birati riječi koje ćemo koristiti u eteru, ne možete informaciju prezentirati bilo kako, morate ju prenijeti kvalitetno i prilagoditi za ciljanu publiku. Trema je prisutna, ali uvijek je pokušavamo ublažiti, no ona postoji upravo zbog te odgovornosti za vlastiti posao i vlastitu riječ. Sjećam se kad sam počeo s medijskim nastupima, još pamtim kako mi je glas bio drhtav kada sam se javljao, ali to je normalan proces u svim situacijama kad se javljate publici za koju nikad ne znate kako će reagirati. Naša javljanja za Radio Rijeku i Radio Pulu su javljanja uživo, a uvijek taj razgovor može skrenuti u neki neočekvani tok tako da uvijek moramo biti

koncentrirani na sugovornika kako bismo reagirali primjereno situaciji, naglašava Novak, čije riječi potvrđuju i Danijela Vlašić i Igor Horvat.

– Pogotovo u početku je bilo treme, iako mislim da sam se dobro snašao. Možda malo ukočen u početku, iako sam se brzo opustio, a sada zna biti izazov izrazito kompleksnu vremensku situaciju za iduća dva, tri dana sažeti i probati što jednostavnije opisati ljudima. Ne uspije mi uvijek, ponekad sam sebe opomenem da možda prekomplikirano govorim, ali radim na tome... Učim se i nakon godinu dana javljanja uživo. Moram priznati i da su voditelji izvrsni, jako snalažljivi i čim primijete da netko od nas ima neki problem, trude se uskočiti i to je jedna ugodna suradnja, kaže Horvat.

Vrijeme jako utječe na čovjeka

Javljanje uživo možda je „najstresniji“ dio njihovog dana, no svakako nije jedini njihov posao. Osim u eteru, građani glasove Igora, Danijele i Ivana vole čuti i preko telefona, osobito kad vlada neko „sumnjivo vrijeme“ pa se ne zna hoće li okrenuti na kišu ili granuti sunce. Uz prognoze, svatko od troje riječkih sinoptičara bavi se svojim projektima.

– Imamo zahtjeve za prognoze od drugih korisnika za koje izdajemo specijalizirane prognoze, a stalno nas ljudi zovu i na telefon pa traže prognoze. Pogotovo kad se najavljuje promjena vremena, taj telefon zvoni od šest ujutro i ne gasi se do tri popodne: vjenčanja, događanja na otvorenom, koncerti, predstave, ljudi koji imaju štandove ili voze turiste na brodovima – svima je bitna točna informacija. Osim toga, u neooperativnim smjenama, kada nismo dežurni, radimo na drugim projektima. Ja trenutačno radim na jednom projektu koji bi služio za prognoziranje pijavica na Jadranu, tako da se bavim uglavnom programiranjem, ističe Horvat, dok Vlašić kaže kako se „izvan etera“ bavi modeliranjem i konvekcijama, odnosno opasnim vremenskim pojavama kao što su oluje i grmljavine.

Usprkos sve snažnijem razvoju znanosti i tehnologije, pa i sve većom potrebom ljudi za točnom informacijom o vremenu, pojedinci ipak više vjeruju onome što osjećaju u kostima nego onome što im sugeriraju prognostičari. Ipak, možda taj „osjećaj za vrijeme“ i nije toliko pogrešan – sve njegove mijene itekako utječu na ljudski organizam.

– Ja definitivno vidim bolje iz karata, ali neki koji nemaju karte, možda bolje to osjećaju u kostima. Ali, nije to samo šala, jer vrijeme definitivno utječe na čovjeka – to što nekoga bole kosti, to su izrazi tog utjecaja. Kad je vani 35 stupnjeva, mi umiremo od vrućine. Kad je kišno i maglovito, lovi nas depresija. Vrijeme utječe na ljude, biljke i životinje... Posljednjih godina taj značaj biometeorologije jača, suradnjom meteorologa i medicinara dolazi se do novih saznanja, postavljaju se novi indeksi i promatra i aspekt ugode vremena – ako je vani 25 stupnjeva, ali uz veliku vlagu, imat ćemo osjećaj kao da je temperatura iznad 30 stupnjeva, zaključuje Vlašić. ■■

Dio primorskog identiteta

Obnovljene prostore Pomorskog meteorološkog centra Rijeka – smještenog na vrhu zgrade na Rivi – posjetio je nedavno i zamjenik župana Marko Boras Mandić. – Županija za rad Centra izdvaja 65.000 kuna, zajedno s Gradom Kastvom i Opatijom koji izdvajaju dodatnih 65.000 kuna. Kada smo dobili upit prije nekoliko godina, priskočili smo u pomoć iako to nije osnovna djelatnost Županije. Prvi razlog je radio emisija „Vrijeme za vrijeme“ koja je dio našeg primorskog identiteta, a drugi što se radi o kvalitetnoj, pravovremenoj i profesionalnoj informaciji koja u primorju pomaže u spašavanju života, rekao je zamjenik Boras Mandić.

AUTOR: ANTRAKS	TRADICIONALNO ZANIMANJE JAKOVARA	VRH IZBOJKA	ŠPANIJSKI OSVAJAJČ SREDNJE I JUŽNE AMERIKE U 16. ST.	KULTNI FILM RIDLEYJA SCOTTA	PREFIKS U ZNAČENJU "VRLO MALI"	BLAŃKA VLAŠIĆ	*OSOBNI IDENTIFIKACIJSKI BROJ*	"LITRA"		MJERA ZA TEŽINU (GRČ.)	ŽITELJICA "ZELENOG OTOKA"	LUĐOLFOV BROJ	OGNJEŃ (VUKOJEVIĆ) OD MILJA	UVALA S LJEKOVITIM BLATOM				
POP-GRUPA NIKŠE MARINOVIĆA ("ZAJEDNO")									DVOPOL ROCK-GRUPA BRANIMIRA JOHNNYJA ŠTULICA									
PRAVO IME I PREZIME YVESA MONTANDA									NOGOMETNI STRUČNJAK SACCHI VRSTA ŽITARICE									
ZRAČNA LUKA U LJUBLJANI						BRZAC, BRZIČA CARLOS TEVEZ						IVO KARLOVIĆ ŽITELJI SKANDINAVSKE DRŽAVE						
SLOVENSKI PJESNIK, ANTON							FILM OGNJENA SVILJIČICA ŠPANIJSKA						RIMSKI: 5 GLUMAC SUTHERLAND					
BALANS										VALJUŠCI OKRUGLICE								
SKUJE (NORV.)				NAZIV ZA STANOVNIKE JADRANOVA						JEDINA CRNOGORICA KOJA ODBACUJE IGLICE								
"TONA"	STEVE JOBS POZIV UPUĆEN JAVNOSTI														SUPROTNI VEZNIK CJELOKUPNO DRUŠTVENO NASLJEĐE			
HIGUENSKI PAMUK															ČETKE (REG.)			
ZAO															KONOP			PREDNJI ZUBI, INCIZIVI
	SLIKAR MURTIĆ ČOVJEKOLIKI ROBOTI														REDATELJ VON TRIER			
RIBARŠKA MREŽA ALASA U SLATKIM VODAMA															THANDIE NEWTON			"JUG" IZRAĐEVINA OD JEDNOG BLOKA KAMENA
DUŠIK	EGIPATSKI BOG SUNCA TURISTIČKO NASELJE U DRAMLJU														PRILOG: UMJESTO KOGA DRUGOGA			
DUNJA KNEBL		"RIZMA" PJEVAČICA ROSS								PLOĐOVI U TVRDOJ LJUSCI	NOVČANA JEDINICA BUGARSKE	KRESIVA, OGNJILA	GLUMAC HACKMAN		"RADIJUS" NIKOLA TESLA		U REDU (ENGL.) RUJEKA U ISTOČNOJ BIH	
SPECIJALIST RENDGENOLOG														DRAMA MAKSIMA GORKOG NOG. KLUB IZ SOLUNA				
ORGANI VIDA				UPUTA ZA PRIPREMANJE JELA CIO, ČITAV												"RULE OF THUMB" KRČAG, PEHAR		
RUSKA GLUMICA ("DAMA SA PSIĆEM")										GLUMAC MATULA BROM								
PRILOG: OVOGA DANA						BOČARSKI PRVAK PORIJEKLOM IZ JADRANOVA UGLJIK												
JEDAN OD GOVORA HRVATSKOG JEZIKA								KRULJITI, KRULITI										

Kupovanje pameti

U stara vremena naši su ljudi, oni koji baš i nisu bili obdareni pameću, mislili da se ona može kupiti. Tako imamo nekoliko priča o kupovanju pameti, a jedna nam dolazi iz sjevernoga Primorja (kad se Gorani žele našaliti s Primorcima, rado ispričaju baš ovu priču).

Jednom je bilo jedno mjesto kraj mora. U tom su mjestu ljudi bili slabije pameti i njihovi su ih susjedi uvijek mogli prevariti u svakom računu. I, bogme, sastanu se oni jednom da se dogovore što bi učinili da postanu nešto pametniji kako ih svatko ne bi prevario.

Jedan među njima, koji je slovio za najpametnijega, javi se pa im kaže:

– Zaista, braćo, nije druge, nego moramo negdje pamet kupiti. Ja sam čuo da jedan

Židov preko mora prodaje pamet za pedeset forinti. Skupimo novce, pa pošaljimo tri naša čovjeka barkom k Židovu po pamet.

Svi su odmah na to pristali. Spremiše se tri najpametnija i otisnu se barkom po pamet, a kad su došli, nađu tog Židova i ispriповijedaju mu što im nedostaje. Židov ih spremno dočeka i obeća da će im u jednoj kutijici donijeti dosta pameti za cijelo njihovo selo. I zaista, za malo vremena eto ti Židova gdje nosi punu kutijicu pameti, pa im veli:

– To vam je pamet, ali pazite da vam iz kutijice ne pobjegne kad je budete otvarali!

Dađu oni Židovu za tu uslugu pedeset forinti, nakupuju neke stvarčice u gradu i ukrcaju se na barku da će ići kući. No putem se njih trojica dosjete da bi pola pameti

mogli uzeti sami, a samo polovicu dati drugim ljudima u selu. Dogovore se oni tako pa otvore kutijicu, ali, čim je otvoriše, iz nje uteče miš. Ne znajući što će sad kad im je pamet utekla iz kutije, oni se malo zabrinu, ali, kako su bili najpametniji u selu, tako brzo shvatiše da šteta nije velika jer je miš srećom još ostao na barci.

Kad su došli kući, rekli su svojim ljudima da su obavili posao ali im se pamet skrila u barku. Zato su odmah izvukli barku na suho i sa svih je strana obložili daskama da im pamet i otamo ne pobjegne. Sljedećih je dana svatko tko je htio nešto pametno učiniti išao na barku zakucavati daske. No za neko su vrijeme uvidjeli i sami da im ta pamet sakrivena u barci ništa ne pomaže, pa su opet sve radili kako su i prije radili. ■■

Izvor Borovišćice pod Obručem

Izvor Kapljev u Velebit

Dva izvora u planini

Tekst: mr. sc. Marko Randić, Javna ustanova „Priroda“
Foto: Javna ustanova Priroda i Arhiva ZIP

U pretežno vodopropusnim karbonatnim Dinarskim planinama vode brzo poniru s površine u krško podzemlje, a ono malo izvora na koje naiđemo u ovim „bezvodnim“ krajevima život znače. Uz Premužićevu stazu* u Srednjem Velebitu, usred strme vapnenačke stijene na padinama Visibabe iz nekoliko mjesta u pukotinama cijedi se izvrska voda. Najznačajniji je u tom sklopu izvorčić Kapljev. Neobično je da se u goloj i strmoj vapnenačkoj „živoj“ stijeni može naići na izvor „žive“ vode.

U podnožju druge zanimljive i prirodoslovno važne planine sjeverozapadnih Dinarida – na Obruču iznad Grobničkog polja, u dnu udoline Borovice izvire izvor bujice Borovišćice. Iako se njegove vode cijede iz nešto veće i prostranije pukotine u stijeni nego što je to slučaj s izvorom Kapljev, ponekad se dogodi da dotok vode presuši. Voda se tada uobičajeno zadržuje u obližnjoj dubokoj kamenici u koritu bujice ili u bazenčiću ispred izvora kojeg su lovci prije više godina izbetonirali. Ovaj izvor danas služi prvenstveno napajanju divljih životinja, a u njemu se u vrijeme mriještenja nađu i pjegavi daždevnjaci.

*Premužićeva staza je markirani planinarski put od Zavižana do Baških Oštarija, izvrsno trasiran, a projektirao ju je šumarski inženjer Ante Premužić (1889. – 1979.).

Pjegavi daždevnjak u izvoru Borovišćice